

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta

Diplomová práce

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Ústav primární a preprimární edukace

**Možnosti implementace programu I ve mně je lídr
v podmínkách základní školy**

Diplomová práce

Autor: Klára Maršíková

Studijní program: K-ZS1 Učitelství pro základní školy

Studijní obor: Učitelství pro 1. stupeň ZŠ

Vedoucí práce: doc. PhDr. Pavel Vacek, Ph.D.

Oponent práce: Mgr. Martin Skutil, Ph.D.

Zadání diplomové práce

Autor:	Klára Maršíková
Studium:	P14K0348
Studijní program:	M7503 Učitelství pro základní školy
Studijní obor:	Učitelství pro 1. stupeň základní školy
Název diplomové práce:	Možnosti implementace programu I ve mně je lídr v podmínkách základní školy
Název diplomové práce AJ:	Options for the implementation of the program The leader in me in the conditions of the primary school

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Předmětem diplomové práce Možnosti implementace programu I ve mně je lídr v podmínkách základní školy je rozbor názorů a postojů žáků, pedagogických pracovníků i rodičů k tomuto programu. V teoretické části jsou vymezeny základní pojmy týkající se rámcového vzdělávacího programu, klíčových kompetencí ve vzdělávání, postupů a metod školního a třídního managementu a alternativních vzdělávacích projektů. Praktická část práce se zaměřuje na zjišťování efektivity implementace zmíněného programu prostřednictvím dotazníků a následných rozhovorů. Získaná data budou komparována se zkušenostmi srovnatelné základní školy, ve které byl tento program rovněž realizován.

Strategie řízení třídy - James S. Cangelosi Pedagogický slovník - Jiří Mareš, Jan Průcha, Eliška Walterová Respektovat a být respektován - Kopřiva, Nováčková, Nevolová, Kopřivová 7 návyků šťastných dětí - Sean Covey 7 návyků úspěšných teenagerů - Sean Covey I ve mně je lídr - Stephen R. Covey Zavádíme Leadership Sean Covey Tým majáku Sean Covey Vytváříme kulturu leadershipu Sean Covey

Anotace:

Předmětem diplomové práce Možnosti implementace programu I ve mně je lídr v podmínkách základní školy je rozbor názorů a postojů žáků, pedagogických pracovníků i rodičů k tomuto programu. V teoretické části jsou vymezeny základní pojmy týkající se rámcového vzdělávacího programu, klíčových kompetencí ve vzdělávání, postupů a metod školního a třídního managementu a alternativních vzdělávacích projektů. Praktická část práce se zaměřuje na zjišťování efektivity implementace zmíněného programu prostřednictvím dotazníků a následných rozhovorů. Získaná data budou komparována se zkušenostmi srovnatelné základní školy, ve které byl tento program rovněž realizován.

Garantující pracoviště: Ústav primární a preprimární edukace, Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: doc. PhDr. Pavel Vacek, Ph.D.

Oponent: Mgr. Martin Skutil, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 11.2.2015

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala pod vedením vedoucího diplomové práce samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne

Poděkování

Děkuji především panu doc. PhDr. Pavlu Vackovi, Ph.D. za ochotu, vstřícnost a odborné vedení při tvorbě mé diplomové práce. Děkuji všem učitelům, žákům a rodičům ze Základní školy Bratří Čapků v Ústí nad Orlicí, kteří projevili nevídanou ochotu při vyplňování dotazníků. Dále děkuji Ivě Nyškovské, která mi poskytla potřebné dotazníky a cenné rady. Nakonec děkuji celé mé rodině, ale hlavně mému manželovi a dětem, za celkovou podporu při mém studiu.

Anotace

MARŠÍKOVÁ, Klára. Možnosti implementace programu I ve mně je lídr v podmínkách základní školy. [diplomová práce]. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2020. 94 s. Diplomová práce.

Předmětem diplomové práce „Možnosti implementace programu I ve mně je lídr v podmínkách základní školy“ je rozbor názorů a postojů žáků, pedagogických pracovníků i rodičů k tomuto programu. V teoretické části jsou vymezeny základní pojmy týkající se rámcového vzdělávacího programu, klíčových kompetencí ve vzdělávání, postupů a metod školního a třídního managementu a alternativních vzdělávacích projektů. Praktická část práce se zaměřuje na zjišťování efektivity implementace zmíněného programu prostřednictvím dotazníků a následných rozhovorů. Získaná data budou komparována se zkušenostmi srovnatelné základní školy, ve které byl tento program rovněž realizován.

Klíčová slova: program I ve mně je lídr, 7 návyků, rozvoj osobnosti, vzdělání, výchova.

Annotations

MARŠÍKOVÁ, Klára. Options for the implementation of the programme The Leader in Me in the conditions of the primary school. [thesis]. Hradec Králové: Faculty of Education of Hradec Králové University, 2020. 94 s. Diploma Thesis.

The subject of the diploma thesis "Options for the implementation of the programme The Leader in Me in the conditions of the primary school" is an analysis of pupils' opinions and attitudes, pedagogical staff and parents to this program. The theoretical part defines the basic concepts related to the framework educational programme, the key competences in education, practices and methods of school and classroom management and alternative educational projects. The practical part of the work focuses on the detection efficiency of the implementation of the mentioned programme through questionnaires subsequent interviews. The acquired data will be compiled with the experience of a comparable primary school in which this programme has also been implemented.

Keywords: The Leader in Me programme, 7 habits, personality development, education, upbringing.

Obsah

ÚVOD.....	10
1 Vzdělávání a výchova na základní škole.....	12
1.1 Školský zákon a základní škola.....	12
1.1.1 Rámcový vzdělávací program	12
1.1.2 Školní vzdělávací program	13
1.1.3 Klíčové kompetence.....	13
1.1.4 Vzdělávací oblasti.....	14
1.1.5 Průřezová témata.....	14
1.3 Charakteristika školního vzdělávacího programu ZŠ Bratří Čapků v Ústí nad Orlicí.....	16
1.3.1 Charakteristika a cíle předmětu Osobnostně-sociální výchova.....	16
1.4 Alternativní a inovativní směry.....	17
1.4.1 Charakteristika alternativních směrů.....	19
1.4.2 Charakteristika inovativních vzdělávacích programů	21
2 Projekt <i>I ve mně je lídr</i>	24
2.1 Začátky a vývoj programu	24
2.2 Význam programu pro člověka i společnost.....	26
2.2.1 Inspirace a naděje - 7 návyků úspěšných teenagerů	27
2.2.2 Rodina a 7 návyků.....	34
2.2.3 Šťastné děti a 7 návyků.....	35
2.2.4 Odemykání dětského potenciálu	35
2.3 Dítě versus lídr	36
3 Výzkumné šetření	37
3.1 Cíle	37
3.2 Výzkumné otázky	37
3.3 Výzkumné metody	37
3.4 Výzkumný soubor	38
3.4.1 ZŠ a MŠ Pohádka v Hradci Králové.....	38
3.4.2 ZŠ Bratří Čapků v Ústí nad Orlicí	39
3.5 Průběh výzkumu	40
3.5.1 Přípravná fáze	40
3.5.2 Realizační fáze.....	40
3.5.3 Evaluační fáze.....	40
4 Interpretace a komparace výsledků	40

4.1 Analýza dotazníků pro žáky.....	40
4.1.1 Porovnání výsledků v daných ročnících 1. a 2. stupně	50
4.2 Analýza dotazníků pro rodiče	54
4.2.1 Shrnutí dotazníků pro rodiče	70
4.3 Analýza dotazníků pro pedagogy a ředitele škol	72
4.3.1 Shrnutí dotazníků pro pedagogy a ředitele škol.....	84
ZÁVĚR.....	85
SEZNAM ZDROJŮ	88
SEZNAM GRAFŮ	91
SEZNAM TABULEK	91
SEZNAM PŘÍLOH	94

ÚVOD

Jedním z mnoha cílů stanovených školským zákonem je zdokonalování procesů vzdělávání na základě co nejširšího uplatňování účinných moderních pedagogických metod a přístupů.

Povolání učitele vnímáme jako vysoce zodpovědnou profesi, při které považujeme za velmi důležité žáky zaujmout. Učitel by se měl snažit, aby žáci do školy chodili rádi, aby při vyučování v hodinách byli pozorní a dotazovali se na to, čemu neporozuměli. V rámci časových možností se věnujeme žákům individuálně. Snažíme se získat pozornost dětí poutavým způsobem, abychom u nich probudili co největší zájem o příslušnou látku. Často uvažujeme, jak správně postupovat, aby výsledky žáků byly co nejlepší. Stále se však nemůžeme zbavit pochybností o tom, zda „sklizené ovoce“ odpovídá vynaloženému úsilí.

Cílům a myšlenkám, které se nám honí hlavou, se věnoval seminář s názvem 7 návyků skutečně efektivních lidí, který jsem v září 2016 absolvovala. Seminář byl organizován ZŠ Bratří Čapků v Ústí nad Orlicí (UO). Vycházel ze stejnojmenného díla Stephena R. Coveyho. Tento mezinárodně uznávaný autor byl nejenom učitelem, ale hlavně odborníkem v oblasti vedení lidí a rozvoje osobnostního vývoje.

Program *I ve mně je lídr*, je založen na zavedení programu rozvoje osobností 7 návyků skutečně efektivních lidí do školního prostředí. Program zlepšuje celkovou úroveň učebního procesu a pomáhá vychovávat zodpovědné žáky.

Po prvním běžném seznámení s programem jsem zjistila, že 7 návyků jsou vlastně kladné lidské vlastnosti, které známe, a je proto jednoduché se podle nich řídit. Během dalších získaných informací ze semináře jsem však pochopila, že to je sice jednoduché, ale současně velmi složité i náročné. Neboť žít a pracovat podle všech 7 návyků vyžaduje značné předsevzetí, vůli a úsilí. Teprve tak se dají jejich principy osvojit a stanou se přirozenou součástí naší povahy a našeho života. Jejich studiem se současně naplňuje jeden z cílů školského zákona zmíněný již v úvodní části.

V České republice je do programu zapojeno 7 škol: Základní škola a mateřská škola Pohádka v Hradci Králové, Základní škola Bratří Čapků v Ústí nad Orlicí, Základní škola s rozšířenou výukou jazyků v Liberci, Základní umělecká škola Klementa Slavického v Kadani a Gymnázium Františka Křižíka v Plzni a Základní škola Františka Křižíka v Plzni. Jako poslední se do programu v březnu připojila mateřská škola Lobelka ze Slovenska.

Jedním z cílů naší diplomové práce je představení projektu. Dále budeme zjišťovat, jaké jsou názory a postoje z pohledu žáků, rodičů, učitelů a ředitele školy na tento projekt. Záměrem je ujasnit si, jaké návyky jsou nejvíce a nejméně využívané. Nejdůležitějším cílem diplomové práce je pak komparace výsledků se základní školou, ve které byl výzkum již realizován.

Diplomová práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část.

V první části se zaměřujeme na hlavní úkoly, které pro oblast školství ukládá Školský zákon 561/2004. Zabýváme se hlavními zásadami a cíli vzdělávání, které vycházejí z Rámcového vzdělávacího programu, Školního vzdělávacího programu a Školního programu ZŠ Bratří Čapků v Ústí nad Orlicí. Jak jsem uvedla, tato škola pracuje podle zásad projektu *I ve mně je lídr*, který prostupuje učebním procesem školy. V další části diplomové práce se také zmiňujeme o alternativních a inovativních směrech ve vyučování. Tematicky nejširší první částí diplomové práce je pak popis a rozbor 7 návyků a programu *I ve mně je lídr* s příklady některých návodů na jejich uplatnění v učebním procesu.

Druhá část diplomové práce obsahuje průzkum, který zkoumá postoje, chování a názory žáků, rodičů, pedagogických pracovníků a ředitele školy. Šetření probíhá na základě dotazníků. Zjištěná data jsou dále porovnávána se zkušenostmi srovnatelné základní školy, ve které byl tento program rovněž realizován.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Vzdělávání a výchova na základní škole

Tato kapitola se zabývá důležitými dokumenty, hlouběji zkoumá Školský vzdělávací program (dále jen ŠVP) realizovaný ZŠ Bratří Čapků v Ústí nad Orlicí. Zde je zařazen program *I ve mně je lídr* v rámci hodin Osobnostně sociální výchovy. V těchto hodinách se komplexně vyskytují klíčové kompetence a průřezové téma Osobnostní a sociální výchova.

1.1 Školský zákon a základní škola

Hlavním a závazným dokumentem pro oblast školství je Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) - Zákon č. 561/2004 Sb¹. Tento zákon, jako řada jiných zákonů z různých oblastí, je postupně doplňován o nové poznatky v souladu se společenským vývojem.

1.1.1 Rámcový vzdělávací program

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (2017) určuje cíle, formy a délku a povinný obsah vzdělávání všeobecného (tj. předškolního a základního) a odborného (středního) vzdělávání. Rámcové vzdělávací programy (dále jen RVP) tedy tvoří obecně závazný rámec pro tvorbu školních vzdělávacích programů škol všech oborů vzdělání v předškolním, základním, ale také základním uměleckém, jazykovém a středním vzdělávání. Do vzdělávání v České republice byly zavedeny zákonem č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon).

RVP musí odpovídat nejnovějším poznatkům, které jsou uvedeny v § 4 zákona 561/2004

- a) „vědních disciplín, jejichž základy a praktické využití má vzdělávání zprostředkovat;
- b) *pedagogiky a psychologie o účinných metodách a organizačním uspořádání vzdělávání přiměřeně věku a rozvoji vzdělávaného*“ (Zákon 561/2004 Sb., 2019, str. 3).

---

¹ Úplné znění ke dni 1. 9. 2018 je zpracováno Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy pouze jako informativní materiál. Právně závazné znění vyplývá výhradně ze Sbírký zákonů.

RVP vydává ministerstvo po projednání s dalšími dotčenými ministerstvy a není neměnným dokumentem. Naopak v závažných případech je možné ho měnit nebo doplňovat.

1.1.2 Školní vzdělávací program

Na základě RVP a pravidel v nich stanovených si jednotlivé školy vytvářejí své realizační programové dokumenty zvané Školní vzdělávací programy (dále jen ŠVP). Obsah vzdělávání je ve ŠVP uspořádán do konkrétních předmětů nebo jiných ucelených částí učiva, například modulů.

Za ŠVP nese zodpovědnost ředitel školy, který program zveřejní na příslušném místě ve škole. Do programu může každý nahlížet a pořizovat si z něj výpisy.

1.1.3 Klíčové kompetence

„Klíčové kompetence představují souhrn vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot důležitých pro osobní rozvoj a uplatnění každého člena společnosti. Jejich výběr a pojetí vychází z hodnot obecně přijímaných ve společnosti a z obecně sdílených představ o tom, které kompetence jedince přispívají k jeho vzdělávání, spokojenému a úspěšnému životu a k posilování funkcí občanské společnosti“ (RVP ZV, 2017, s. 10).

Klíčové kompetence jsou společné všem stupňům vzdělávání. Žáci tyto kompetence rozvíjejí a využívají ve všech vyučovacích předmětech. Jsou to jisté univerzální způsobilosti jako například umění učit se, spolupracovat, umění dorozumívat se, jednat demokraticky, řešit problémy, pracovat soustředěně, aj.

Klíčové kompetence dle Rámcového vzdělávacího programu v základním vzdělávání:

- Kompetence k učení
- Kompetence k řešení problému
- Kompetence komunikativní
- Kompetence sociální a personální
- Kompetence občanské
- Kompetence pracovní

Podle Pecháčkové a Václavíka (2014) je smyslem a cílem školního vzdělávání vybavit žáky souborem klíčových kompetencí a připravit je tak na další vzdělávání a uplatnění v životě. Dá se tedy říci, že osvojování a upevňování klíčových kompetencí je celoživotní proces. Začíná už v předškolním vzdělávání a rozvíjí se po celý život.

1.1.4 Vzdělávací oblasti

Vzdělávací obsah základního vzdělávání je v RVP ZV rozdělen do devíti vzdělávacích oblastí, které jsou tvořeny jedním nebo více obsahově blízkými vzdělávacími obory. Dělení níže je převzato z RVP ZV (2017).

- *Jazyk a jazyková komunikace (Český jazyk a literatura, Cizí jazyk)*
- *Matematika a její aplikace (Matematika a její aplikace)*
- *Informační a komunikační technologie (Informační a komunikační technologie)*
- *Člověk a jeho svět (Člověk a jeho svět)*
- *Člověk a společnost (Dějepis, Výchova k občanství)*
- *Člověk a příroda (Fyzika, Chemie, Přírodopis, Zeměpis)*
- *Umění a kultura (Hudební výchova, Výtvarná výchova)*
- *Člověk a zdraví (Výchova ke zdraví, Tělesná výchova)*
- *Člověk a svět práce (Člověk a svět práce)*

1.1.5 Průřezová témata

„Průřezová témata reprezentují v RVP ZV okruhy aktuálních problémů současného světa a stávají se významnou a nedílnou součástí základního vzdělávání. Jsou důležitým formativním prvkem základního vzdělávání, vytvářejí příležitosti pro individuální uplatnění žáků i pro jejich vzájemnou spolupráci a pomáhají rozvíjet osobnost žáka především v oblasti postojů a hodnot“ (RVP ZV, 2017, s. 126).

Škola do vzdělávání na 1. i 2. stupni musí zařadit všechna průřezová témata uvedená v RVP ZV. V každém ročníku ovšem nemusí být všechna průřezová témata zastoupena. V průběhu základního vzdělávání je povinností školy nabídnout žákům postupně všechny tematické okruhy jednotlivých průřezových témat. Vhodné je propojit výuku se vzdělávacím obsahem konkrétních vyučovacích předmětů a s obsahem dalších činností žáků realizovaných ve škole i mimo školu.

V oblastech základního vzdělávání jsou vymezena tato průřezová témata:

- Osobnostní a sociální výchova
- Výchova demokratického občana
- Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech
- Multikulturní výchova
- Environmentální výchova
- Mediální výchova

Osobnostní a sociální výchova

„Průřezové téma Osobnostní a sociální výchova v základním vzdělávání akcentuje formativní prvky, orientuje se na subjekt i objekt, je praktické a má každodenní využití v běžném životě. Reflektuje osobnost žáka, jeho individuální potřeby i zvláštnosti. Jeho smyslem je pomáhat každému žákovi utvářet praktické životní dovednosti“ (RVP ZV, 2017, s. 127).

Osobnostní a sociální výchova je rozdělena na tři části, které jsou zaměřeny na osobnostní rozvoj, sociální rozvoj a morální rozvoj. Dělení níže je převzato z RVP ZV (2017, s. 128, 129).

Osobnostní rozvoj

- *Rozvoj schopností poznávání*
- *Sebepoznání a sebepojetí*
- *Seberegulace a sebeorganizace*
- *Psychohygiena*
- *Kreativita*

Sociální rozvoj

- *Poznávání lidí*
- *Mezilidské vztahy*
- *Komunikace*
- *Kooperace a kompetice*

Morální rozvoj

- *Řešení problémů a rozhodovací dovednosti*
- *Hodnoty, postoje, praktická etika*

1.3 Charakteristika školního vzdělávacího programu ZŠ Bratří Čapků v Ústí nad Orlicí

Základní škola Bratří Čapků v Ústí nad Orlicí svůj ŠVP uvádí s podtitulem „*S dětmi pro děti*“. Za tímto sloganem stojí mnoho cílů a úkolů. Jedním z nich v části „*Pro děti*“ je vést žáky k aktivnímu zapojování do tvorby a vlastní realizace projektů a akcí školy v souladu s myšlenkou *I ve mně je lídr*, která prostupuje veškerým životem školy. Při vzdělávání a výchově škola se svým pedagogickým sborem a dalšími pracovníky chápe žáky jako důležité partnery. V programu je kladen důraz na nutnost učit žáky účelně, využívat vědomostí a dovedností pro život a další vzdělávání. Pozornost je věnována dalším částem učebního procesu jako využívání informačně – komunikačních technologií a vedení žáků k pochopení důležitosti studia cizích jazyků. V části programu „*Pro děti*“ je zdůrazněna především nutnost rozvíjet individuální vědomosti, schopnosti a dovednosti žáků a využívat pestrou škálu volitelných předmětů. V programu je řada dalších stimulů podporujících samostatnou aktivitu žáků jak v učebním procesu, tak i v oblasti výchovy a vystupování žáků v běžném životě.

Základní škola Bratří Čapků v Ústí nad Orlicí má svůj ŠVP vyvěšený jako veřejný dokument na webových stránkách školy a zcela splňuje podmínky Školského zákona a RVP. Program poskytuje všechny zásadní informace jak učitelům, tak pracovníkům školy, žákům, ale i veřejnosti. Školní program také umožňuje vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, podporuje žáky nadané i ty s mimořádným nadáním.

1.3.1 Charakteristika a cíle předmětu Osobnostně-sociální výchova

Osobnostně-sociální výchova (dále jen OSV) prochází celým učebním procesem a je povinným předmětem pro žáky 1. – 9. ročníku spadajícím na 1. stupni do vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět, na 2. stupni do vzdělávací oblasti Člověk a společnost. „*Časová dotace je 1 hodina týdně. Smyslem předmětu je pomáhat každému žákovi utvářet praktické životní dovednosti, hledat vlastní cestu k životní spokojenosti založené na dobrých vztazích k sobě samému i k dalším lidem a okolnímu světu. Úzce souvisí s programem „I ve mně je lídr“, ke kterému se připojila celá škola od školního roku*

2016/2017, a se systémem 7 návyků skutečně efektivních lidí, který tento program rozvíjí.“ (Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání „S dětmi pro děti“, s. 73). Nově vzniklé třídní kolektivy v šestých ročnících například na začátku školního roku vycestují na 2-3 denní adaptační kurz. Žáci zde zažívají týmové a zátěžové aktivity, psychologické hry, brainstorming aj. Postupně se utvářejí dobré mezilidské vztahy ve třídě i mimo ni a rozvíjejí se základní dovednosti spolupráce a také komunikace. *V rámci tohoto předmětu je rozvíjena úzká spolupráce se Střediskem výchovné péče Mimóza v Ústí nad Orlicí, PPP v Ústí nad Orlicí a se společností FranklinCovey*“ (Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání „S dětmi pro děti“, s. 73). Toto téma má praktické využití v životě každého žáka. Odráží tak jeho osobnost a pomáhá mu utvářet dovednosti, vědomosti a schopnosti potřebné v běžném životě (RVP, 2017).

1.4 Alternativní a inovativní směry

„Jako alternativní školy jsou z širšího pohledu všechny druhy škol, bez ohledu na zřizovatele (školy soukromé, církevní a státní), které mají jeden podstatný rys: něčím se od hlavního proudu standardních škol daného vzdělávacího systému odlišují“ (Pecháčková, Václavík, 2014). Průcha (2000, s. 172) dodává, že taková škola *„má své vlastní, pro jednu školu nebo skupinu škol charakteristické specifičnosti, které mohou spočívat ve zvláštním vzdělávacím programu, v odlišném repertoáru vyučovacích předmětů, v odlišném výběru učiva pro tyto předměty, ve zvláštní organizaci výuky, vztahů mezi žáky a učiteli, vztahů mezi školou a rodiči aj.“*

Alternativní školy jsou zvláštním typem škol, které vyučují jiným způsobem než školy tradiční. V těchto školách se učí žáci s určitými výchovně – vzdělávacími potřebami a také žáci, kteří se chtějí vzdělávat odlišným způsobem. Jde o školy s různými pedagogickými směry.

Svobodnou výchovu a volnou školu zavedli například již ruský spisovatel, filozof a představitel realismu Lev Nikolajevič Tolstoj nebo francouzský filozof a preromantický spisovatel švýcarského původu Jean Jacques Rousseau. Nelze opomenout renesanční pedagogy Pestalozziho či Kanta. Mezi alternativní směry jsou dnes zařazovány i ty školy, které vznikaly již počátkem 20. století v rámci tzv. reformního pedagogického hnutí. V průběhu tohoto století měly svůj vliv i pedagogické a filozofické proudy jako existencialismus, hermeneutika, postmodernismus nebo humanistická psychologie. Mezi nejvýznamnější alternativní školy, které vznikají na konci 19. a v první polovině

20. století, patří bezesporu montessoriovská škola, waldorfská škola, daltonská škola, moderní Freinetova škola a jesenská škola. Především z důvodu jejich krátké existence působí pro naši veřejnost dojem něčeho, co dosud není příliš vyzkoušené, s čím je velmi málo zkušeností. Postupně však získávají stále větší pozornost a celkem úspěšně obhajují své postavení.

Sám název alternativní škola má řadu různých určení. Může být chápán jako netradiční škola, svobodná škola apod. Jsou určité definice tohoto pojmu v pedagogických slovnících, které se však odlišují v jednotlivých zemích. Např. podle britského pedagoga Cliva Lawtona je alternativní vzdělávání takové, které je odlišné od vzdělávání státního. Alternativní školy jsou převážně spojovány s odmítáním běžných forem výuky. Vznikly z kritiky veřejných škol (Průcha, 2000).

Srovnávat úroveň alternativních škol s ostatními školami je velmi obtížné. Po prozkoumání různých pramenů a hodnocení, především však po seznámení s publikací *Alternativní školy a inovace ve vzdělávání* od Jana Průchy, si dovolíme konstatovat, že jakékoliv hodnocení není jednoznačné. Průcha (2012, s. 25) tvrdí, že tyto školy jsou „*netradiční, inovativní, nezávislé, reformní aj.*“ Obecně se má za to, že alternativní školy jsou lepší než školy státní. Tento názor však není naprosto průkazný. Důvodem je skutečnost, že neexistují výzkumné výsledky při srovnávacích hodnoceních. Stejně tak nelze konstatovat, že škola, která zavádí nějakou inovaci, se stává kvalitnější než běžná škola. Důkazová nebo srovnávací hodnocení v České republice se dosud neprovádějí, až na ojedinělé výjimky. Asi největší překážkou při porovnávání škol různého druhu je velmi složitý výzkum a určení, jakým způsobem lze vyjádřit kvalitu a výslednost – efektivnost škol.

Myslíme si, že alternativní školy získávají stále pevnější postavení ve své existenci. Otázkou zůstává, zda můžeme program *I ve mně je lídr* považovat za alternativní pedagogiku. Tento program totiž nepovažujeme za alternativu, neboť jeho význam je obecně dostupný a přínosný v každém učebním procesu na různých školách, a tedy i školách alternativních.

„V současnosti se v pedagogické teorii začíná uplatňovat nový pojem, a to inovativní škola (*innovative school*). Pojem není dosud přesně definován, avšak někteří odborníci rozumějí inovativními školami takové, které přešly od spontánních dílčích inovací k podstatným systémovým změnám v cílech, metodách a organizaci vyučování, změnily radikálně tradiční filozofii školy, mají své specifické vzdělávací projekty apod.“ (Průcha, 2000, s. 173).

1.4.1 Charakteristika alternativních směrů

V následující kapitole krátce představíme vybrané klasické reformní školy.

Waldorfská pedagogika

Tyto školy začaly vznikat v první polovině 20. století a zakladatelem je rakouský filosof a pedagog Rudolf Steiner. Základní koncepcí waldorfských škol je antroposofie. Člověk má v sobě zahrnutý tři světy: tělo, duši a ducha, kterým odpovídají tři druhy těla: fyzické, psychické a transcendentální. Každý jedinec má jiný druh, jinou funkci těla. Vynikajícího člověka potom pedagog pozná na základě probouzení a rozvíjení jeho schopností. Waldorfská škola usiluje o všestranný rozvoj osobnosti a vede k celkové životní harmonii. Grecmanová a Urbanovská (1996) uvádí, že Waldorfská pedagogika vidí svobodný umělecký proces ve výchově a výuce. Dále popisují, že se ve škole podporuje nadání a individuálně se rozvíjejí schopnosti porozumění, morální zodpovědnosti a tvůrčího utváření.

Pedagogika Montessori

Zakladatelka Maria Montessori byla promována doktorka medicíny. Později ukončila práci lékařky a začala se více věnovat přednášení a spisovatelské činnosti. Hlavním mottem pedagogiky Montessori je „*Pomoz mi, abych to udělal sám (udělala sama)*.“ (Pecháčková, Václavík, 2014, s. 18). Role učitele při daném výkladu látky není důležitá, protože stojí v pozadí a pozoruje vývoj žáků. Jak autoři uvádí, hlavní myšlenkou zůstává oslovení a rozvoj duševního potenciálu dětí pomocí aktivace smyslů, pohybů a řeči. Jako pedagogové tedy nemusíme za každou cenu podsouvat správnost výsledku, ale naopak se snažíme samotné žáky navést k požadované odpovědi.

Hlavním principem této pedagogiky je svoboda žáka. Neznamená to ovšem, že si žák může dělat, co chce. Znamená to, že si může vybrat takovou činnost, kterou chce dělat. Dalším znakem je tzv. připravené prostředí. Tvoří je předměty každodenní potřeby, které rozvíjejí činnosti praktického života. Připravené prostředí podporuje spontánní učení – dítě se v něm seberealizuje a osamostatňuje. Důležité je dovednosti rozložit na jednotlivé kroky, které dítě může provádět bez pomoci dospělého. Didaktický materiál je součástí připraveného prostředí a zůstává tak pro dítě klíčem ke světu.

Často se stává, že žáci jsou při své práci přetížení nebo pod nátlakem. Toto čím dál více cítím z hlediska své praxe. Nadšení žáků opadá a nad cvičeními bývají rozmrzelí, bez motivace. Práci s materiály žákům proto vždy řádně vysvětlím, než je ponechám, aby samostatně pracovali. Neustálým opakováním učební látky a naučených dovedností s materiály pak žáci pochopí, co, jak a proč dělat. Z Montessori pedagogiky se nám líbí myšlenka, že žák musí postupovat podle svých schopností svým vlastním tempem a sám se učí a objevuje co nejvíce. Jako učitelka jsem pak vždy připravená pomoci, ale nesnažím se „plést“ do jeho práce. Těžké je žáka opravovat, poukazovat na chyby a zároveň ho nesnižovat – žák se nesmí cítit být neschopným. Naopak je důležité žáky chválit při jejich úspěchu.

Pedagogika Jenského plánu

Zakladatelem Jenského plánu je univerzitní profesor pedagogiky Peter Petersen. Systematicky propracovaná koncepce výchovy a vzdělávání Jenského plánu oproti tradiční škole usiluje o změny v edukačním prostředí. Třídy nejsou uspořádány podle věku. Pracovní skupiny se stávají kmenovými třídami, které odpovídají zhruba třem třídám klasického systému. Některé úkoly z týdenního plánu vypracovávají žáci ve skupinách podle své individuální zralosti. Model školy je tedy založen na rodinném principu. Specializují se prostřednictvím volitelných předmětů a jsou hodnoceni slovně. Využívají se specifické formy pedagogické práce, jako např. kruh, rozhovor, slavnost, kurs, práce, hry aj. (Rýdl, 2001).

Níže uvádíme, na co klade Jenský plán důraz:

- *„Škola: Výchovná škola, škola pro život, školní společenství.*
- *Žáci: Samostatnost, samostatná činnost, odpovědnost, vzájemná pomoc.*
- *Učitelé: Tvořivost (vlastní tvář školy), kooperace, rozvoj osobnosti“*
(Pecháčková, Václavík. 2014, s. 33).

Pedagogika Daltonská

Daltonská škola vznikla v americkém městě Dalton v r. 1920. Zakladatelka Helen Parkhurstová se inspirovala u M. Montessori, jejíž byla žákyní. „Škola s uvolněnou třídní strukturou“ je založena na samostatném učení žáků vlastním tempem. Základními principy jsou tedy volnost, samostatnost a spolupráce. Žáci mají svůj měsíční plán, kde plní jednotlivé úkoly. Svě tempo a pořadí si volí sami. Využívají speciální učebny, jsou vybaveni literaturou i didaktickými materiály. V průběhu dne je střídána ve výuce skupinová i individuální práce. Pecháčková a Václavík uvádí, že zkušenosti ukázaly na určité problémy, které se staly předmětem kritiky:

- *„přílišný individualismus;*
- *malý kontakt s učitelem i s ostatními žáky;*
- *jednostranně knižní studium (nevyhovuje všem žákům);*
- *nedostatečné opakování látky (nutné pro zapamatování);*
- *nesystematické získávání poznatků, spoléhání se na žákovu aktivitu (nevýhoda pro žáky se slabou vůlí).“* (Pecháčková, Václavík, 2014, s. 46).

1.4.2 Charakteristika inovativních vzdělávacích programů

Program Začít spolu

Původní program „Step by step“ vznikl v 90. letech v USA. Od roku 1994 se pod názvem „Začít spolu“ dostal do popředí i u nás. Nejprve do mateřských škol a od roku 1996 i na první stupně základních škol. Krejčová, Kargerová, 2003 in Pecháčková, Václavík (2014, s. 51) uvádějí, že *„vzdělávací program Začít spolu představuje velmi otevřený systém, který umožňuje přizpůsobení kultuře, zvykům a tradicím konkrétních zemí, jejich vzdělávacím systémům i potřebám dětí“*. Program podněcuje rozvoj charakteristických

rysů osobnosti, které jsou a i nadále budou potřebné. Patří sem například: schopnost přijímat změny, aktivně se se změnami vyrovnávat, schopnost rozpoznávat problémy a řešit je, schopnost kriticky myslet aj. Důraz je kladen na úctu k žákovi, respekt a důvěru, tvořivé síly, vlastní zkušenosti a prožitky. V hodinách se využívá projektové učení, integrovaná tematická výuka a podnětné prostředí třídy, tzv. centra aktivit. Ta poskytují dostatek možností pro skupinové či individuální práce. Centra aktivit jsou vybavena spoustou materiálů ze života, encyklopediemi a odbornou literaturou, školními pomůckami, které umožňují rozmanité podněty k činnostem.

Den začíná povídáním v kruhu (na koberci). Dané učivo se vztahuje vždy po určitou dobu k jednomu tématu. Zpravidla je to týden – měsíc. Žáci mají možnost si poté vybrat centra sami, ovšem během týdne musí vystřídat všechna centra. Volí si vlastní tempo i způsob. Zaměření center je následující: centrum psaní, čtení, matematiky a manipulativ, pokusy - objevy, ateliér. Mohou existovat i jiná centra. Tichá centra se nenachází v bezprostřední blízkosti hlučnějších center a jsou ohraničena skříňkami nebo otevřenými policemi. V uvedených centrech se žáci učí například řešit problémy, stanovují si vlastní cíle, plánují, přijímají odpovědnost a vytvářejí si svůj individuální vzdělávací program.

Komunikace s rodinami je průběžná, je zaměřena na stanovování vzdělávacích cílů a individuálních plánů pro každé dítě. Z těchto bodů vyplývá, že vztah k rodině je v programu Začít spolu jedním ze stěžejních bodů. A právě schůzky s rodiči, které informují o pokrocích dítěte, se odehrávají formou individuálních konzultací, kde dochází k setkání dítěte – rodiče - učitele (Krejčová, 2003).

Otevřené vyučování

Pojem otevřené vyučování se začal objevovat v zahraničí v 70. letech 19. století. Otevřené vyučování je tedy soubor principů školní práce, které je třeba aplikovat na konkrétní podmínky. Škola se otevírá žákům i rodičům.

Rozvrh hodin je zde nahrazen rozvrhem činností. Žáci mají na každý týden připravené plány, které plní ve stanoveném čase. Přebírají určitou zodpovědnost za své učení i rozhodování. Vzniká tzv. „volná práce“, která rozvíjí sociální vztahy a třídní společenství. Pro práci v hodinách není třeba více prostoru, nýbrž jeho jiné členění. Lze počítat i s vysokým počtem žáků ve třídě. Nedílnou součástí výuky je dostatečný výběr vhodných materiálů, jako jsou například pracovní listy nebo kartotéky úkolů. (Pecháčková, Václavík, 2014). Při hodnocení žáků je důraz kladen zvláště na sebehodnocení. Na vysvědčení se poté hodnotí slovně. (Otevřené vyučování, 2019).

2 Projekt *I ve mně je lídr*

2.1 Začátky a vývoj programu

Základem programu byly zkušenosti, tvůrčí práce a starostlivost učitelů, vychovatelů, poznatky rodičů, žáků a názory pracovníků z podnikatelského prostředí. Jejich myšlenky, úvahy a názory upravil Stephen R. Covey pod titulem *7 návyků skutečně efektivních lidí*. Program *I ve mně je lídr* je založen na zavedení programu 7 návyků skutečně efektivních lidí do školního prostředí (Covey, 2010).

Stephen R. Covey byl americký spisovatel a autor mezinárodní publikace vydané v roce 1989 pod názvem *7 návyků skutečně efektivních lidí*². Jeho poslední knihou, vydanou v roce 2004, byl *8. návyk: Od efektivnosti k výjimečnosti*. Stephen R. Covey svým 8. návykem objevuje a přidává větší rozměr nadcházejících výzev. Po zdolání všech překážek čtenáře motivuje, že nastane osobní i pracovní uspokojení a sebenaplnění. Jeho následník, syn Sean Covey, působí jako viceprezident společnosti FranklinCovey. Věnuje se inovacím a je autorem knihy *7 návyků vysoce efektivních teenagerů* (FranklinCovey, 2018).

Program přispívá ke zlepšení studijních výsledků žáků a pomáhá vychovávat žáky tak, aby dokázali uplatnit své přednosti. Cílem programu je rozvinout přirozený talent každého žáka. *I ve mně je lídr* není jen program, ale také proces. Jde o schopnost vést sebe i ostatní - tzv. leadership, věnovat pozornost i oblasti kultury ve škole, a především pak studiu. Nelze tyto tři skupiny úkolů zlepšit a zavádět najednou v krátké době. Proto se proces programu zavádí postupně: nejdříve je třeba soustředit pozornost na výuku dovedností v rámci 7 návyků (vést sebe i ostatní), následně 7 návyků uplatnit na zlepšení školního prostředí a posléze upravovat formy výuky (Covey, 2010).

Položme si triviální otázku: Co to jsou návyky? Sám autor uvádí, že návyky jsou to, co děláme opakovaně. Je skutečností, že každý jedinec má řadu návyků, aniž by si to uvědomoval. Návyky jsou dobré i špatné. Ty dobré nám pomáhají řešit naše starosti a problémy a ty špatné nám komplikují náš život a naopak naše problémy vytvářejí. Je skutečností, že návyky jsou příčinou našeho jednání a naší povahy. To dokládají slova skotského spisovatele Samuela Smilése:

---

² V českém jazyce poprvé vyšla pod názvem *Sedm návyků vůdčích osobností* v roce 1997.

„Zaseješ myšlenku a sklidiš čin,

Zaseješ čin a sklidiš návyk,

Zaseješ návyk a sklidiš charakter,

Zaseješ charakter a sklidiš osud“ (Covey, 2010, s. 9).

Pochopitelně lídrem ve smyslu „vůdce“ nemůže být každý. „Leadership“ znamená osobní přesvědčení, dodržování správných zásad a postojů. Je to otázka jednání, pochopení a pomoci druhým. V tomto směru může na děti, na žáky, působit každý učitel. Kouzlo vychovávat z mladých lidí zodpovědné jedince plně 7 návyků vyjadřuje. Žít podle nich však vyžaduje jejich kompletní uplatňování, vůli a převzetí zodpovědnosti za své jednání.

Program vznikl v USA a zpočátku byl především zaměřen na podnikatelskou sféru a veřejnou správu. Následně byl zaváděn i do škol. Značný podnět k tomu zavedla ředitelka Základní školy A. B. Combs Elementary v Raleigh – v Severní Karolíně Muriel Summers (Covey, 2016).

Kdysi byla soustředěna pozornost na výuku 3 předmětů: čtení, psaní a počítání (trivium). Koncem 90. let se objevily první změny. Podle některých názorů byla příčinou střelba na Columbine High School v Coloradu v r. 1999. Široká veřejnost včetně učitelů a rodičů začala do výuky více prosazovat problematiku výchovy a současně požadovala zajistit bezpečí dětí na školách (Theleaderinme.org, 2018).

Covey zdůrazňuje, že rozhodující vliv na změnu myšlení a posléze výuky byl však vytvořen až vznikem světové ekonomiky. Rodiče více jak kdy předtím chtějí, aby jejich děti byly úspěšné, aby samostatně myslely, aby se vyznaly a uměly se pohybovat v prostředí nových technologií, aby dovedly tvořivě přistupovat k řešení problémů, které moderní život přináší. V podstatě se to podobá principům, které zavedla škola A. B. Combs (Covey, 2010).

Škola přistoupila na nové principy výuky. Učitelé posilovali v dětech pocit, že na každém z nich záleží, upevňovali v nich přesvědčení o jejich jedinečnosti a důležitosti. Děti si postupně zvyšovaly své sebevědomí a současně vůli maximálně přispět podle svých možností zapojení do výuky a pěstovat v sobě správné návyky. Škola začala pracovat pod sloganem: Vychováváme lídry ve všech dětech, v každém zvlášť. Učitelé učí žáky

slušnosti, skromnosti, ale současně dostatečnému sebevědomí. To vše přispělo ke zvýšení sebedůvěry žáků. Postupně se na škole zlepšovala celková atmosféra, snížil se počet přestupků. Žáci se začali chovat ohleduplně. Věta „Vést znamená dělat správné věci, i když se nikdo nedívá“ umístěná na chodbě školy A. B. Comps vyjadřuje poctivost a nadšení žáků a učitelů pro zavedení a osvojení si nových směrů výuky. Během poměrně krátkého období se měnilo prostředí školy. Čistota, pořádek. Pěkné prostředí se projevilo i v přístupu žáků jak v oblasti výchovy, tak i ve studijních výsledcích. Žáci se začali seznamovat se zásadami principů vedení lidí. Škola začala celkově dosahovat stále lepších výsledků. Dobré výsledky své práce a jejich příčiny zpočátku A. B. Comps neproklamovala. Informace o tom však přesto začaly postupně pronikat do dalších škol a širší veřejnosti. Zvyšoval se okruh zájemců, kteří chtěli školu navštívit a přesvědčit se na vlastní oči o zavádění nových poznatků do výuky. Tyto poznatky pak začaly pronikat do dalších a dalších škol. V roce 2006 byla A. B. Comps vyhlášena nejlepší profilovou školou v USA. Zanedlouho program *I ve mně je lídr* překročil hranice USA (Covey, 2012).

2.2 Význam programu pro člověka i společnost

Průběh života je vytvářen mnoha okolnostmi, prostředím, prvními zkušenostmi a dalšími stimuly, jejichž určení je mnohočetné. Většina lidí se snaží svůj život prožít bezkonfliktně a šťastně. Stává se však, že i dobré úmysly pro život nestačí a často se obrátí v opak našeho snažení. Proto je dobré si připomenout, v čem je hlavní význam projektu. Ten spočívá v tom, že pokud ho budeme cílevědomě využívat, tak nám může pomoci v různých situacích:

- Ovládat průběh a stát se součástí našeho života.
- Udržovat dobré vztahy s našimi přáteli.
- Dobře se rozhodovat.
- Správně stanovit, čeho si máme nejvíce vážit.
- Jednat produktivně a cílevědomě.
- Při prožitých situacích nalézt cesty jejich optimálního řešení.
- Věřit sami sobě (Covey, 2010).

V této souvislosti považujeme za důležité správně určit dva pojmy:

- a) Paradigma
- b) Principy

Paradigma jsou představy a způsob, jakým nahlížíme na věci okolo nás. Některá mohou být užitečná, prospěšná, avšak časem se může stát, že jsou překážkou.

Autor uvádí, že existuje pojem, který vyjadřuje pevné životní centrum, kterému můžeme vždy věřit. Jsou to principy. Ty vyjadřují neměnné skutečnosti – čestnost, láska, skromnost, vděk. Žít v souladu s principy vyžaduje věřit jim a vždy se jimi řídit. Prostě principy nikdy neselžou, nezklamou. Jedním z principů je přesvědčení, že 7 návyků nám pomůže pozitivně uspořádat náš život (Covey, 2010).

2.2.1 Inspirace a naděje - 7 návyků úspěšných teenagerů

Návyk 1: Budte proaktivní: Mám potřebnou sílu a dokážu to.

Tento návyk je autory považován za klíč, který nám otevírá cestu ke všem ostatním návykům a umožní nám je využívat (Covey, 2010).

Každý má možnost při různých situacích jednat proaktivně, nebo reaktivně. Záleží na každém, co si zvolí. Lidé, kteří se chovají reaktivně, situace řeší bez velkého přemýšlení, emociálně. Naopak lidé proaktivní volí na základě hodnot. Nejprve myslí a pak jednají. Lidé, kteří se chovají reaktivně, reagují bezprostředně pouze na základě podnětů, které přijímají, a vyznačují se tím, že se snadno urážejí, svalují vinu na druhé, snadno se rozzlobí, nařikají a stěžují si. Svě názory mění jen pod určitým tlakem. Naopak proaktivní lidé se neurážejí, odpovídají za své jednání, vždy hledají způsoby řešení. Jednají o věcech, které jsou schopni řešit. Nedůležitými věcmi se nezabývají. Nemůžeme ovlivnit dané skutečnosti (dobu narození, rodiče, apod). Ale vždy můžeme ovlivnit způsob našeho chování. To je rozhodující (Covey, 2010).

Návyk 1 vyjadřuje skutečnost, že já sám mám odpovědnost za to, zda budu šťastný, nebo nešťastný. Autor dodává, že být proaktivní je první krok na cestě k osobnímu vítězství. *„Nemůžeme si osvojit návyky 2, 3, 4, 5, 6, 7, dokud si neosvojíme návyk 1. Dokud nebudeme mít pocit, že jsme skutečně pány svého života, stěží budeme moci dokázat něco jiného.“* (Covey, 2010, str. 53).

Na začátku implementace procesu *I ve mně je lídr* je důležitá na školách přímá výuka. Pokud je to možné, tak je dobré jednou týdně třeba i krátkodobě věnovat určitý čas k objasnění toho, jak 7 návyků uplatňovat. Určit názvy návyků je správné, ale nemůžeme

zůstat jen u názvů. Je nutné vysvětlovat i jejich principy. Pochopitelně je na učitelích, aby se na výuku připravili. Je nutné používat proaktivní jazyk (Covey, 2010).

„Jsem zodpovědný člověk. Jednám iniciativně. Volím si, co budu dělat, své postoje a nálady. Neobviňuji druhé za své chybné jednání a činy. Dělán správné věci, aniž by mě o to někdo žádal, a to i tehdy, když se nikdo nedívá“. (Covey 2012, str. 39).

Návyk 2: Začínáte s myšlenkou na konec: Rozhodujte o svém soudu, nebo to za vás udělá někdo jiný.

Covey doporučuje, abychom si stanovili svůj životní cíl a zvážili všechny kroky, které k němu povedou. Pokud objevíme překážku, kterou nelze překonat ani obejít, máme si najít nový cíl. *„Nedávejte si takový závazek, o němž už dopředu víte, že ho nesplníte.“* (Covey, 2010, str. 103).

S. Covey nabádá teenagery, aby si zformulovali své osobní poslání, neboť to každému ukáže cestu, jak začínat s myšlenkou nakonec. Je to jakýsi náčrt osobního plánu. Osobní poslání mohou mít různou formu – mohou být dlouhá i krátká, mohou to být i básně, písničky nebo oblíbené citáty. Takové poslání každému umožní, aby si uvědomil, co je pro něj skutečně důležité. Osobní poslání nám většinou pomůže objevit, jaké je naše nadání. Victor Frankl, význačný rakouský psychiatr, tvrdil, že své vlohy nevytváříme, ale pouze je objevujeme – už od narození máme určité vlohy, jenom musíme zjistit, které to jsou (Covey, 2010).

Na základě zformulovaného osobního poslání si lze stanovit cíle. K tomu Covey (2010) poskytuje pět rad:

1. Zjistěte, co vás bude dosažení cíle stát – jestliže nemám sílu stanovených cílů dosáhnout, tak proč to vůbec dělat?
2. Všechno si zapisujte – nezapsaný cíl zůstává pouhým přáním. Zapsaný cíl má desetkrát větší sílu.
3. Udělejte to! Dokud člověk není naprosto odhodlaný, vždy trochu váhá, vidí šanci ze všeho vycouvat, jedná neefektivně. Pokud jsme skutečně odhodláni něco udělat, okamžitě cítíme více energie, kterou potřebujeme. Pokaždé, když se pustíme s pevným záměrem do nějakého úkolu, jako bychom narazili na pramen, z něhož čerpáme vůli, tvořivost a schopnosti, o jakých se nám nikdy ani nesnilo. Johann Wolfgang von Goethe kdysi řekl:

„Začít můžeš s čímkoliv, co lze činit, či o čem lze snít. Odvaha znamená génia, sílu a kouzlo na straně své mít.“ (Covey, 2010, s. 105).

4. Využívejte hybný moment. Naučte se využívat sílu okamžiků, které mají moc něco změnit, stanovujte si své cíle tehdy, když jste ve vhodném duševním rozpoložení. Nezapomínejte, že odhodlání a náladu udělat to, k čemu jste se zavázali, nebudete mít stále.
5. Jistěte se. V životě toho dosáhnete více, jestliže se spojíte s druhými a vypůjčíte si sílu od nich. Mohou vás jistit přátelé, partneři, rodiče, učitelé – kdokoliv jiný, koho o to můžete požádat.

Život je velmi krátký, musíme si ho vážit a vytvořit podmínky pro jeho dobrý průběh. Závěrem této části se musíme zmínit o působivé scéně, která se odehrává ve filmu *Dead Poets Society (Společnost mrtvých básníků)* se scénářem Toma Schulmana, kterou Covey (2010) popsal takto: „*Během prvního dne výuky na soukromé drahé škole s dlouholetou tradicí Welton Academy vezme nový profesor angličtiny pan Keating svoji třídu pětadvaceti chlapců do školní haly, kde jsou rozvěšeny černobílé fotografie mladých mužů, kteří Welton Academy absolvovali před více než půlstoletím*“ (Covey, 2010, s. 111). Profesor Keating vypráví: „*Věřte tomu, nebo ne, ale všichni, jak tu teď jsme, jednoho dne přestaneme dýchat a zemřeme. Prošli jste kolem nich již mnohokrát, ale nemyslím, že byste se na ně někdy opravdu podívali. I oni stejně jako vy si připadali nezdolní a nepřemožitelní. Svět jim ležel u nohou. Dnes, pánové, jsou již jenom hnojivem pro narcisy. Když se důkladně zaposloucháte, uslyšíte, jak vám šeptají svůj odkaz. Jen se k nim nakloňte! Poslouchejte! Slyšíte? Když se chlapci zvědavě nakloní až ke sklu překrývajícím portréty, profesor Keating jim zašeptá do uší. Car-pe. Car-pe. Car-pe. Diem. Nepromarněte ani jeden den, chlapci! Prožijte výjimečný život*“ (Covey, 2010, s. 111).

Návyk 3: To nejdůležitější dávejte na první místo: Vůle a síla odmítnout.

Covey (2010) konstatuje, že dnešní teenageři mají velice hodně povinností a aktivit, takže jim téměř nezbývá volný čas. Došel tak ke třetímu návyku: „*Nejdůležitější dávejte na první místo*“ (Covey, 2010). Je nezbytné určit si, co je důležité. Návyk 2 nás vede k poznání, co je nejdůležitější, a Návyk 3 nám ukazuje, že to nejdůležitější máme dávat na první místo. To, co je na prvním místě, musíme silou vůle vždy udělat (Covey, 2010).

Důležitou skutečností je, že čím lépe si všechno zorganizujeme, tím více toho v životě stihneme a budeme mít víc času na rodinu, kamarády i na sebe samé. Věci dělíme na dva typy, a to na „důležité“ a „naléhavé“. K tomu používá Covey (2010) čtyři časové kvadranty:

1. *Kvadrant jedna – Otaleč*: člověk, který se ocitne v tomto kvadrantu, s oblibou věci odkládá tak dlouho, až začíná být pozdě. Vše dělá na poslední chvíli. Dokáže se přinutit pracovat na plné obrátky, jen když nastane čas nouze. Čas strávený v prvním kvadrantu přináší stres, úzkost, vyčerpání a průměrné výkony.
2. *Kvadrant dva – Vyznavač priorit*: do tohoto kvadrantu patří věci důležité, ale ne naléhavé (odpočinek, tělesné cvičení, domácí úkoly – ale to vše ne na poslední chvíli, ale včas). Tento kvadrant umožňuje docílit životní rovnováhu a dosahovat vysokých výkonů.
3. *Kvadrant tři – Přitakávač*: tento kvadrant obsahuje takové věci, které nejsou ani důležité, ani naléhavé. Zde se ocitáme, když se snažíme lidem vyhovět a zavděčit se jim. Takový přitakávač nakonec pořádně neudělá nic. Covey (2010) cituje komika Billa Cosbyho: „*Klíč k úspěchu neznám, ale klíč k neúspěchu spočívá ve snaze zavděčit se všem.*“ (Covey, 2010, s. 121). Důsledky tohoto kvadrantu jsou: nedostatek osobní kázně a pocit, že sloužíte ostatním, až vámi pohrdají. I v malých dětech lze vytvářet a upevňovat citová konta ve vztazích s druhými lidmi. Vnímavým způsobem jim vysvětlovat, aby projevovaly laskavost a zdvořilost, aby dodržovaly sliby. Všem teenagerům je třeba klást na srdce, aby byli loajální, aby dávali najevo svá přání, aby se omluvili, pokud jednali chybně. Aby dovedli odpouštět.
4. *Kvadrant čtyři – Lench*: do této skupiny patří věci, které nejsou ani naléhavé, ani důležité. Sem patří lidé, kteří vyhledávají pouze zábavu a netrápí se svými povinnostmi. Tito lidé se vyznačují nedostatkem odpovědnosti a důsledkem jejich povahy mohou mít i duševní poruchy (Covey, 2010).

Návyk 4: Myslete způsobem výhra – výhra: Život je stůl prostřený pro všechny.

V této kapitole autor uvádí, že podstatou tohoto způsobu myšlení je přesvědčení, že vyhrát mohou všichni. Máme tedy zájem a starost také o ostatní a chceme, aby i oni uspěli. Staráme se ale též o sebe a chceme také uspět.

Tento přístup je založen na myšlence hojnosti všeho a pro všechny. Jeho základem je přesvědčení, že uspět mohou všichni. „*Nejde o to, kdo urve větší kus koláče. Je ho tu více než dost pro všechny. Život je jako prostřený stůl*“ (Covey, 2010, str. 167).

Způsob Výhra – výhra vyjadřuje při veškerém jednání s druhými vzájemný prospěch. Úspěch jednoho nevzniká na úkor druhého. Covey (2010) ukazuje, že způsob Výhra – výhra v podstatě odráží známé přísloví: „*Čiň druhým tak, jak chceš, aby oni činili Tobě.*“

Tento návyk vyjadřuje vzájemný prospěch. Principem návyku Výhra – výhra je čestnost a hojnost. Tento návyk nabádá udržovat v rovnováze odvahu a ohleduplnost. Odvahu přitom vyjadřuje ochota a schopnost uplatňovat své myšlenky, názory a pocity a ohleduplnost, ochota a schopnost naslouchat myšlenkám, názorům a pocitům druhých. Je nezbytné brát v úvahu výhry druhých i své vlastní. Žít podle návyku 4 znamená efektivnější a rychlejší řešení různých problémů a navázání vzájemných vztahů. Při veškerých jednáních je nutné věnovat čas tomu, co říká druhý (Covey, 2010).

Myslíme si, že zvláště ve škole je nutné připomínat význam kamarádství a potlačovat závist a chamtivost. K tomuto tento návyk vede. Prosazovat férovost, kterou děti velice dobře vnímají nebo neposmívat se spolužákům, kterým se něco nepovede.

Návyk 5: Nejdříve se snažte pochopit, potom být pochopeni: Každý má dvě uši a jednu pusu... Nebo snad ne?

Občas se stává, že se snažíme řešit problémy druhých lidí, než tyto lidi pochopíme. Covey (2010) v této souvislosti cituje jedno indiánské přísloví: „*Naslouchej, neboť tě tvůj jazyk učiní hluchým.*“ (Covey, 2010, str. 181). Správná cesta je: nejdříve naslouchejte a teprve potom mluvíte. To je podle autora skutečný klíč ke komunikaci.

„*Naslouchání je společně se čtením, psaním a mluveným slovem jedním ze čtyř základních způsobů komunikace,*“ říká Covey (2010, s. 184) a současně uvádí několik nesprávných způsobů naslouchání:

- „*Ignorujeme to, co nám druhý sděluje*“ (nevnímáme to).
- „*Předstíráme, že nasloucháme*“.
- „*Nasloucháme selektivně*“ (věnujeme pozornost pouze tomu, co nás zaujme, ačkoliv to není to nejdůležitější pro náš protějšek).
- „*Nasloucháme pouze slovům*“ (nevnímáme skutečný význam slov).

- „*Nasloucháme sebestředně*“ (reagujeme „vím, jak se cítíš“, ačkoliv to nevíme). (Covey, 2010, s. 184).

Ke správné komunikaci jsou třeba tři věci:

- 1) Naslouchajte očima, srdcem a ušima – naslouchat pouze ušima nestačí, protože je prokázáno, že prostřednictvím slov sdělujeme sedm procent toho, co chceme říci. Slova je třeba doprovázet pomocí řeči těla a intonace.
- 2) Snažte se dívat na svět očima toho druhého (vžít se do jeho postavení).
- 3) Zrcadlení – vlastními slovy vyjadřujeme to, co nám protějšek říká a jak se cítí. Tím ukazujeme vřelost a zájem (Covey, 2010).

Je nutné naslouchat s úmyslem porozumět. A stejně je důležité s respektem ke druhému snažit se být pochopen. Autor dodává, že jestliže budeme umět žít podle návyku 5, pak dosáhneme většího vlivu na ostatní a budeme nalézat řešení složitějších situací. Pomůžeme tím také k rychlejšímu řešení problému (Covey, 2010).

Návyk 5 bychom shrnuli jako uvědomění si, že se u dětí vyskytuje snaha rychle a často zbrkle dělat závěry v komunikaci se spolužáky. Je jim potřeba vysvětlovat, že rychlé rozhodování můžeme často ocenit. Někdy však tento způsob jednání vede k chybnému úsudku, a proto je důležité věci řádně promýšlet. Naslouchat s cílem pochopit. Ptát se, jestliže potřebuji něco ujasnit. Zachovávat respekt a vzájemné porozumění.

Návyk 6: Vytvářejte synergii: Cestujeme po dálnici úspěchu.

Covey (2010) tvrdí, že podstatou synergie je shoda, nikoliv však kompromis. Synergie vyjadřuje řešení, které je lepší než návrh kohokoliv ze zúčastněných. Jde v podstatě o to, abychom společně postupovali úspěšněji a lépe. Cestou k vytváření synergie je spolupráce, porozumění odlišnostem a pokora jednat o různých návrzích. Synergie nenastane sama od sebe. Musíme se o ni přičinit. Základním předpokladem úspěchu je vážit si odlišností. Jsou tři postoje lidí k odlišnostem (Covey, 2010):

- 1) Lidé, kteří se vyhýbají odlišnostem – tento postoj zaujímají lidé, kteří se odlišností obávají. Často se uchylují ke slovním a třeba i psychickým útokům vůči těm, kteří mají opačný názor.
- 2) Lidé, kteří odlišnosti tolerují – nemají většinou nic proti nápadům ostatních, ale také je nevítají.

3) Lidé, kteří si odlišností váží – považují je za výhodu, neboť chápou, že myslet odlišně znamená dosáhnout více, než dosáhnou ti, kteří uvažují stejně (Covey, 2010).

Tento návyk vnímáme jako poznání, že vážit si rozmanitostí není pro většinu lidí snadné. Závisí to na tom, čeho se odlišnosti týkají. Jestliže si odlišností vážíme, tak nalézáme dálnici, která vede k úspěchu.

Covey (2010) ukazuje cestu k synergii v následujícím „plánu postupu“:

- Definujte problém.
- Zjistěte, co chtějí oni – použijte schopnost naslouchat, což jste si osvojili u návyku 5.
- Vyjádřete, co chcete – snažte se, abyste byli pochopeni. Seberte odvalu a sdělte druhým své myšlenky. Uplatněte druhou část návyku 5.
- Vytvořte nové možnosti (brainstorming). Přitom buďte tvůrčí. Nebojte se vyjádřit různé nápady. Nekritizujte – kritika je nepřítel tvořivosti (Covey, 2010).

Výsledky návyku 6 jsou v inovacích, nových řešeních, vytvoření vzájemných hlubších vztahů apod.

Návyk 7: Ostřete pilu: Nezapomeňte na čas určený jen pro sebe.

Covey (2010) považuje za princip tohoto návyku obnovu fyzických i duševních sil a stálé zlepšování naší kondice. Tvrdí, že nesmíme zapomenout najít si každý den čas pro sebe, neboť to dává sílu k tomu, abychom mohli dělat všechno ostatní. Dodává, že se musíme snažit dosahovat osobního vítězství každý den a obnovovat čtyři dimenze života, tj. tělo, srdce, mysl a duši (Covey, 2010). Autor zdůrazňuje, že výsledky dodržování návyku 7 jsou v tom, že získáme více fyzických i duševních sil, snadněji se nám podaří navázat pevnější vztahy a vytvoříme si i rezervy k řešení dalších úkolů, které nás čekají. Covey (2010) uvádí řadu příkladů, jakým způsobem pečovat o čtyři dimenze:

Péče o tělo: jíst zdravou stravu, sportovat a cvičit.

Péče o mysl: pozorovat přírodu, poslouchat aktuální zprávy, debatovat s přáteli atd.

Péče o srdce: dodržovat sliby, být loajální, být laskavý, být schopen se omluvit apod.

Péče o duši: důkladně přemýšlet, vyjít si ven, uvažovat o svých cílech.

Za zajímavé považujeme nabídku různých možností, jak ostřit pilu. Závisí na každém, aby si vybral takové způsoby, u kterých cítí, že jsou pro něj nejvhodnější a neúčinnější. Mladí lidé tento princip vždy velice rychle pochopí, je však dobré jim ho připomínat, aby je to nevedlo ke zneužívání tohoto návyku.

2.2.2 Rodina a 7 návyků

Ve škole se děti seznamují s návyky i s tím, jak tyto návyky uvádět do praxe. Je však ještě důležitější, aby děti byly v podobném duchu vychovávány i ve své rodině. Rodina je první místo, které v dětech utváří chápání významu základních pojmů jako je radost, vztah k rodičům a dalším lidem, ale i starost o druhé. Je základem výchovy a osvojování si základních hodnot a jejich principů. V rodině se děti učí, co jsou to hodnoty, morálka, čestnost, skromnost, slušnost. Život v rodině utváří dětem základ pro jejich další život. Všichni rodiče si přejí, aby jejich děti byly v životě šťastné, žily v souladu s kladnými principy a pozitivně působily na druhé. Covey (2017) mluví právě o tom, jak vést samy sebe a dělat správné věci, i když se nikdo nedívá. Každé dítě má pro to potřebné předpoklady a ty je potřeba rozvíjet a dát dětem možnost se projevit (Covey, 2017).

V dnešní uspěchané době mají rodiče většinou velmi málo času, aby o svých dětech denně a všestranně přemýšleli. Je však potřeba, aby si vytvořili prostor a zhodnotili vrozené vlohy svých dětí. Na základě toho je možné zjistit jejich nadání a charakterové rysy, které by bylo možné dále rozvinout. Je nezbytně nutné svým dětem dávat najevo, že si jejich vloh vážíme a obdivujeme je. Tím, že tento názor projevíme, posílíme víru dítěte v sebe sama. Rodiče se snaží své děti ochránit od různých špatných vlivů, se kterými se děti setkávají, když opustí svůj dům. Jedinou jistotou, jak chránit své děti po celý den, je naučit je základním správným principům. Principy, které 7 návyků obsahuje, jsou stále stejné, bez ohledu na to, jak se život společnosti utváří. Tyto principy, pokud dětem zůstanou v paměti, je ochrání před negativními společenskými projevy, ale také jim umožní, aby byly úspěšné doma, ve škole i v dalším životě (Covey, 2017).

Stojíme si za tvrzením, že všichni rodiče si přejí, aby jejich děti byly proaktivní, zodpovědné a dělaly správné věci. Aby začínaly s myšlenkou nakonec a v životě si určovaly reálné cíle. Aby dávaly to nejdůležitější na první místo a myslely způsobem Výhra – výhra a měly ohledy na přání druhých. Také aby pochopily, a teprve potom mohly být pochopeny. Určitě všichni rodiče chtějí, aby jejich děti uměly vytvářet synergii a pracovat s druhými lidmi. A nakonec určitě všichni rodiče dětem přejí, aby

dovedly ostřit pilu, aby se dovedly starat o svoji tělesnou kondici, dokázaly zacházet s penězi a aby upevňovaly svůj celkový život.

2.2.3 Šťastné děti a 7 návyků

Tato publikace seznamuje děti s principy či přirozenými zákony ztělesněnými v 7 návycích zábavném, ale hlavně snadno zapamatovatelným způsobem. Krásné, ilustrované příběhy kamarádů ze Sedmi Dubů vypráví o odpovědnosti, plánování, úctě k druhým, týmové práci či rovnováze. Principy fungují jako zemská přitažlivost. Autor doplňuje, že jsou nadčasové, univerzální a zřejmé. Tvrdí, že společným jazykem pak děti mohou komunikovat s rodiči nebo učiteli. Automaticky budou vědět, co znamená „potřebuji dávat to nejdůležitější na první místo“ nebo „hledejme řešení výhra – výhra“. V zajímavých pohádkách medvěda Dobráka, veverky Sofie Sečtělé, králíka Skokana, tchořice Lilie, veverčáka Viktorína, dikobraza Bodlináče, myšky Alenky Přítulky a žížaly Emy naleznou čtenáři něco ze sebe. To jim umožní využívat 7 návyků ve vlastním životě. Při četbě knihy zjistíme, že jednotlivé příběhy mapují vždy jeden z návyků. Na konci každého příběhu nalezneme poznámky pro učitele i rodiče. Jsou zde návrhy, jak dětem daný návyk objasnit, vysvětlit a začít ho u nich rozvíjet. Nalezneme zde také seznam otázek, které můžeme dětem klást a diskutovat o nich (Covey, 2011).

2.2.4 Odemykání dětského potenciálu

Nedávno byla vydaná nová kniha Jana Mühlfeita s názvem Odemykání dětského potenciálu, která ukazuje na řadu zajímavých vztahů mezi rodiči, dětmi a školou, z nichž nás některé zaujaly. Autor konstatuje, že pokud je dětem okolo šesti let a necháme je dělat věci, které je činí šťastnými, tak 98 procent z nich vykazuje vysokou kreativitu. V deseti letech je to už jen 30 procent a v patnácti pouze 15 procent. V pětadvaceti letech projevují vysokou kreativitu už jen dvě procenta mladých lidí. Avšak místo toho, abychom děti učili a podporovali, když jsou ve stavu flow, když se jim daří a baví je podávat dobré výkony a nevnímají přítom čas, tak této jejich přednosti nevyužíváme a učíme je tři sta let starým modelem memorování. Tím vlastně u nich kreativitu spíše vytloukáme.

Velmi důležitý je také přístup k chybám dětí. Jan Mühlfeit upozorňuje na tzv. zpětnou vazbu: v takovém případě nejprve na dítě klidně reagujeme (pochválíme ho), čímž u něj dojde k vyloučení serotoninu, hormonu štěstí, který zvedá náladu. Teprve pak by měla

přijít na řadu přiměřená korektní vazba, tedy říct mu, co bylo špatné, co je třeba zlepšit. Tím dítě motivujeme do další práce a dítě do školy stále chodí rádo.

V momentě, kdy rodiče začnou chyby dětí demonizovat, děti se začnou bát selhání a nemohou se posouvat dopředu. Litování popisuje Mühlfeit (2018, s.10) následovně: „*Soucít s dítětem je něco jiného než lítost. Když se dítěti něco přihodí, je dobré říct: ‚Já si umím představit, jak se teď cítíš. Také jsem si tímhle prošel, ale vypořádal jsem se s tím, a ty to zvládneš taky.‘ Jakmile ale začneme dítě litovat, začne se rozvíjet celý sebelitostivý příběh*“. Často tyto děti v dospělosti končí na ulici proto, že je všichni celý život litují, a proto mají neustálý pocit méněcennosti. Je také velmi důležité v dětech pěstovat mentální odolnost a vědomí, že nic není zadarmo. Zvyšovat odolnost prostřednictvím správných návyků je jedním z klíčů úspěchu.

Pochopitelně myšlenky a příklady citované v této knize netvoří ucelený projekt, který je prezentován dílem I ve mně je lídr. Přesto jsou v mnoha směrech poučné, a proto jsme některé z nich uvedli.

2.3 Dítě versus lídr

Každý rodič by měl být pro své dítě vzorem. Myslíme si, že pokud se bude rodič řídit dle 7 návyků, tento styl života i způsoby jednání budou zcela jistě ovlivňovat chování jeho dítěte. Za lídra se považuje jedinec, který aktivně řídí sám sebe. Lídrem tedy může být každý. Lídrem se stává člověk, který je úspěšný a dokáže si stanovit své cíle, jež mají nějaký smysluplný výsledek. Tento jedinec nemá potřebu soupeřit s ostatními, poněvadž si je vědom svých kvalit a dokáže s nimi pracovat (Covey, 2013). Skvělý lídr se učí zacházet s neúspěchem stejným způsobem jako s úspěchem. Za své jednání přebírá zodpovědnost. Zejména učitelé mohou dát dětem příležitost vyzkoušet si vůdčí pozici. Dětem můžeme pomáhat budovat sebevědomí tím, že jim dáme příležitost vykonat dobrou práci a tu pozitivně ocenit. Komunikace bývá klíčovým prvkem pro efektivitu, proto je důležité děti učit vidět svět z různých úhlů pohledů. Důležitá je spolupráce s ostatními v týmových situacích, skupinových projektech i sportovních aktivitách. Nacházení kompromisů učí děti soustředit se na širší pole působnosti. (PennStateExtension, 2012).

PRAKTICKÁ ČÁST

3 Výzkumné šetření

3.1 Cíle

Jedním z cílů diplomové práce je zjistit, jaké jsou názory a postoje z pohledu žáků, rodičů, učitelů a ředitele školy na tento projekt. Chceme zhodnotit, jaké návyky jsou u dětí, rodičů a učitelů nejvíce a nejméně využívány. Budeme analyzovat postoje žáků mezi ročníky, následně i postoje rodičů v porovnání se žáky a nakonec učitelů ve srovnání s ředitelem školy. Nejdůležitějším cílem diplomové práce je pak komparace výsledků se základní školou, ve které byl výzkum již realizován.

3.2 Výzkumné otázky

- 1) Jak se odráží 7 návyků u dětí ve školním a domácím prostředí?
  - a) Jaké návyky se u dětí vyskytují nejvíce a naopak nejméně?
  - b) Jak velký je rozdíl v dodržování návyků na I. a II. stupni?
- 2) Jaký postoj zaujímají k programu učitelé, rodiče a ředitel školy?
- 3) Komparace programu *I ve mně je lídr*.

3.3 Výzkumné metody

Pro naši diplomovou práci jsme zvolili metodu dotazníku. „*Podstatou je soubor otázek (výroků) zkonstruovaný podle kritérií vědecké metodologie, předkládaný v písemné formě*“ (Průcha, Walterová, Mareš. 1995, s. 54). Převzaté dotazníky byly poskytnuty studentkou Ivou Nyškovskou, která zkoumala tento projekt na jiné, srovnatelné základní škole. Dotazníky jsou určeny pro žáky, rodiče, učitele a ředitele školy a byly zadávány písemně. Po dobu vyplňování byl ve třídě přítomen učitel. Vyhodnocení probíhalo ručně. Samotnému výzkumu předcházela předvýzkum.

Uzavřené otázky se vyskytly v dotazníku pro žáky a rodiče. Tyto otázky nabízejí respondentovi možnosti odpovědí, z nichž si dotazovaný musí vybrat. Výhodou je snadné vyhodnocení, nevýhodou pak omezující vyjádření vlastního názoru respondenta (Skutil, 2011). V dotaznících pro učitele a ředitele školy se vyskytují i otázky otevřené a polouzavřené otázky k doplnění odpovědí.

„Otevřené otázky neomezují respondenta v jeho vyjádření, což je značnou výhodou. Naopak nevýhodou je někdy velmi obtížné vyhodnocení nesourodých odpovědí na tutéž otázku.“ (Skutil, 2011). Dodává, že polouzavřené otázky nejprve nabízí varianty odpovědí jako otázky uzavřené, ale následně umožňuje dovysvětlení. U všech dotazníků byla možná jen jedna odpověď (viz Příloha C, D, E, F). Na začátku dotazníku se vždy objeví úvod, kde je oslovena cílová skupina, a vysvětlení, k jakému účelu dotazník slouží.

3.4 Výzkumný soubor

Firma FranklinCovey pořádala školení, do kterého se ZŠ Bratří Čapků v Ústí nad Orlicí a ZŠ a MŠ Pohádka v Hradci Králové nezávisle na sobě přihlásily. Školení bylo povinné a absolvovali ho všichni pedagogičtí zaměstnanci školy. Po náročném třídenním školení vznikl tzv. Tým Majáku, což je skupina učitelů, kteří řeší problémy spojené s implementací programu do výuky. Obě zmiňované školy pracují s publikacemi *7 návyků šťastných dětí* a někteří učitelé se nechávají inspirovat *7 návyky úspěšných teenagerů*. K dispozici mají učitelé od společnosti FranklinCovey do každého ročníku jednu verzi pracovních sešitů (viz Příloha E).

3.4.1 ZŠ a MŠ Pohádka v Hradci Králové

V roce 2015 ZŠ a MŠ Pohádka v Hradci Králové upravila ŠVP ZV. Programem I ve mně je lídr se inspirovala při tvorbě vize školy. Počáteční písmena jsou vložena do názvu školy – MandySOVA

„S - jako spokojenost

O - jako ochota

V - jako vzdělání

A - jako aktivita“ (Základní škola a Mateřská škola Pohádka, 2020).

„I ve mně je lídr je celoškolní program společnosti FranklinCovey zaměřený na rozvoj sociálních kompetencí žáků základních škol a změnu kultury. Cílem programu je vybavit děti takovými schopnostmi a dovednostmi, díky kterým budou lépe připraveny uspět ve společnosti 21. století“ (Základní škola a Mateřská škola Pohádka, 2020).

3.4.2 ZŠ Bratří Čapků v Ústí nad Orlicí

ZŠ Bratří Čapků v Ústí nad Orlicí svou vizi má již dlouhodobě danou:

„Účelem vzdělání není zaplnit mysl, ale otevřít ji.“ Tento slogan doplňují slova: *kreativita, hravost, empatie, otevřenost, spolupráce, tolerance, ochota, vstřícnost, rozmanitost a soudržnost.*

Do programu I ve mně je lídr se škola zapojila v roce 2016.

Výzkumný soubor tvoří žáci 4., 5., 7. a 9. ročníků. Na jiný dotazník dále odpovídali jejich rodiče, učitelé i ředitel ZŠ Bratří Čapků v Ústí nad Orlicí.

Ve 4. ročníku odpovídalo na dotazník 28 žáků. V 5. ročníku 48 žáků, v 7. ročníku 34 žáků a v 9. ročníku 25 žáků. Celkový výběrový soubor činí 60 dívek a 75 chlapců, což je dohromady 135 žáků.

Rodičů žáků ze 4. ročníku odpovědělo 19 na uvedený dotazník. Od rodičů žáků 5. ročníku přišlo 38 dotazníků, od rodičů žáků 7. ročníku 25 dotazníků a od rodičů žáků 9. ročníku pak 24 dotazníků. Celkový výběrový soubor rodičů činí 106.

Z pedagogického sboru odpovědělo dohromady 21 pedagogů a 1 ředitel.

Porovnání proběhlo se ZŠ a MŠ Pohádka v Hradci Králové. Zde ve 4. ročníku odpovídalo 26 žáků. V 5. ročníku 48 žáků, v 7. ročníku 36 žáků a v 9. ročníku 24 žáků. Celkový výběrový soubor činí 69 dívek a 65 chlapců, což je dohromady 134 žáků.

Rodičů žáků ze 4. ročníku ze ZŠ a MŠ Pohádka v Hradci Králové odpovědělo také 19 na uvedený dotazník. Rodičů žáků z 5. ročníku odpovědělo celkem 38, od rodičů žáků 7. ročníku přišlo 25 dotazníků a od rodičů žáků 9. ročníku pak 23 dotazníků. Celkový výběrový soubor rodičů činí 105.

Z pedagogického sboru odpovědělo dohromady 21 pedagogů a 1 ředitel. Stejně jako na Základní škole Bratří Čapků v Ústí nad Orlicí.

3.5 Průběh výzkumu

3.5.1 Přípravná fáze

Ještě před začátkem realizace jsme oslovili slečnu Ivu Nyškovskou (dále jen Nyškovská), která se ve své diplomové práci zabývala postoji a názory žáků, rodičů, učitelů a ředitele školy ZŠ a MŠ Pohádka v Hradci Králové na tento projekt. Dále analyzovala, které návyky jsou v jednání žáků nejvíce a nejméně ukotvené. Tyto výsledky nám byly pro komparaci poskytnuty. Po vypracování poznatků z teoretické části byl zpracován předběžný koncept a byly vytvořeny výzkumné otázky.

3.5.2 Realizační fáze

V realizační fázi došlo nejprve k oslovení ředitele školy, učitelů, žáků a jejich rodičů. Žáci pracovali pod dohledem vyučujícího v hodinách Osobnostně-sociální výchovy. Následně byla posouzena kritéria, kterých mělo být dosaženo. Návrhy dalších intervencí byly poté realizovány a opakovaně reflektovány. Všechny výsledky byly elektronicky zpracovány a vyhodnoceny.

3.5.3 Evaluační fáze

Na základě zjištěných informací byl výzkum průběžně upravován v závislosti na zjištěných výsledcích. Všechny konečné poznatky z analýz byly shrnuty a vyhodnoceny. V konečné fázi došlo k úplnému zhodnocení výzkumu. Dotazníky byly vyhodnocovány v základních školách ve stejné době po zavedení programu I ve mně je lídr.

4 Interpretace a komparace výsledků

4.1 Analýza dotazníků pro žáky

Uvedené dotazníky jsme srovnávali na základě výpočtu „index položky“. *„Index položky byl vypočítán váženým průměrem s přidělenými hodnotami 1 pro největší souhlas s položkou, který je vždy na pozici 5. V dotazníku se jedná o výroky typu „ano, takový jsem já, skoro vždy“. S hodnotou 5 koresponduje nejmenší souhlas s výrokem v dotazníku, který odpovídal pozici 1, a to „ani náhodou, takový nejsem já, skoro nikdy“.“* (Nyškovská, 2018).

Dotazníky jsou rozděleny podle ročníků na 4., 5., 7., a 9. V první tabulce jsou znázorněny položky s nejvyšším kladným tvrzením. Druhá tabulka daného ročníku obsahuje položky se zápornými odpověďmi.

Tabulka intervalového rozdělení: 1 – 1,80; 2,51 a více. (Nyškovská, 2018).

V první části pod uvedenými tabulkami jsme zkoumali výsledky ze ZŠ Bratří Čapků z Ústí nad Orlicí. Druhá část rozboru patří komparaci mezi zmíněnými základními školami.

4. ročník

Ve 4. ročníku žáci ze ZŠ Bratří Čapků v Ústí nad Orlicí (dále jen Vážený průměr ÚO) odpovídali v rozmezí průměru 1,33 – 3,59. N = 28 žáků.

Žáci ze ZŠ a MŠ Pohádka v Hradci Králové (dále jen Vážený průměr HK) odpovídali v rozmezí průměru 1,19 – 2,5. N = 26 žáků.

Tab. 1 - Odpovědi žáků 4. ročníku s nejvyšším souhlasem k dané položce

Číslo	Položka	Vážený průměr ÚO	Vážený průměr HK	Návyk
40	Trávím čas s lidmi, které mám rád.	1,33	1,19	7
12	Mám jasno v tom, co je pro mě důležité.	1,44	1,54	3
4	Snažím se napravovat svoje chyby.	1,48	1,46	1
14	Odevzdávám úkoly včas.	1,56	1,50	3
37	Starám se o své zdraví.	1,56	1,38	7
41	Můj učitel má zájem o to, jak se mi daří.	1,56	1,62	-
39	Kromě školy mám i různé další aktivity, které mě baví.	1,59	1,35	7
43	Můj učitel připravuje zajímavé hodiny.	1,63	1,35	-
45	Naše škola usiluje o to, abychom byli v učení co nejlepší.	1,74	1,27	-
1	Jsem zodpovědný za to, jak si ve škole vedu.	1,78	1,42	1
46	Žáci v naší škole mohou ovlivnit některá rozhodnutí.	1,78	1,65	-

První místo zastoupila položka 40. Myslíme si, že pro všechny z nás je důležité trávit svůj volný čas s těmi nejbližšími. K této položce se vztahuje Návyk 7 – Ostřete pilu, který se týká vytváření, udržování rovnováhy a vyváženého života. S tímto návykem souvisí i kladně hodnocená položka 37. Pozitivně se jeví i položka 12, kdy žáci 4. ročníku

mají jasno v tom, co je pro ně důležité. Dávat to nejdůležitější na první místo opravdu není snadné. Proč? Protože všichni máme nutkání dělat nejdříve to, co je pro nás jednoduché, lehké a příjemné. Důležité, obtížné a naléhavé věci většinou odkládáme. Proto tuto položku hodnotíme jako velmi překvapivou – vzhledem k věku a ročníku žáků. Jako třetí nejlépe dopadla položka 4. Žáci se snaží být zodpovědní a napravovat své chyby. Přínosné zjištění je v hodnocení školy, resp. pedagogů. Položka 41, 43, 45, 46 jsou toho jasným důkazem. Žáci svým učitelům věří, vnímají jejich hodiny jako zajímavé a školu hodnotí velmi kladně.

V porovnání se ZŠ a MŠ Pohádka v Hradci Králové jsou učitelé v očích dětí 4. ročníků více vyzdviženi. Z dotazníků vyplývá, že děti mají k učitelům vřelejší vztah. U obou základních škol se objevil na prvních příčkách Návyk 7. Důležitá pro život je rovnováha, kterou bychom měli v průběhu života posilovat. Každý z nás by měl pečovat o své tělo, srdce, duši i mysl.

Tab. 2 - Odpovědi žáků 4. ročníku s nejnižším souhlasem k dané položce

Číslo	Položka	Vážený průměr ÚO	Vážený průměr HK	Návyk
8	Dělám si plány, abych stihl úkoly i domácí práce.	2,56	1,81	2
23	Když se dostanu do hádky s kamarádem, řeším problém tak, abychom se oba cítili dobře.	2,56	1,81	4
17	Udělám si úkoly předtím, než mám program s kamarády.	2,59	1,46	3
29	Když se dostanu do sporu se sourozencem nebo někým ve škole, nejdřív se snažím pochopit názor druhých.	2,59	2,00	5
21	Snažím se o přestávkách bavit i s dětmi, se kterými se ostatní nebaví.	2,85	2,50	4
22	Snažím se spolužákům pomáhat s učením (př.: s domácím úkolem, s přípravou na písemku).	3,00	2,23	4
11	Kontroluji si plnění svých cílů, abych viděl, jak v nich postupuji dopředu.	3,07	2,42	2
18	Když vím, že mě čeká náročný den, jdu si včas lehnout.	3,11	1,92	3
9	Píšu si, co chci dokázat.	3,59	2,35	2

Nejméně pozitivních hodnocení získalo celkem 9 položek. Velkým zklamáním z naší strany je zjištění, že žáci 4. tříd velmi málo plánují. Pro život je důležité plánovat věci dopředu – ať už se jedná o peníze, školní záležitosti nebo vlastní život.

S tím souvisí i hospodaření s časem a vytyčení svých cílů. Položka 9, která se váže k problematice plánování, měla nejvyšší vážený průměr a dopadla nejhůře. Než začneme jednat, měli bychom si stanovit výsledky, kterých chceme dosáhnout, protože stanovení vize a smyslu znamená pro náš život významný přínos. Výsledkem totiž je uvědomit si, co je a co není pro náš život důležité. Velmi negativně hodnotíme položku 21 a 22. Spolupráce, týmová práce, naslouchání a empatie nám pomohou v životě získat bohaté vztahy, velkorysost nebo rychlejší řešení problémů. Žáci si toto zřejmě ale neuvědomují.

Žáci 4. tříd ze ZŠ a MŠ Pohádka v Hradci Králové jsou více zodpovědnější. Položka 17 je toho důkazem. Jako první si žáci splní své povinnosti a až poté mají volný čas pro sebe. To samé platí i u položky 18. V tomto ročníku se neobjevila ani jedna položka odpovídající intervalu 2,51 a více. Celkově tedy můžeme zhodnotit, že žáci ze ZŠ a MŠ Pohádka v Hradci Králové využívají 7 návyků v průběhu studia i ve svém životě mnohem lépe.

5. ročník

V 5. ročníku žáci ze ZŠ Bratří Čapků odpovídali v rozmezí průměru 1,48 – 3,15. N = 48 žáků.

Žáci ze ZŠ a MŠ Pohádka v Hradci Králové odpovídali v rozmezí průměru 1,23 – 3,06. N = 48 žáků.

Tab. 3 - Odpovědi žáků 5. ročníku s nejvyšším souhlasem k dané položce

Číslo	Položka	Vážený průměr ÚO	Vážený průměr HK	Návyk
14	Odevzdávám úkoly včas.	1,48	1,71	3
40	Trávím čas s lidmi, které mám rád.	1,48	1,35	7
4	Snažím se napravovat svoje chyby.	1,50	1,48	1
39	Kromě školy mám i různé další aktivity, které mě baví.	1,50	1,33	7
27	Chápu, že na stejnou věc mohou být různé názory.	1,67	1,60	5
37	Starám se o své zdraví.	1,67	1,23	7
45	Naše škola usiluje o to, abychom byli v učení co nejlepší.	1,67	1,63	-
26	Snažím se dobře poslouchat, co druhý člověk říká, abych předešel nedorozumění.	1,69	1,79	5
30	Když má kamarád nějaký problém, nejdřív si ho od něj nechám vysvětlit, místo abych mu říkal, co má dělat.	1,69	1,73	5
2	Dokážu říct slušně "NE", když mi druhý přikáže něco, co se mi nezdá správné.	1,75	1,79	1
1	Jsem zodpovědný za to, jak si ve škole vedu.	1,77	1,29	1
15	Věci do školy a potřeby na kroužky si připravuji už večer.	1,79	2,13	3

Žáci 5. ročníku nejlépe ohodnotili položku 14 a tím dali najevo, že nenechávají své povinnosti na poslední chvíli. Neodsouvají je a neodkládají, naopak se je snaží plnit včas. Velmi rádi tráví své volné chvíle s lidmi, na kterých jim záleží. Malý vážený průměr vypovídá o tom, že se žáci snaží napravovat své chyby, jsou zodpovědní za to, jak se jim ve škole vede, a zároveň dokážou oponovat v momentě, kdy se jim něco nelíbí.

Pozornost věnujme položkám 26, 27 a 30, kde žáci naslouchají svému okolí, resp. svým kamarádům, pedagogům a rodičům. Vnímají, co druhý říká, a snaží se tím předejít konkrétnímu nedorozumění.

Žáci 5. ročníku ze ZŠ a MŠ Pohádka v Hradci Králové si myslí, že jsou více zodpovědní za to, jak si ve škole vedou, ve srovnání s žáky ze ZŠ Bratří Čapků v Ústí nad Orlicí. Za zmínku stojí položka 15 s váženým průměrem 2,13, která souvisí s Návykem 3. Žáci 5. ročníku z většího města si těžkou hlavu z přípravy do školy nedělají, naopak tomu bylo u žáků ze 4. tříd téže školy. V tomto ohledu jsou na tom 5. třídy ze ZŠ Bratří Čapků v Ústí nad Orlicí lépe. Překvapivě vyšla u obou ZŠ položka 45, kde žáci pozitivně hodnotí svou školu, která usiluje o co nejlepší studijní výsledky v jejich učení.

Tab. 4 - Odpovědi žáků 5. ročníku s nejnižším souhlasem k dané položce

Číslo	Položka	Vážený průměr ÚO	Vážený průměr HK	Návyk
20	Doma pomáhám, i když mi o to rodiče neřeknou.	2,50	2,35	4
17	Udělám si úkoly předtím, než mám program s kamarády.	2,52	2,04	3
7	Dávám si cíle, abych si vylepšil školní výsledky.	2,56	2,31	2
22	Snažím se spolužákům pomáhat s učením. (př.: s domácím úkolem, s přípravou na písemku).	2,56	2,81	4
42	Se svým učitelem se můžu bavit o svých problémech.	2,56	2,50	0
18	Když vím, že mě čeká náročný den, jdu si včas lehnout.	2,65	2,46	3
23	Když se dostanu do hádky s kamarádem, řeším problém tak, abychom se oba cítili dobře.	2,67	1,98	4
8	Dělám si plány, abych stihl úkoly i domácí práce.	2,69	2,27	2
25	Ostatní spolužáci mě respektují.	2,69	2,79	4
21	Snažím se o přestávkách bavit i s dětmi, se kterými se ostatní nebaví.	2,73	3,06	4
9	Píšu si, co chci dokázat.	3,15	2,88	2

Nejhůře hodnocenou položkou dotazníku zůstává položka s číslem 9. Otázkou na zamyšlení zůstává, zda žáci mohou vědět, co chtějí v životě dokázat, ale jen si to nepíší. Dále není u těchto žáků silnou stránkou plánování svého času. Položka 25 vypovídá o méněcennosti. Respektovat a být respektován v tomto případě neplatí. Bohužel se zde opět vyskytuje položka 21. Pokud se tedy ve třídě nachází dítě, se kterým se ostatní nebaví, je jen velmi málo žáků, kteří se ho snaží vtáhnout zpátky mezi sebe. Z tabulky vyplývá také informace týkající se vztahu žák – učitel. Žáci z obou 5. tříd ZŠ mají rezervy v Návycích 4 a 2. U Návyku 4 by neměli brát v úvahu jen sami sebe, ale měli by myslet i na ostatní. Je možné, že na 1. stupni nejsou žáci tak vnímaví. Nedokážou vyřešit

situaci, aby dosáhli spokojenosti na obou stranách. Další položky vypovídají o vztazích mezi žáky. I tady by bylo s ohlednutím na výsledky stále co zlepšovat.

7. ročník

V 7. ročníku žáci ze ZŠ Bratří Čapků v Ústí nad Orlicí odpovídali v rozmezí průměru 1,41 – 3,65. N = 34 žáků.

Žáci ze ZŠ a MŠ Pohádka v Hradci Králové odpovídali v rozmezí průměru 1,43 – 3,64. N = 36 žáků.

Tab. 5 - Odpovědi žáků 7. ročníku s nejvyšším souhlasem k dané položce

Číslo	Položka	Vážený průměr ÚO	Vážený průměr HK	Návyk
14	Odevzdávám úkoly včas.	1,41	1,63	3
40	Trávím čas s lidmi, které mám rád.	1,47	1,43	7
37	Starám se o své zdraví.	1,5	1,75	7
27	Chápu, že na stejnou věc můžou být různé názory.	1,62	1,70	5
13	Ráno si uspořádám čas tak, abych beze spěchu dorazil do školy včas.	1,79	2,03	3

Položek, které ve výzkumu získaly nejvyšší pozitivní hodnocení, je pouze pět. Tabulka č. 5 vypovídá o tom, že žáci 7. ročníku věnují čas tomu nejdůležitějšímu. Odmítají dělat věci, o nichž vědí, že by je dělat neměli. Stanovují si priority a řídí se určitým rozvrhem. Vypovídají o tom položky 13 a 14. Žáci pečují o své tělo tím, že se správně stravují a tráví čas s rodinou a kamarády. Také chápou, že na stejný problém můžou být jiné pohledy názorů. Tato odpověď je ale v rozporu s položkou 29, která se objevila v následující tabulce s nejnižším souhlasem.

Srovnání žáků 7. tříd obou ZŠ s nejvyšším souhlasem daných položek je poměrně vyrovnané. Nepatrná odchylka nastala u položky 13. Z šetření vychází zjištění, že žáci z menšího města si ráno více uspořádají svůj čas a poté beze spěchu dorazí do školy včas.

Tab. 6 - Odpovědi žáků 7. ročníku s nejnižším souhlasem k dané položce

Číslo	Položka	Vážený průměr ÚO	Vážený průměr HK	Návyk
5	Když něco zkažím, vím, že si za to můžu sám a nikoho jiného ze svého neúspěchu neobviňuji.	2,53	1,89	1
36	Během skupinové práce se v mé skupince všichni zapojují do plnění úkolu.	2,56	2,18	6
19	Udělám i něco navíc, abych pomohl druhým.	2,59	2,76	4
17	Udělám si úkoly předtím, než mám program s kamarády.	2,62	2,64	3
20	Doma pomáhám, i když mi o to rodiče neřeknou.	2,71	2,52	4
8	Dělám si plány, abych stihl úkoly i domácí práce.	2,76	2,97	2
29	Když se dostanu do sporu se sourozencem nebo někým ve škole, nejdřív se snažím pochopit názor druhých.	2,79	2,70	5
22	Snažím se spolužákům pomáhat s učením. (př.: s domácím úkolem, s přípravou na písemku).	2,85	3,15	4
41	Můj učitel má zájem o to, jak se mi daří.	2,85	2,56	-
18	Když vím, že mě čeká náročný den, jdu si včas lehnout.	2,88	3,00	3
42	Se svým učitelem se můžu bavit o svých problémech.	3,00	3,06	-
7	Dávám si cíle, abych si vylepšil školní výsledky.	3,09	2,83	2
21	Snažím se o přestávkách bavit i s dětmi, se kterými se ostatní nebaví.	3,24	3,31	4
25	Ostatní spolužáci mě respektují.	3,24	2,94	4
9	Píšu si, co chci dokázat.	3,65	3,47	2

Velkým překvapením je položka 5, která spadá do Návyku 1 – Bud'te proaktivní. Do tabulek s nejvyšším nesouhlasem se zatím tento návyk nedostal. Z tabulky č. 6 vyplývá, že žáci 7. ročníku svalují vinu na ostatní a obviňují druhé za své chybné jednání nebo činy.

Výsledky obou ZŠ jsou přibližně shodné. Žádné větší odchylky jsme v komparaci 7. tříd nezaznamenali. Z tabulky č. 6 můžeme ale vyčíst další překvapivé zjištění. Žáci necítí od svého učitele podporu. Myslí se, že jejich učitel nemá zájem o to, jak se jim daří, a nemohou se s ním bavit o svých problémech. Viz položky 41 a 42. Žáci nemají odvahu a odhodlání jednat podle svého přesvědčení a nesnaží se získat to, co chtějí s ohledem na přání druhých. Doma i svým kamarádům málo pomáhají, nebaví se s vyčleněnými dětmi

a mají pocit, že je ostatní vrstevníci nerespektují. Také velmi málo plánují a méně si stanovují své cíle. Důvodem může být více podnětů i vlivů, vzhledem k jejich věku.

9. ročník

V 9. ročníku žáci ze ZŠ Bratří Čapků v Ústí nad Orlicí odpovídali v rozmezí průměru 1,50 – 3,42. N = 25 žáků.

Žáci ze ZŠ a MŠ Pohádka v Hradci Králové odpovídali v rozmezí průměru 1,25 – 3,96. N = 24 žáků.

Tab. 7 - Odpovědi žáků 9. ročníku s nejvyšším souhlasem k dané položce

Číslo	Položka	Vážený průměr ÚO	Vážený průměr HK	Návyk
26	Snažím se dobře poslouchat, co druhý člověk říká, abych předešel nedorozumění.	1,50	1,96	5
2	Dokážu říct slušně "NE", když mi druhý přikáže něco, co se mi nezdá správné.	1,63	1,88	1
27	Chápu, že na stejnou věc můžou být různé názory.	1,63	1,50	5
1	Jsem zodpovědný za to, jak si ve škole vedu.	1,67	1,46	1
39	Kromě školy mám i různé další aktivity, které mě baví.	1,67	1,42	7
4	Snažím se napravovat svoje chyby.	1,75	1,67	1
28	Umím druhému slušně říct svůj názor.	1,75	1,78	5
30	Když má kamarád nějaký problém, nejdřív si ho od něj nechám vysvětlit, místo abych mu říkal, co má dělat.	1,79	1,83	5

Žáci 9. ročníků jednají iniciativně. Volí si, co budou dělat. Neobviňují druhé za své chyby a dělají správné věci, aniž by je o ně někdo požádal. Zároveň naslouchají myšlenkám a pocitům druhých lidí. Viz položky 26, 27, 28 a 30. Mají dostatečnou sebedůvěru, aby se nebáli vyjádřit svůj vlastní názor a stáli si za ním. Mimo školní povinnosti mají žáci 9. ročníků i jiné aktivity, které je ve volných chvílích naplňují.

U žáků 9. ročníků vyšly výsledky obou škol podobně. Z tabulky č. 7 vyplývá, že starší žáci mají snahu druhého pochopit a až poté říkat svůj názor. Postupem času získali dovednost naslouchat i mimoverbální komunikaci. Zde se uplatňuje Návyk 5. Žáci obou ZŠ si uvědomují vlastní jedinečnost a životní hodnoty. Zvládají vyhodnotit danou situaci a řešit ji na základě svých potřeb.

Tab. 8 - Odpovědi žáků 9. ročníku s nejnižším souhlasem k dané položce

Číslo	Položka	Vážený průměr ÚO	Vážený průměr HK	Návyk
46	Žáci v naší škole mohou ovlivnit některá rozhodnutí.	2,54	2,29	-
25	Ostatní spolužáci mě respektují.	2,58	2,46	4
16	Když jsem doma, udělám nejdřív to, co je nejdůležitější.	2,63	2,92	3
7	Dávám si cíle, abych si vylepšil školní výsledky.	2,67	3,00	2
29	Když se dostanu do sporu se sourozencem nebo někým ve škole, nejdřív se snažím pochopit názor druhých.	2,67	2,54	5
32	Dospělým se můžu svěřit se svými problémy.	2,71	3,13	5
21	Snažím se o přestávkách bavit i s dětmi, se kterými se ostatní nebaví.	2,79	3,39	4
34	Lépe se mi pracuje ve skupině než samostatně.	2,83	2,13	6
20	Doma pomáhám, i když mi o to rodiče neřeknou.	2,92	2,88	4
42	Se svým učitelem se můžu bavit o svých problémech.	3,00	3,71	-
17	Udělám si úkoly předtím, než mám program s kamarády.	3,08	2,96	3
18	Když vím, že mě čeká náročný den, jdu si včas lehnout.	3,13	3,38	3
44	Hodina Osobnostně sociální výchova mi pomáhá pochopit a ukázat, jak se chovat dle 7. návyků.	3,21	3,04	-
8	Dělám si plány, abych stihl úkoly i domácí práce.	3,29	3,25	2
9	Píšu si, co chci dokázat.	3,42	3,96	2

Tabulka zahrnuje celkem 15 položek, které vyšly z dotazníků žáků 9. ročníku. Poprvé se v odpovědích s nejnižším souhlasem objevila položka 44, a to s velmi špatným hodnocením. Skončila na třetím nejhorším místě v uvedené tabulce. Žáci se vyjádřili, že neví, jak se mají chovat dle 7 návyků. Zamrzela nás odpověď žáků 9. ročníku k položce 46. Z této odpovědi vyplývá, že žáci nemohou ovlivnit některá rozhodnutí na uvedené škole. Dále si nestanovují cíle, aby zlepšili své výsledky, a neplánují si svůj čas. Rozhodně nedávají to nejdůležitější na první místo.

Velmi často se v 9. ročnících obou ZŠ objevuje tematika již zmíněných cílů. Nejhůře dopadla položka 9, která skončila v dotazníku na posledním místě. Za zajímavé považujeme, že i tato položka ve všech ročnících ZŠ Bratří Čapků v Ústí nad Orlicí dopadla nejhůře. V paralelní ZŠ měla tato položka u 9. ročníku nejvyšší vážený průměr, a to 3,96.

4.1.1 Porovnání výsledků v daných ročnících 1. a 2. stupně

Zastoupení položek v jednotlivých intervalech bylo odlišné. Počet položek s nejnižším souhlasem k dané položce se se zvyšujícím ročníkem lehce zvyšoval.

Tab. 9 - Porovnání počtů položek v daných tabulkách

	4. ročník	5. ročník	7. ročník	9. ročník
Tabulky s nejvyšším souhlasem	11	12	5	8
Tabulky s nejnižším souhlasem	9	11	15	15

Stejně hodnocení vyšlo i u kolegyně Nyškovské, která také zjistila, že počet položek s nejvyšším souhlasem k dané položce se směrem k vyššímu ročníku snižoval a naopak. (Nyškovská, 2018).

Tab. 10 - Porovnání nejlépe hodnocených položek v uvedených ročnících 1. stupně na ZŠ Bratří Čapků v Ústí nad Orlicí a ZŠ a MŠ Pohádka v Hradci Králové

	4. ročník ÚO	4. ročník HK	5. ročník ÚO	5. ročník HK
Položka/návyk	40/7	40/7	14/3	37/7
Položka/návyk	12/3	15/3	40/7	1/1
Položka/návyk	4/1	45/-	4/1	39/7

Nejvíce se na prvním stupni opakuje položka 40 (trávím čas s lidmi, které mám ráda). Žáci ve škole i mimo školu tráví čas s těmi, kteří jim jsou blízcí. Mají různé další aktivity, které je baví, a starají se o své zdraví. Tomu všemu odpovídá Návyk 7 – Ostřete pilu. Více také respektují Návyk 3 – To nejdůležitější dávejte na první místo. Žáci 4. a 5. ročníků mají dle dotazníků více jasno v tom, co je pro ně důležité. Také se zde objevila položka 4 (snažím se napravovat svoje chyby). V neposlední řadě se nám jeví zajímavě také položka 45, kde si žáci myslí, že jejich škola usiluje o to, aby byli v učení co nejlepší. Ve 4. a 5. třídách figuruje Návyk 1 spíše v pozitivním hodnocení.

Tab. 11 - Porovnání nejlépe hodnocených položek v uvedených ročnících 2. stupně na ZŠ Bratří Čapků v Ústí nad Orlicí a ZŠ a MŠ Pohádka v Hradci Králové

	7. ročník ÚO	7. ročník HK	9. ročník ÚO	9. ročník HK
Položka/návyk	14/3	40/7	26/5	40/7
Položka/návyk	40/7	39/7	2/1	39/7
Položka/návyk	37/7	14/3	27/5	1/1

Na druhém stupni se nejvíce opakuje taktéž položka 40 (trávím čas s lidmi, které mám rád). I zde se tedy skvěle jeví Návyk 7. S věkem žáků roste chuť naslouchat druhým lidem. Nejprve se snažte pochopit, potom být pochopeni, vystihuje položka 26 a 27. Žáci se snaží naslouchat druhému člověku a poslouchat ho, co říká. Tím předcházejí možnému vzniklému nedorozumění. Snaží se zároveň pochopit, že na stejnou věc můžou být různé názory. V porovnání s prvním stupněm si žáci na druhém stupni více uvědomují svou zodpovědnost za to, jak si ve škole vedou. Na druhou stranu žádná položka neodpovídá problematice týkající se efektivity, jak tomu bylo ve 4. i v 5. ročníku.

Na ZŠ Bratří Čapků v Ústí nad Orlicí se mezi prvními třemi návyky umístil Návyk 3 – To nejdůležitější dávejte na první místo. Kromě 9. ročníku mají žáci jasno v tom, co je pro ně důležité. Proto odevzdávají úkoly v termínu. Věci do školy a potřeby na kroužky si připravují už večer a ráno si uspořádávají čas tak, aby beze spěchu dorazili do školy včas. Skvělých výsledků bylo zjištěno u Návyku 7 – Ostřete pilu. Dokazují to položky 37 (starám se o své zdraví) a 40 (trávím čas s lidmi, které mám rád) u 4., 5. a 7. ročníku a 39 (kromě školy mám i různé další aktivity, které mě baví) u 4., 5. a 9. ročníku. Na třetí příčce se umístil Návyk 1 – Buďte proaktivní. Žáci se snaží napravovat své chyby. Slušně odmítnou druhého člověka, pokud se jim jeho názor nezdá správný.

Tab. 12 - Porovnání nejhůře hodnocených položek v uvedených ročnících 1. stupně na ZŠ Bratří Čapků v Ústí nad Orlicí a ZŠ a MŠ Pohádka v Hradci Králové

	4. ročník ÚO	4. ročník HK	5. ročník ÚO	5. ročník HK
Položka/návyk	11/2	21/4	25/4	11/2
Položka/návyk	18/3	25/4	21/4	25/4
Položka/návyk	9/2	11/2	9/2	22/4

Nejhůře hodnocené položky na prvním stupni u obou ZŠ vypovídají o neplnění cílů a jejich následných kontrolách. Žákům pravděpodobně přijde zbytečné si psát, čeho chtějí dosáhnout. Nabízí se otázka, zda tento cíl mají v hlavě a na papíru ho mít nepotřebují, nebo zda tento cíl pro ně není vůbec důležitý. Žákům na prvním stupni nepřijde důležité fungovat dle Návyku 4 – Myslete způsobem výhra – výhra. O přestávkách se nebaví s dětmi, se kterými se ostatní nebaví, nesnaží se pomáhat ostatním spolužákům s učením, a někteří dokonce ostatní spolužáky nerespektují.

Tab. 13 - Porovnání nejhůře hodnocených položek v uvedených ročnících 2. stupně na ZŠ Bratří Čapků v Ústí nad Orlicí a ZŠ a MŠ Pohádka v Hradci Králové

	7. ročník ÚO	7. ročník HK	9. ročník ÚO	9. ročník HK
Položka/návyk	21/4	45/-	44/-	19/4
Položka/návyk	25/4	20/4	8/2	29/5
Položka/návyk	9/2	41/-	9/2	31/5

Na druhém stupni žáci odpověděli dle položek uvedených v tabulce 13 podobně jako na prvním stupni. Žáci si málo plánují úkoly i domácí práce a nepíší si, co chtějí dokázat. Bohužel se jako nejhůře hodnocené položky objevily i aktivity vynaložené navíc. I na druhém stupni si žáci myslí, že je ostatní nerespektují. Z 9. ročníků nám přijdou zajímavé

položky 29 (když se dostanu do sporu se sourozencem nebo někým ve škole, nejdřív se snažím pochopit názor druhých) a 31 (když něčemu ve škole nerozumím, zeptám se, abych si to vyjasnil). V nejlépe hodnocených položkách se totiž na druhém stupni objevila položka 27 (chápu, že na stejnou věc můžou být různé názory) a 26 (snažím se dobře poslouchat, co druhý člověk říká, abych předešel nedorozumění). Tyto čtyři položky spadají do Návyku 5 – Nejdříve se snažte pochopit, potom být pochopeni. Žáci na druhém stupni tedy nechtějí přijmout názor druhých lidí, ale zároveň tvrdí, že zvládají naslouchat druhým lidem, aby nedošlo k nedorozumění. Také chápou, že na stejnou věc můžou být různé názory.

Nejhůře tedy dopadly výsledky u Návyku 2 – Začínáte s myšlenkou na konec a u Návyku 4 – Myslete způsobem výhra – výhra. Žáci si nekontrolují plnění svých cílů, nedělají si plány a nezaznamenávají si, čeho chtějí dosáhnout. Doma dobrovolně nepomáhají, o přestávkách se nebaví s odstrčenými dětmi, a možná proto je někteří spolužáci nerespektují. Ve všech ročnících se na posledním místě umístila položka 9 s otázkou „Píšu si, co chci dokázat“. Jak jsme již zmiňovali, žáci nemají potřebu si zapisovat své úspěchy nebo si zaznamenávat, čeho chtějí dosáhnout. Na druhém stupni se zároveň objevily jako nejhůře hodnocené položky 41, 42 a 44. Mezi těmito položkami je pravděpodobně určitý vztah. Ke stejnému zjištění dospěla i kolegyně Nyškovská, která tvrdí: „V 7. a 9. ročníku žáci nehodnotili hodinu etické výchovy (na ZŠ Bratří Čapků v Ústí nad Orlicí hodina osobnostně – sociální výchovy) takovou četností pozitivních odpovědí, jejich odpovědi směřují spíše do středu a k negativním hodnotám a stejně tak vyjadřují svůj vztah k jejich učitelům.“ (Nyškovská, 2018).

4.2 Analýza dotazníků pro rodiče

Dotazníky pro rodiče žáků 4. ročníku

ZŠ Bratří Čapků, Ústí nad Orlicí: N = 19 rodičů a 28 žáků.

ZŠ a MŠ Pohádka, Hradec Králové: N = 19 rodičů a 26 žáků.

Tab. 14 – Položky, které nejsou jednotné u dotazníků pro rodiče a žáky 4. ročníku

Číslo	Položka	Vážený průměr ÚO	Vážený průměr HK
18	Vidím pokrok, který moje dítě dělá na cestě ke svým vzdělávacím cílům.	2,42	2,26
15	Moje dítě má ve škole kamarády.	2,58	1,32
21	Tato škola motivuje děti k učení.	2,89	2,53
22	Tato škola rozvíjí silné stránky mého dítěte.	2,95	2,63
20	Moje dítě cítí, že je důležitým členem školního kolektivu.	3,16	2,58
5	Když se s dítětem dostaneme do sporu, je schopné navrhnout řešení, které je prospěšné pro obě strany.	3,21	3,26
24	Moje dítě přichází ze školy nadšené.	3,47	3,00

Nejlépe hodnocená položka 18 v ZŠ Bratří Čapků v Ústí nad Orlicí vypovídá o dosahování vzdělávacích cílů dětí. Na druhém místě se nám jeví pozitivně položka 15, kdy rodiče uvádějí, že jejich děti mají ve škole kamarády. Tato položka se objevila na prvním místě u ZŠ a MŠ Pohádka v Hradci Králové. S nepříliš pozitivním hodnocením dopadly položky 5 a 24. V položce 5 hovoříme o navrhnutí řešení při sporu dítěte a dospělého. Položka 24 uvádí, že děti ze školy přicházejí špatně naladěny a s malou mírou nadšení.³

³ Zkratky R – rodič, Ž – žák, U – učitel, jsou v tabulkách využity pro lepší přehlednost. Pokud se položky ve znění shodují, jsou uvedeny z pozice rodiče. Pokud dochází v položkách k mírným změnám, jsou uvedeny v obou případech.

Tab. 15 – Hodnoty položek z dotazníku pro rodiče, které jsou shodné s položkami v dotazníku pro žáky 4. ročníku ZŠ Bratří Čapků v Ústí nad Orlicí

Číslo R	Číslo Ž	Položky z pohledu rodiče	Vážený průměr R	Vážený průměr Ž	Návyk
1	1	Moje dítě cítí zodpovědnost za to, aby mělo dobré školní výsledky.	1,79	1,78	1
2	4	Moje dítě se snaží napravovat svoje chyby.	1,84	1,48	1
8	34	R: Moje dítě pracuje dobře ve skupině. Ž: Lépe se mi pracuje ve skupině než samostatně.	1,89	2,19	6
13	39	Moje dítě chodí na kroužky, které ho baví a přináší mu radost.	1,95	1,59	7
4	14	Moje dítě odevzdává úkoly včas.	2,05	1,56	3
9	7	Moje dítě si dává cíle, díky nimž si chce vylepšit školní výsledky.	2,47	2,48	2
7	27	R: Moje dítě si vyslechne od druhých i ty názory, které samo nesdílí. Ž: Chápu, že na stejnou věc můžou být různé názory.	2,58	1,81	5
10	10	Moje dítě plní své cíle, dotahuje do konce své plány.	2,68	2,44	2
14	41	R: Učitel mého dítěte má zájem o to, jak se mu daří. Ž: Můj učitel má zájem o to, jak se mi daří.	2,84	1,56	-
3	20	R: Moje dítě přemýšlí o tom, jak doma pomoci, a to i bez říkání. Ž: Doma pomáhám, i když mi o to rodiče neřeknou.	2,89	2,48	4
12	32	Moje dítě se svěří dospělému se svými problémy.	2,95	1,85	5
11	21	R: Moje dítě hledá možnosti, jak přibrat k činnosti dětí, které by se mohly cítit vyloučené. Ž: Snažím se o přestávkách bavit i s dětmi, se kterými se ostatní nebaví.	2,95	2,85	4
23	6	R: Moje dítě si zorganizuje čas tak, aby se vždy zodpovědně připravilo na výuku. Ž: Když mám mít ve škole prezentaci, pečlivě se připravuji, abych dokázal jasně říct, co chci.	3,16	1,81	1
6	29	Když se moje dítě dostane do sporu se sourozencem nebo kamarádem, je tím, kdo se jako první snaží pochopit pohled druhé strany.	3,42	2,59	5

Na prvním místě se umístily položky 1 a 1. Ukazují, že děti i rodiče cítí zodpovědnost za školní výsledky, a liší se mezi sebou pouze o 0,01. V položce 2 a 4 vychází lépe žáci. Takto to zní, že si žáci věří, že se mezi sebou liší. Položky 8 a 34 vypovídají o lepším skóre u rodičů. Právě rodiče věří, že jejich děti dobře pracují ve skupině. Jejich vážený průměr se liší o 0,30. Velký rozdíl v porovnání je u položek 12 a 32 u otázek týkajících se důvěry dětí dospělým osobám. Rozdílné skóre je 0,90. Tato skutečnost vyplývá se zkušenosti rodičů. Markantní rozdíl je v položkách 14 a 41. Rozcházejí se o celých 1,28. Rodiče se domnívají, že učitelé nemají zájem o to, jak se jejich dětem daří. Žáci mají domněnky opačné. Rodiče berou pedagogickou profesi jako nutnou práci, a ne jako „poslání.“ Dále se neshodují položky 23 a 6 o 1,35. Rodiče nevěří svým dětem, že se dokážou zodpovědně připravit na výuku. Žáci naopak vidí svou domácí přípravu za dostatečnou.

Dotazníky pro rodiče žáků 5. ročníku

ZŠ Bratří Čapků, Ústí nad Orlicí: N = 38 rodičů a 48 žáků.

ZŠ a MŠ Pohádka, Hradec Králové: N = 38 rodičů a 48 žáků.

Tab. 16 – Položky, které nejsou jednotné u dotazníků pro rodiče a žáky 5. ročníku

Číslo	Položka	Vážený průměr ÚO	Vážený průměr HK
15	Moje dítě má ve škole kamarády.	1,18	1,24
18	Vidím pokrok, který moje dítě dělá na cestě ke svým vzdělávacím cílům.	1,82	2,21
20	Moje dítě cítí, že je důležitým členem školního kolektivu.	1,92	2,24
21	Tato škola motivuje děti k učení.	1,97	2,11
22	Tato škola rozvíjí silné stránky mého dítěte.	2,24	2,37
24	Moje dítě přichází ze školy nadšené.	2,42	2,66
5	Když se s dítětem dostaneme do sporu, je schopné navrhnout řešení, které je prospěšné pro obě strany.	3,08	2,50

S výborným výsledkem dopadla položka 15, která vypovídá o tom, že na obou ZŠ mají děti ve škole kamarády. Taktéž jako u 4. třídy skončila mezi posledními položkami položka 5. Rodiče negativně hodnotí možnost návrhu k řešení sporu.

Tab. 17 – Hodnoty položek z dotazníku pro rodiče, které jsou shodné s položkami v dotazníku pro žáky 5. ročníku ZŠ Bratří Čapků v Ústí nad Orlicí

Číslo R	Číslo Ž	Položky z pohledu rodiče	Vážený průměr R	Vážený průměr Ž	Návyk
8	34	R: Moje dítě pracuje dobře ve skupině. Ž: Lépe se mi pracuje ve skupině než samostatně.	1,55	1,88	6
13	39	Moje dítě chodí na kroužky, které ho baví a přináší mu radost.	1,58	1,50	7
4	14	Moje dítě odevzdává úkoly včas.	1,74	1,48	3
2	4	Moje dítě se snaží napravovat svoje chyby.	1,82	1,50	1
14	41	R: Učitel mého dítěte má zájem o to, jak se mu daří. Ž: Můj učitel má zájem o to, jak se mi daří.	1,82	2,17	-
1	1	Moje dítě cítí zodpovědnost za to, aby mělo dobré školní výsledky.	1,84	1,77	1
12	32	Moje dítě se svěřil dospělému se svými problémy.	1,95	2,17	5
10	10	Moje dítě plní své cíle, dotahuje do konce své plány.	2,11	2,17	2
9	7	Moje dítě si dává cíle, díky nimž si chce vylepšit školní výsledky.	2,34	2,56	2
11	21	R: Moje dítě hledá možnosti, jak přibrat k činnosti děti, které by se mohly cítit vyloučené. Ž: Snažím se o přestávkách bavit i s dětmi, se kterými se ostatní nebaví.	2,37	2,73	4
23	6	R: Moje dítě si zorganizuje čas tak, aby se vždy zodpovědně připravilo na výuku. Ž: Když mám mít ve škole prezentaci, pečlivě se připravuji, abych dokázal jasně říct, co chci.	2,39	1,85	1
7	27	R: Moje dítě si vyslechne od druhých i ty názory, které samo nesdílí. Ž: Chápu, že na stejnou věc můžou být různé názory.	2,45	1,67	5
3	20	R: Moje dítě přemýšlí o tom, jak doma pomoci, a to i bez říkání. Ž: Doma pomáhám, i když mi o to rodiče neřeknou.	2,89	2,50	4
6	29	Když se moje dítě dostane do sporu se sourozencem nebo kamarádem, je tím, kdo se jako první snaží pochopit pohled druhé strany.	3,21	2,40	5

Rodiče i děti kladně hodnotí práci ve skupině s nepatrným rozdílem (0,33). Téměř shodný vážený průměr dopadl i u položek 13 a 39. Děti i rodiče uvedli, že chodí na kroužky přinášející jim radost. Položka 4 a 14 se umístila též na dobrém místě s podobnými výsledky. Uvádí, že děti odevzdávají dle rodičů i dětí úkoly včas. Rozdílné výsledky se objevily v položkách 7 a 27. Děti chápou, že na danou věc mohou být dva různé názory. Rodiče jsou v tomto ohledu více skeptičtí. Poměrně veliký rozdíl vyšel v položce 6 a 29 (0,81). Tato skutečnost souvisí s již zmíněnými položkami 7 a 27. Děti se snaží při sporu pochopit pohled druhé strany. Rodiče tuto skutečnost negují.

Dotazníky pro rodiče žáků 7. ročníku

ZŠ Bratří Čapků, Ústí nad Orlicí: N = 25 rodičů a 34 žáků.

ZŠ a MŠ Pohádka, Hradec Králové: N = 25 rodičů a 36 žáků.

Tab. 18 – Položky, které nejsou jednotné u dotazníků pro rodiče a žáky 7. ročníku

Číslo	Položka	Vážený průměr ÚO	Vážený průměr HK
15	Moje dítě má ve škole kamarády.	1,44	1,30
18	Vidím pokrok, který moje dítě dělá na cestě ke svým vzdělávacím cílům.	1,84	2,17
21	Tato škola motivuje děti k učení.	2,32	2,22
22	Tato škola rozvíjí silné stránky mého dítěte.	2,40	2,61
20	Moje dítě cítí, že je důležitým členem školního kolektivu.	2,44	2,09
5	Když se s dítětem dostaneme do sporu, je schopné navrhnout řešení, které je prospěšné pro obě strany.	2,80	2,74
24	Moje dítě přichází ze školy nadšené.	3,36	3,09

I u 7. třídy se na prvním místě umístila položka 15 vypovídající o kamarádství ve škole. Na druhém místě skončila položka 18. Děti postupně dosahují svých cílů a to je pro rodiče zásadní. Položka 21 prozrazuje, že se rodiče domnívají, že škola jejich děti motivuje k učení. Na posledním místě se umístila položka 24, která vypovídá o tom, že děti nechodí do školy rády.

Tab. 19 – Hodnoty položek z dotazníku pro rodiče, které jsou shodné s položkami v dotazníku pro žáky 7. ročníku ZŠ Bratří Čapků v Ústí nad Orlicí

Číslo R	Číslo Ž	Položky z pohledu rodiče	Vážený průměr R	Vážený průměr Ž	Návyk
13	39	Moje dítě chodí na kroužky, které ho baví a přináší mu radost.	1,52	1,88	7
1	1	Moje dítě cítí zodpovědnost za to, aby mělo dobré školní výsledky.	1,76	1,82	1
2	4	Moje dítě se snaží napravovat svoje chyby.	1,92	1,82	1
4	14	Moje dítě odevzdává úkoly včas.	2,04	1,41	3
8	34	R: Moje dítě pracuje dobře ve skupině. Ž: Lépe se mi pracuje ve skupině než samostatně.	2,04	2,47	6
12	32	Moje dítě se svěří dospělému se svými problémy.	2,16	2,38	5
14	41	R: Učitel mého dítěte má zájem o to, jak se mu daří. Ž: Můj učitel má zájem o to, jak se mi daří.	2,24	2,85	-
10	10	Moje dítě plní své cíle, dotahuje do konce své plány.	2,52	2,50	2
7	27	R: Moje dítě si vyslechne od druhých i ty názory, které samo nesdílí. Ž: Chápu, že na stejnou věc mohou být různé názory.	2,60	1,62	5
11	21	R: Moje dítě hledá možnosti, jak přibrat k činnosti děti, které by se mohly cítit vyloučené. Ž: Snažím se o přestávkách bavit i s dětmi, se kterými se ostatní nebaví.	2,60	3,24	4
9	7	Moje dítě si dává cíle, díky nimž si chce vylepšit školní výsledky.	2,72	3,09	2
23	6	R: Moje dítě si zorganizuje čas tak, aby se vždy zodpovědně připravilo na výuku. Ž: Když mám mít ve škole prezentaci, pečlivě se připravuji, abych dokázal jasně říct, co chci.	2,88	1,91	1
6	29	Když se moje dítě dostane do sporu se sourozencem nebo kamarádem, je tím, kdo se jako první snaží pochopit pohled druhé strany.	3,08	2,79	5
3	20	R: Moje dítě přemýšlí o tom, jak doma pomoci, a to i bez říkání. Ž: Doma pomáhám, i když mi o to rodiče neřeknou.	3,12	2,71	4

Rodiče i děti pozitivně hodnotí návštěvu kroužků. Vážený průměr je v rozdílu 0,36. Na druhém místě s nepatrným rozdílem je dosahování dobrých školních výsledků (0,06). Na třetím místě je položka 2 a 4, která se týká napravování chyb (0,10). I zde se ukazuje markantní rozdíl v položce 7 a 27 s rozdílem 0,98. Další velmi velký rozdíl o 0,97 je v položce 23 a 6. Položky vypovídají o organizaci a přípravě na výuku.

Dotazníky pro rodiče žáků 9. ročníku

ZŠ Bratří Čapků, Ústí nad Orlicí: N = 23 rodičů a 25 žáků.

ZŠ a MŠ Pohádka, Hradec Králové: N = 23 rodičů a 24 žáků.

Tab. 20 – Položky, které nejsou jednotné u dotazníků pro rodiče a žáky 9. ročníku

Číslo	Položka	Vážený průměr ÚO	Vážený průměr HK
15	Moje dítě má ve škole kamarády.	1,21	1,43
18	Vidím pokrok, který moje dítě dělá na cestě ke svým vzdělávacím cílům.	2,08	2,04
20	Moje dítě cítí, že je důležitým členem školního kolektivu.	2,13	1,96
21	Tato škola motivuje děti k učení.	2,25	2,26
22	Tato škola rozvíjí silné stránky mého dítěte.	2,5	2,83
24	Moje dítě přichází ze školy nadšené.	2,54	3,17
5	Když se s dítětem dostaneme do sporu, je schopné navrhnout řešení, které je prospěšné pro obě strany.	2,67	2,74

Výsledky rodičů dětí 9. tříd jsou následující. Nejlepší skóre ze ZŠ Bratří Čapků v Ústí nad Orlicí má položka 15. Na druhém místě se umístila položka 18, stejně jako u 7. a 5. tříd. Na třetím místě je položka 20 a na posledním místě se objevila stejně jako u 5. tříd položka 5. Položka 18 je nejlépe hodnocena právě mezi rodiči žáků 9. ročníků na ZŠ a MŠ Pohádka v Hradci Králové. Osm rodičů uvedlo jednohlasný souhlas s pokrokem, který jejich dítě vykonává vzhledem ke vzdělávacím cílům.

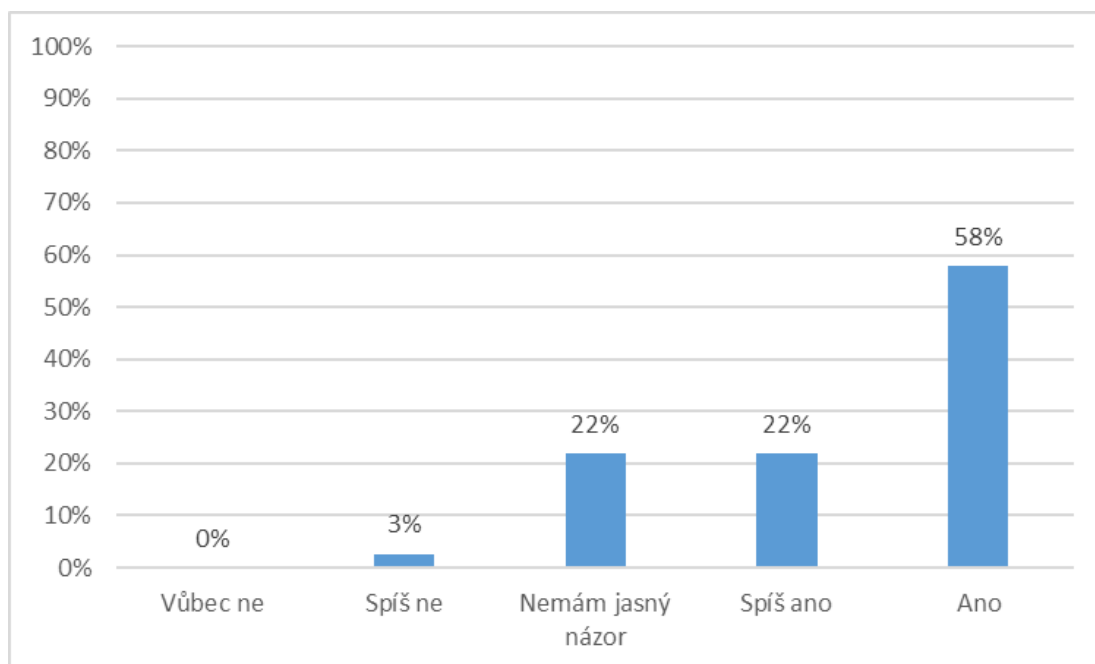
Tab. 21 – Hodnoty položek z dotazníku pro rodiče, které jsou shodné s položkami v dotazníku pro žáky 9. ročníku ZŠ Bratří Čapků v Ústí nad Orlicí

Číslo R	Číslo Ž	Položky z pohledu rodiče	Vážený průměr R	Vážený průměr Ž	Návyk
13	39	Moje dítě chodí na kroužky, které ho baví a přináší mu radost.	1,50	1,67	7
4	14	Moje dítě odevzdává úkoly včas.	1,67	2,17	3
8	34	R: Moje dítě pracuje dobře ve skupině. Ž: Lépe se mi pracuje ve skupině než samostatně.	1,71	2,83	6
1	1	Moje dítě cítí zodpovědnost za to, aby mělo dobré školní výsledky.	1,75	1,67	1
2	4	Moje dítě se snaží napravovat svoje chyby.	1,83	1,75	1
14	41	R: Učitel mého dítěte má zájem o to, jak se mu daří. Ž: Můj učitel má zájem o to, jak se mi daří.	2,08	2,46	-
12	32	Moje dítě se svěří dospělému se svými problémy.	2,08	2,71	5
9	7	Moje dítě si dává cíle, díky nimž si chce vylepšit školní výsledky.	2,17	2,67	2
10	10	Moje dítě plní své cíle, dotahuje do konce své plány.	2,33	2,33	2
11	21	R: Moje dítě hledá možnosti, jak přibrat k činnosti děti, které by se mohly cítit vyloučené. Ž: Snažím se o přestávkách bavit i s dětmi, se kterými se ostatní nebaví.	2,33	2,79	4
7	27	R: Moje dítě si vyslechne od druhých i ty názory, které samo nesdílí. Ž: Chápu, že na stejnou věc můžou být různé názory.	2,38	1,63	5
23	6	R: Moje dítě si zorganizuje čas tak, aby se vždy zodpovědně připravilo na výuku. Ž: Když mám mít ve škole prezentaci, pečlivě se připravuji, abych dokázal jasně říct, co chci.	2,42	2,00	1
3	20	R: Moje dítě přemýšlí o tom, jak doma pomoci, a to i bez říkání. Ž: Doma pomáhám, i když mi o to rodiče neřeknou.	2,88	2,92	4
6	29	Když se moje dítě dostane do sporu se sourozencem nebo kamarádem, je tím, kdo se jako první snaží pochopit pohled druhé strany.	3,08	2,67	5

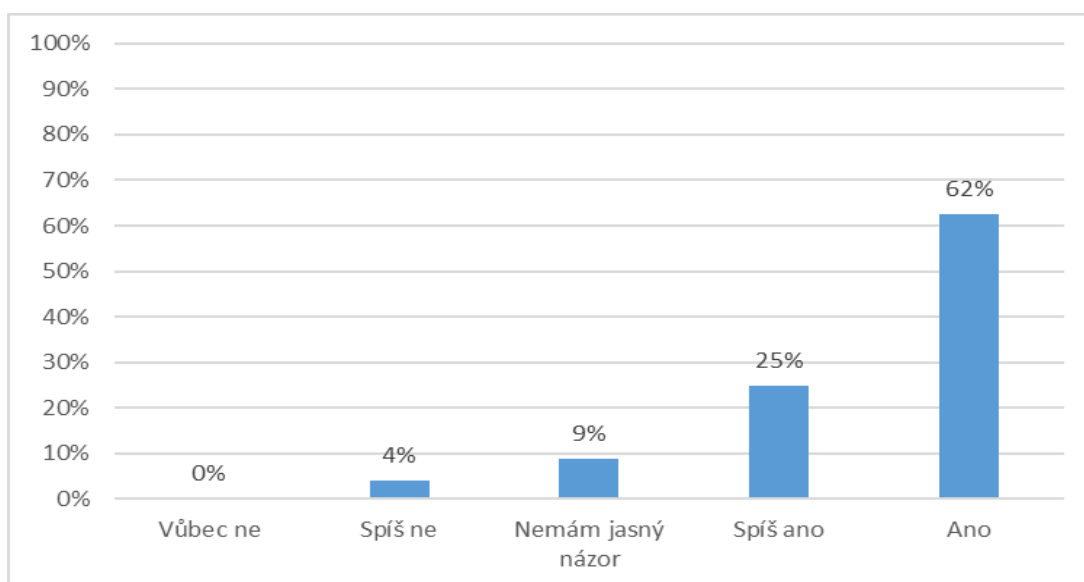
Porovnání rodičů a dětí 9. tříd dopadlo následovně. Na prvním místě se umístila položka 13 a 39 s rozdílem 0,17, stejně jako u 7. tříd. Na druhém místě se objevila položka 4 a 14 s rozdílem 0,50. Rodiče věří svým dětem, že úkoly odevzdávají včas. Děti ovšem přiznávají, že tomu tak není. Na třetím místě je položka 8 a 34 s rozdílem 1,12, což je docela alarmující. Rodiče se domnívají, že jejich dětem se pracuje dobře ve skupině. Děti přiznávají pravý opak, raději pracují samostatně, individuálně. Může to být způsobeno nesourodostí práce dětí ve skupinách nebo kolektivem či pohlavím dětí. Velký rozdíl, a to o 0,75, nastal u položek 7 a 27. Rodiče nevěří, že by děti mohly sdílet jiné názory druhých. Naopak děti chápou, že na danou věc může být jiný úhel pohledu. U položek 10 a 10 se objevily totožné výsledky. Rodiče i děti shodně uvádějí, že plní své plány, které dotahují do konce.

Otázky 16, 17, 19 a 25 se týkají převážně školy jako takové. Odpovědi rodičů vycházejí z celkových dat napříč ročníky dětí 4., 5., 7. a 9. tříd.

Graf 1 – Položka 16 – Učitel mého dítěte dobře vede třídní schůzky (n = 105, rodiče dětí ZŠ Bratří Čapků v Ústí nad Orlicí)

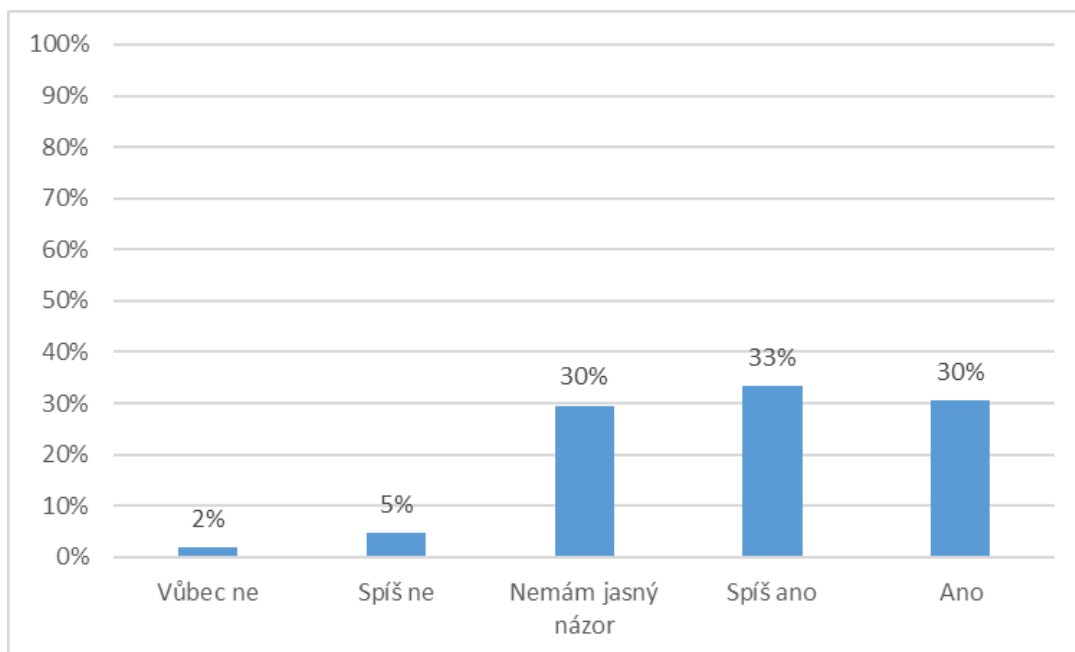
Graf 2 – Položka 16 – Učitel mého dítěte dobře vede třídní schůzky (n = 101, rodiče dětí ZŠ a MŠ Pohádka v Hradci Králové)

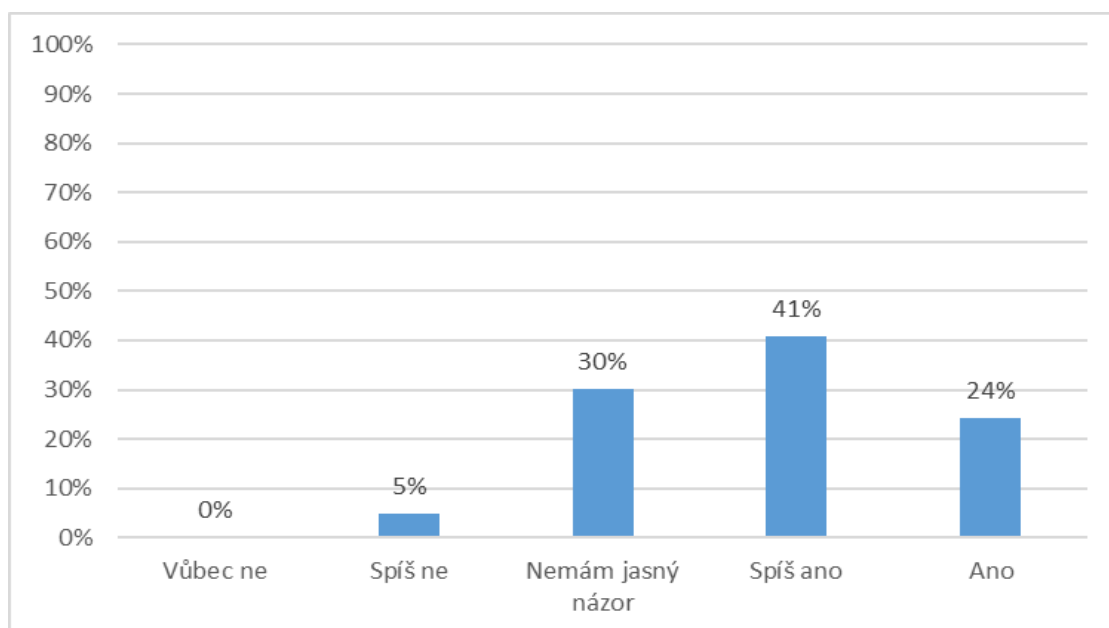
Víme, že se celkově školy stále častěji otevírají jak rodičům, tak i celé veřejnosti. Velmi důležitá je spolupráce. Na třídních schůzkách se učitelé snaží vytvořit příjemné klima, ve kterém se nikdo nemusí bát vyjádřit svůj vlastní názor. Učitelé se společně s rodiči podílí na vzdělávání a výchově dětí, proto by komunikace měla být na partnerské úrovni. Třídní schůzky mohou probíhat společně, a to buď s rodiči, nebo zároveň i s dětmi. Setkání se tedy účastní učitel, popř. učitelé, kteří se podílejí na vzdělávání a výchově žáků, rodiče, nebo i žáci. Učitel pak promlouvá zároveň ke všem zúčastněným osobám najednou. Třídní schůzky často probíhají i individuálně. Setkání se účastní učitel a rodič. Učitel hovoří tedy s každým rodičem zvlášť. Oblíbené třídní schůzky se mohou konat také ve trojici. Přítomen je učitel, rodič a dítě. Z uvedených dotazníků nelze vyčíst, jak který učitel třídní schůzky vede. Důležité je ale zjištění, že obě uvedené školy, respektive jejich třídní učitelé, vedou třídní schůzky velmi dobře. Rozdíl mezi školami je pouhých 0,4 %. Skvělé zjištění je také, že nikdo z dotazovaných respondentů obou škol nezvolil možnost „*vůbec ne*“. Nepatrná odchylka nastala u prostřední odpovědi „*nemám jasný názor*“. V menším městě nemá jasný názor 22 % rodičů. Ve větším městě jich je pouze 9 %.

Graf 3 – Položka 17 – Tato škola poskytuje dětem možnosti, jak se cvičit v dovednostech potřebných pro vedení sebe sama i druhých (n = 105, rodiče dětí ZŠ Bratří Čapků v Ústí nad Orlicí)

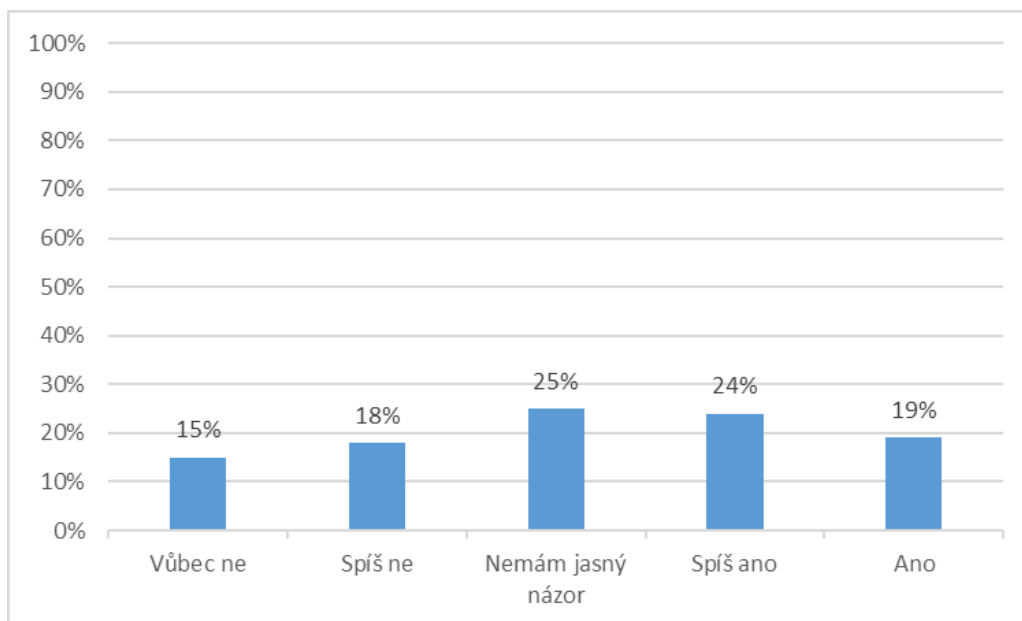

Graf 4 – Položka 17 – Tato škola poskytuje dětem možnosti, jak se cvičit v dovednostech potřebných pro vedení sebe sama i druhých (n = 103, rodiče dětí ZŠ a MŠ Pohádka v Hradci Králové)

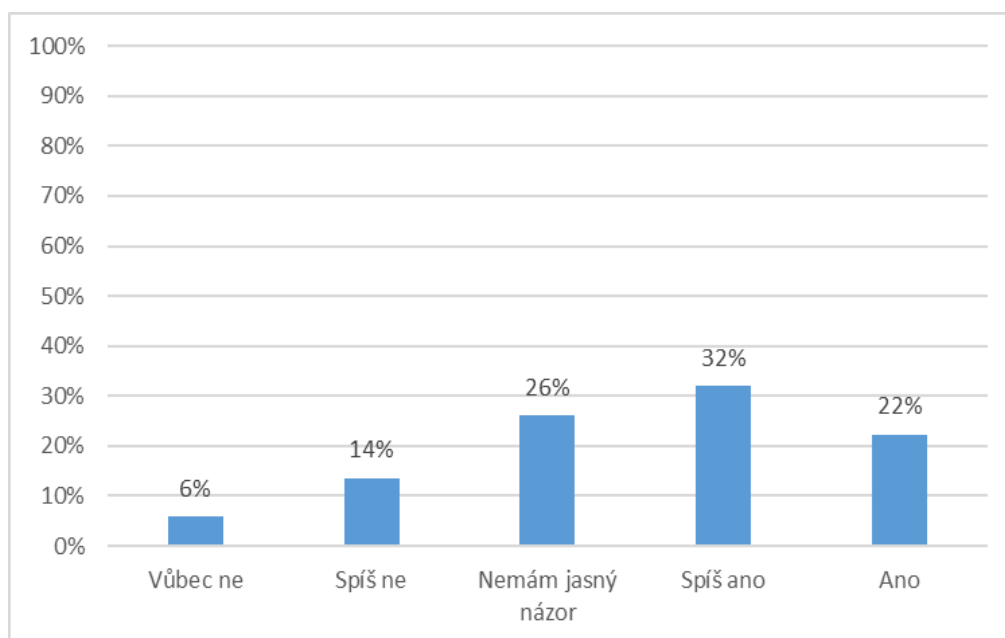

Jak je zmíněno v knize Respektovat a být respektován: „*Dovednost, která by měla být na prvním místě, je naslouchání (výstižněji aktivní naslouchání). Děti si navzájem neumějí moc naslouchat, ze začátku to bývá velkým problémem i v komunitním kruhu. Návčik začíná vyvozením pojmu (co to je, podle čeho zjistíme, že nám někdo naslouchá, jak se přitom cítíme). Pokračuje přes uvědomění významu (proč stojí za to naslouchat, co se v naší třídě změní, když si budeme umět naslouchat), různé hry a aktivity, které naslouchání procvičují, až po neustálou zpětnou vazbu.*“ (Kopřiva, Nováčková, Nevolová, Kopřivová, 2008). Malé procento rodičů u obou zmiňovaných škol uvedlo, že škola neposkytuje možnosti pro zlepšení dovedností dětí ve vedení sebe sama a druhých. Výsledky ukazují, že největší rozložení četností odpovědí je v možnosti „*spíše ano*“. Absolutní souhlas s položkou, a to 30 %, uvedli rodiče ZŠ Bratří Čapků. O 6 % méně má ZŠ a MŠ Pohádka v Hradci Králové. Přitom je velmi důležité, aby si děti uměly díky svým schopnostem a poznáním sebe sama lépe porozumět, pečovat o sebe i o druhé a jednat v souladu s morálními a etickými zásadami.

Graf 5 - Položka 19 – Učitel mi navrhuje konkrétní možnosti, jak mohu svému dítěti pomoci k lepším výsledkům (n = 105, rodiče dětí ZŠ Bratří Čapků v Ústí nad Orlicí)

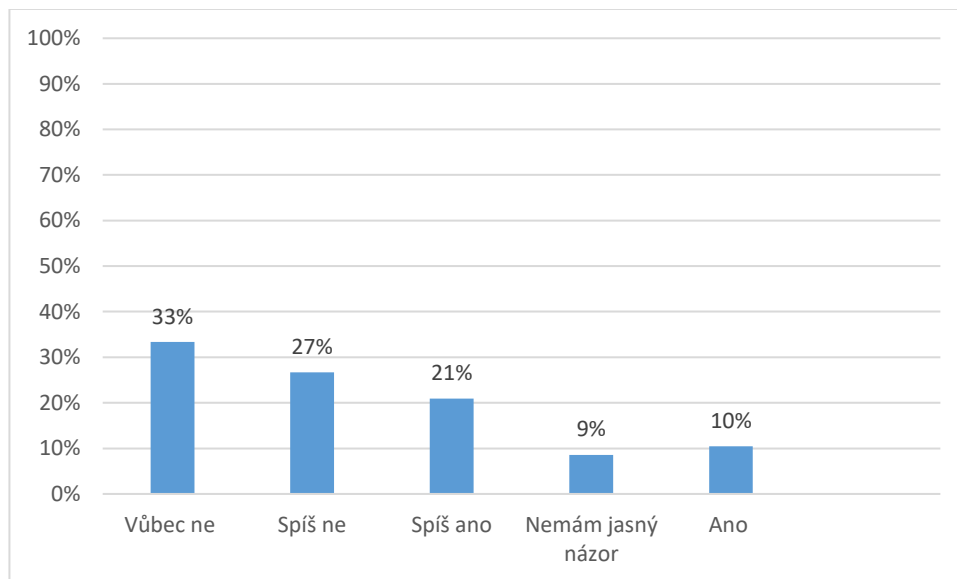
Graf 6 - Položka 19 – Učitel mi navrhuje konkrétní možnosti, jak mohu svému dítěti pomoci k lepším výsledkům (n = 103, rodiče dětí ZŠ a MŠ Pohádka v Hradci Králové)

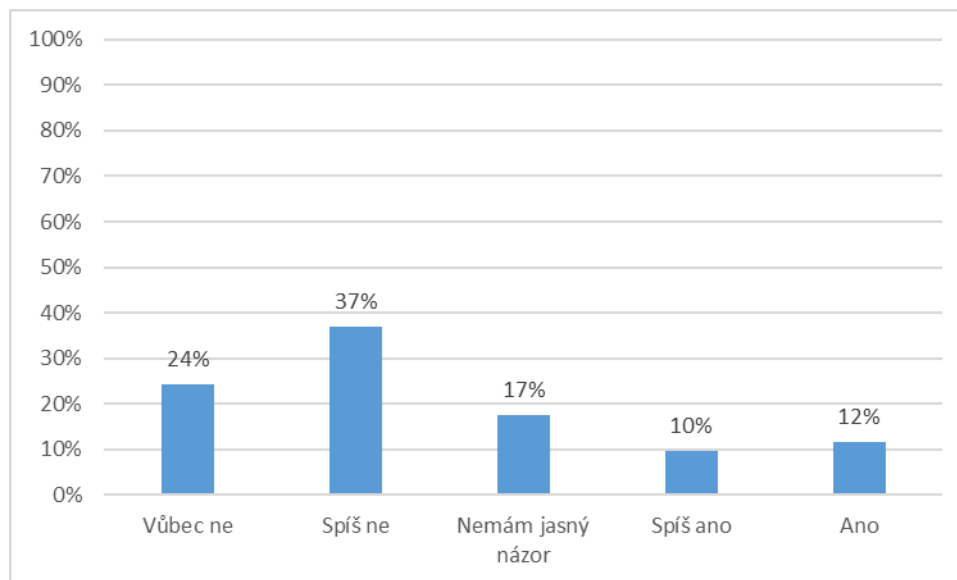
Možností, jak svému dítěti pomoci ve studiu, je nepřehledné množství. Důležitý je určitě zájem rodičů. Spousta z nich si totiž myslí, že učitelé zvládnou v hodinách vše. Prvním krokem by mohla být například konzultace učitele s rodiči. Dalším důležitým faktorem pro úspěšnost dětí z pohledu rodičů je pozitivní motivace a také uvědomění si, že není důležitá kvantita, ale kvalita. Učitel také může nabídnout rodičům dětí individuální doučování. Dokáže poradit cviky na posílení percepce (zejména na 1. stupni), vhodnou odbornou literaturu nebo přímo určité didaktické pomůcky. Při přetrvávajících obtížích a předběžných opatřeních poté učitel může doporučit pedagogicko-psychologickou poradnu.

Z grafů 5 a 6 čtvrtina dotazovaných rodičů nemá jasný názor na to, zda jim učitel navrhuje konkrétní možnosti zlepšení studia svých dětí. Zde se objevil větší rozdíl mezi školami. Ze ZŠ Bratří Čapků v Ústí nad Orlicí odpovědělo „vůbec ne“ celých 15 % dotazovaných rodičů. Dohromady 16 dotazovaných respondentů tedy uvedlo, že k takové situaci vůbec nedochází. Konkurenční škola z východních Čech je na tom lépe. Největší procento v obou školách je ale stále v kladných hodnotách.

Graf 7 - Položka 25 – S dítětem doma mluvíme o 7 návycích (n = 105, ZŠ Bratří Čapků v Ústí nad Orlicí)

Graf 8 - Položka 25 – S dítětem doma mluvíme o 7 návycích (n = 103, ZŠ a MŠ Pohádka v Hradci Králové)

V těchto dvou tabulkách se poprvé objevily velmi záporné hodnoty. Celých 60 % respondentů ze ZŠ Bratří Čapků v Ústí nad Orlicí přiznalo, že s dětmi 7 návyků doma „spíše nebo vůbec“ neprobírají. Ze ZŠ a MŠ Pohádka v Hradci Králové to uvedlo 61 % rodičů. Pouhých 21 % rodičů ze ZŠ Bratří Čapků v Ústí nad Orlicí a 22 % rodičů ze ZŠ a MŠ Pohádka v Hradci Králové odpovědělo, že se o 7 návycích s dětmi doma baví. Z těchto výsledků tedy vyplývá, že je důležité se doma na toto téma zaměřit a více se mu věnovat. Je zapotřebí 7 návyků propojit s domácím prostředím a více si návyky upevnit. Za důležité tedy považujeme, aby se 7 návyků více rozšířilo do rodin.

4.2.1 Shrnutí dotazníků pro rodiče

Ve 4. ročníku ZŠ Bratří Čapků v Ústí nad Orlicí žáci převážně odpovídali velmi kladně. U dvou případů měli žáci horší vážený průměr než jejich rodiče.

U položek, které nebyly jednotné u dotazníků pro rodiče a žáky dopadla nejlépe položka 18, kdy rodiče vidí pokroky svých dětí. V porovnání se ZŠ a MŠ Pohádka v Hradci Králové jsme nezaznamenali velké odlišnosti.

V 5. ročníku ZŠ Bratří Čapků v Ústí nad Orlicí již tak pozitivně žáci neodpovídali. Celkem 6 položek mělo horší vážený průměr než položky rodičů. Rodiče například věří, že učitel má zájem o to, jak se jejich dítěti daří. Žáci tento názor zcela nesdílí, proto jim vyšel horší vážený průměr než rodičům.

U položek, které nebyly jednotné u dotazníků pro rodiče a žáky, vyšla nejlépe na obou dvou základních školách položka 15. Rodiče z Ústí nad Orlicí i z Hradce Králové věří, že má jejich dítě ve škole kamarády.

U 7. ročníku se setkáváme s největším souhlasem rodičů a žáků jednotlivých položek také, a to s rozdílem maximálně 0,09 u dvou položek. Celkem 8 položek, které se týkají školy a učitelů, vychází z pohledu rodičů více pozitivně. Naopak 6 položek z pohledu žáků mělo lepší vážený průměr než položky rodičů.

U položek, které nebyly jednotné u dotazníků pro rodiče a žáky, vyšla nejlépe na obou dvou základních školách stejná položka jako v pátých třídách.

V 9. ročníku rodiče z Ústí nad Orlicí odpovídali více kladně. Vypovídá o tom celkem osm položek ze čtrnácti. U položky 10 se objevily shodné výsledky.

Nejvíce negativním způsobem u obou škol je hodnocena položka 25. Naopak nejlépe hodnocené položky zmiňovaných základních škol jsou položky 15 a 16.

Rodiče ze ZŠ Bratří Čapků nejlépe hodnotí návyky, vzhledem k chování jejich dětí, takto:

- Návyk 1: Buďte proaktivní. Tento návyk zmínili položkou 1 a 2 „Moje dítě cítí zodpovědnost za to, aby mělo dobré školní výsledky.“ a „Moje dítě se snaží napravovat svoje chyby.“
- Návyk 3: To nejdůležitější dávejte na první místo, kde rodiče uvedli „Moje dítě odevzdává úkoly včas.“
- Návyk 6: Vytvářejte synergii, kde rodiče souhlasili s položkou 8 „Moje dítě pracuje dobře ve skupině.“
- Návyk 7: Ostřete pilu se souhlasem u položky 13 „Moje dítě chodí na kroužky, které ho baví a přináší mu radost.“

Se ZŠ a MŠ Pohádka v Hradci Králové je porovnání následující:

„Mezi návyky, které rodiče označovali nejvíce pozitivním hodnocením vzhledem k chování jejich dětí, patří tyto návyky:

- *Návyk 1: Buďte proaktivní, který zmínili položkou 1 „Moje dítě cítí zodpovědnost za to, aby mělo dobré školní výsledky“.*
- *Návyk 3: To nejdůležitější dávejte na první místo, kde rodiče souhlasili s tvrzením „Moje dítě odevzdává úkoly včas“.*
- *Návyk 6: Vytvářejte synergii se souhlasem u položky 8 „Moje dítě pracuje dobře ve skupině“.*
- *Návyk 7: Ostřete pilu, kde uvedli „Moje dítě chodí na kroužky, které ho baví a přináší mu radost“.* (Nyškovská, 2018).

Z výše uvedeného je patrné, že rodiče z obou základních škol ohodnotili nejlépe hodnocené návyky shodně.

Nejméně používané návyky ze ZŠ Bratří Čapků v Ústí nad Orlicí jsou následující:

- Návyk 4: Myslete způsobem výhra-výhra, kde rodiče zmínili položku 3 „Moje dítě přemýšlí o tom, jak doma pomoci, a to i bez říkání.“
- Návyk 5: Nejdříve se snažte pochopit, potom být pochopeni, kde rodiče uvedli položku 6 „Když se moje dítě dostane do sporu se sourozencem nebo kamarádem, je tím, kdo se jako první snaží pochopit pohled druhé strany.“

Pozitivně nevyšel ani Návyk 2: Začíněj s myšlenkou na konec, kam patří např. položka 10 „Moje dítě plní své cíle, dotahuje do konce své plány“ a z pohledu rodičů položka 9 „Moje dítě si dává cíle, díky nimž si chce vylepšit školní výsledky.“

I toto porovnání se ZŠ a MŠ Pohádka v Hradci Králové vyšlo podobně:

„Rodiče neoznačili ani jednu položku svým hodnocením nejvíce souhlasným postojem (v. pr. do 1,80) Návyk 2: Začínějte s myšlenkou na konec, Návyk 4: Myslete způsobem výhra-výhra a Návyk 5: Nejdříve se snažte pochopit, potom být pochopeni.“ (Nyškovská, 2018).

Opět platí „nepsané pravidlo“: Čím vyšší ročník, tím zápornější odpovědi žáků než jejich rodičů.

4.3 Analýza dotazníků pro pedagogy a ředitele škol

Dotazník pro pedagogy obsahuje celkem 52 položek. Z toho 29 otázek je uzavřených, 2 otázky jsou otevřené a na zbytek otázek pedagogové odpovídali buď „ano“ anebo „ne“. Ředitel školy obdržel podobný dotazník s 36 položkami. Z toho odpovídal na 2 otevřené otázky.

Ředitelé základních škol jsou zapojeni do programu *I ve mně je lídr* přibližně stejně dlouhou dobu. ZŠ Bratří Čapků v Ústí nad Orlicí program využívá již 4 roky a ZŠ a MŠ Pohádka v Hradci Králové v něm působí necelých 5 let.

Tab. 22 - Porovnání položek dotazníků pro učitele a ředitele školy na ZŠ Bratří Čapků v Ústí nad Orlicí (n= 21; 1)

Položka ředitel	Položka učitelé	Znění	Spíš ano	Ano	Procenta ředitel
3	4	Podporuji program I ve mně je lídr.	33 %	33 %	60 – 79 %
5	5	Usiluji o to, abych byl ve škole sám příkladem 7 návyků.	38 %	24 %	20 – 39 %
6	7	Aktivně pracuji na tom, abych se zlepšoval po profesní stránce.	43 %	57 %	0 – 19 %
4	8	Jedním z cílů mé práce je rozvíjet vlohy každého žáka.	29 %	71 %	40 – 59 %
7	11	Jsem přesvědčen, že se každý z žáků může stát lídrem.	43 %	24 %	60 – 79 %
8	12	Dbám na to, aby každý žák v mé třídě mohl mít nějakou roli lídra.		71 %	60 – 79 %
9	13	Dbám na to, aby se žáci podíleli na vytváření rolí.		86 %	80 – 100 %
10	14	Dbám na to, aby žáci měli možnost k vyjádření názoru.		100 %	60 – 79 %

Tab. 23 - Porovnání položek dotazníků pro učitele a ředitele školy na ZŠ a MŠ Pohádka v Hradci Králové (n= 21; 1)

Položka ředitel	Položka učitelé	Znění	Spíš ano	Ano	Procenta ředitel
3	4	Podporuji program I ve mně je lídr.	24 %	67 %	40 – 59 %
5	5	Usiluji o to, abych byl ve škole sám příkladem 7 návyků.	29 %	67 %	40 – 59 %
6	7	Aktivně pracuji na tom, abych se zlepšoval po profesní stránce.	38 %	62 %	40 – 59 %
4	8	Jedním z cílů mé práce je rozvíjet vlohy každého žáka.	24 %	76 %	60 – 79 %
7	11	Jsem přesvědčen, že se každý z žáků může stát lídrem.	43 %	19 %	40 – 59 %
8	12	Dbám na to, aby každý žák v mé třídě mohl mít nějakou roli lídra.		95 %	60 – 79 %
9	13	Dbám na to, aby se žáci podíleli na vytváření rolí.		90 %	60 – 79 %
10	14	Dbám na to, aby žáci měli možnost k vyjádření názoru.		100 %	40 – 59 %

Tab. 22 a tab. 23 vypovídají o položkách, kde ředitelé škol určují, kolik procent učitelů se s daným tvrzením ztotožňuje. U položek 8 a 12, 9 a 13, 10 a 14 chybí možnosti „spíš ano“, protože bylo možné odpovídat jen buď „ano“ nebo „ne“. Z rozboru je patrné následující:

Už z druhé položky 5 a 5 je patrné, že učitelé ze ZŠ Bratří Čapků neusilují o to, aby šli ve své škole příkladem 7 návyků. To samé si myslí i pan ředitel. Bohužel pozitivně nevidí ani položku 6 a 7, kdy ohodnotil nižším procentem aktivitu svých zaměstnanců. Ředitel se domnívá, že velmi malé procento pedagogických pracovníků aktivně pracuje na tom, aby se zlepšovalo po profesní stránce. Učitelé ovšem uvedli opak. Z obou tabulek vyplývá, že ZŠ a MŠ Pohádka v Hradci Králové má uvedených více procent pozitivních odpovědí než druhá základní škola. Obě základní školy se shodly v položkách 10 a 14, a to s maximálním hodnocením 100 %. Usilují o to, aby žáci měli možnost vyjádřit svůj vlastní názor.

Tab. 24 - Využívání materiálů k projektu *I ve mně je lídr* (n = 21)

Číslo	Položka	Vážený průměr ÚO	Vážený průměr HK
21	Používám materiály I ve mně je lídr pro využití v hodinách.	3,57	3,40
17	Používám manuály a pracovní sešity I ve mně je lídr.	3,76	2,67
6	Přispívám do informačního zpravodaje.	4,33	1,57
19	Používám videa pro školní třídy.	4,38	4,19
20	Pracuji s ukázkami ze Sešitů úspěchů.	4,52	3,47
18	Používám materiály k programu I ve mně je lídr dostupné online.	4,52	3,89
22	Navštěvuji facebookovou skupinu 7 návyků doma i ve škole.	4,71	4,62

Tato tabulka byla pro nás velkým překvapením. Učitelé skoro vůbec nevyužívají materiály k projektu *I ve mně je lídr*. Vypovídá o tom velmi vysoký vážený průměr. Učitelé mají k dispozici Pracovní sešity (viz příloha B). Dále se mohou opřít o výukové materiály na webových stránkách nebo se připojit do facebookové skupiny 7 návyků doma i ve škole. Nejhůře učitelé ohodnotili na obou školách položku 22. Na ZŠ a MŠ Pohádka v Hradci Králové učitelé přispívají do informačního zpravodaje. Tato položka u nich dopadla nejlépe. Na ZŠ Bratří Čapků v Ústí nad Orlicí podobný zpravodaj

nevydávají. Ve všech položkách dopadla ZŠ a MŠ Pohádka v Hradci Králové opět lépe než konkurenční základní škola.

Tab. 25 - Zařazování výukových metod při hodinách (n= 21)

Číslo	Položka	Vážený průměr ÚO	Vážený průměr HK
9	Vedu žáky k tomu, aby byli zodpovědní za svoje činy a jednání.	1,29	1,00
10	Nabízím žákům podporu, aby věděli, že se mi můžou svěřit s jejich problémy.	1,29	1,19
27	Dávám žákům prostor se aktivně účastnit hodiny.	1,43	1,29
28	Hodnotím efektivitu své výuky a metod.	1,71	1,84
24	Probírám s žáky, co je cílem hodiny.	1,76	1,43
26	Poskytuji žákům příležitosti k tomu, aby se učili navzájem.	1,76	1,95
23	Plánuji hodiny, které u žáků rozvíjejí dovednosti analytického a kritického myšlení.	1,95	1,95
25	Začleňuji práci, kde žáci řeší v malých skupinkách reálné problémy.	2,00	2,14
16	Začleňuji principy 7 návyků do běžné výuky.	2,10	1,40
15	Žáky přímo vyučuji 7 návykům.	2,67	2,10

Položky 15 a 16 jsou zaměřené na implementaci 7 návyků do výuky. U ZŠ Bratří Čapků skončili na posledním místě. Učitelé neoznačili ani jednu z těchto položek svým hodnocením nejvíce souhlasným postojem (vážený průměr do 1,80). Toto hodnocení koresponduje s tabulkou 22, kdy učitelé spíše nepodporují program *I ve mně je lídr*. Položka 16 dopadla v konkurenční základní škole mnohem lépe, s váženým průměrem 1,40. Nejlépe u obou základních škol dopadla položka 9. Učitelé vedou žáky k tomu, aby byli za své jednání zodpovědní. Toto zjištění vyplývá i z žákovských dotazníků. Velmi dobře dopadla také položka 10, kdy se učitelé domnívají, že svým žákům nabízí podporu a důvěru. Pro srovnání uvádíme tabulku 26.

Tab. 26 - Položka 42: Se svým učitelem se můžu bavit o svých problémech

Ročník	Vážený průměr ÚO	Vážený průměr HK
4.	2,00	1,89
5.	2,56	2,50
7.	3,00	3,06
9.	3,00	3,71

V dotazníku pro žáky je tato položka zastoupena č. 42: Se svým učitelem se můžu bavit o svých problémech. Žáci základních škol svým učitelům spíše nedůvěřují nebo nemají důvod bavit se s nimi o svých problémech. Pokud se svým učitelům svěřují, tak se jedná spíše o nižší ročníky. Druhý stupeň dopadl lépe na ZŠ Bratří Čapků v Ústí nad Orlicí. U prvního stupně je to naopak.

Tab. 27 - Položka 14: Učitel mého dítěte se zajímá o to, jak se mu daří

Ročník	Vážený průměr ÚO	Vážený průměr HK
4.	2,84	1,74
5.	1,82	2,13
7.	2,24	1,61
9.	2,08	2,35

V dotazníku pro rodiče tato položka odpovídá otázce č. 14: Učitel mého dítěte se zajímá o to, jak se mu daří. Optimisticky vidí tuto otázku rodiče ze ZŠ a MŠ Pohádka v Hradci Králové u 4. a 7. ročníků.

Tab. 28 - Atmosféra školy (n = 21)

Číslo	Znění	Vážený průměr ÚO	Vážený průměr HK
31	Když se nějakému žákovi nedaří, radím se s kolegy, jak žákovi nejlépe pomoci.	1,86	1,48
32	Rozšíření vizuálních prvků programu v prostorách školy.	1,86	1,24
29	S kolegy sdílím úspěchy žáků a učitelů.	2,00	1,38
34	Rozšíření vyvěšeného posláním tříd a školy.	2,14	1,33
33	Rozšíření používání jazyku 7 návyků.	2,29	1,81
30	Ke společnému hledání řešení konfliktů a problémů s kolegy využívám návyky 4, 5, 6.	2,43	1,81

Tyto otázky byly položeny učitelům a týkaly se jejich vzájemných vztahů a zároveň rozšíření prvků programu *I ve mně je lídr* ve škole. Zde mohli učitelé a ředitelé škol vybírat z nabídky: „nulové, minimální, částečné a výrazné“. Z tabulky je patrné, že ZŠ Bratří Čapků v Ústí nad Orlicí v této oblasti lehce zaostává. Žádný vážený průměr nebyl označen jako nejvíce pozitivní. Těsně pod hranicí s průměrem 1,86 skončila položka 31 a 32. Učitelé uvedli, že pokud se nějakému žákovi nedaří, radí se se svými kolegy, jak žákovi co nejlépe pomoci. Položka 32 vypovídá o vizuálních prvcích v prostorách školy. Naopak u ZŠ a MŠ Pohádka v Hradci Králové korespondují v prostorách školy viditelné prvky programu *I ve mně je lídr*. Učitelé potvrdili rozšíření vyvěšeného posláním tříd a školy. Zároveň se tato škola může pyšnit lepšími vztahy mezi učiteli.

Tab. 29 - Tým Majáku školy na ZŠ Bratří Čapků v Ústí nad Orlicí (n= 21)

Číslo	Znění	Ano	Procenta	Ne	Procenta	Ředitel
2	Naše škola má Tým Majáku.	21	100 %	0	0 %	-
3	Jsem členem Týmu Majáku naší školy.	5	24 %	16	76 %	Ano
Jakým způsobem Tým Majáku podporuje učitele?						
35	Sdílí s nimi tipy a zkušenosti učebních plánů k vedení hodin.	9	43 %	12	57 %	Ne
36	Poskytuje jim zdroje na podporu zavádění programu <i>I ve mně je lídr</i> do učebních osnov.	13	62 %	8	38 %	Ne
37	Pravidelně komunikuje na téma programu <i>I ve mně je lídr</i> .	9	43 %	12	57 %	Ne
38	Plánuje akce podporující program <i>I ve mně je lídr</i> .	17	81 %	4	19 %	Ano
39	Naše škola má žákovský Tým Majáku, který spolupracuje s učitelským Týmem Majáku.	7	33 %	14	67 %	Ne

Všichni učitelé ví, že je na ZŠ Bratří Čapků v Ústí nad Orlicí vytvořen Tým Majáku. Z toho 5 dotazovaných učitelů do tohoto týmu patří. Přidal se k nim i pan ředitel. Bohužel z tabulky 29 je patrné, že Tým Majáku na škole nefunguje, jak by měl. Sám pan ředitel označil pozitivní odpověď jen u položky 38, která uvádí, že Tým Majáku plánuje akce podporující program *I ve mně je lídr*. Tuto odpověď s ním sdílí 17 učitelů. Ostatní položky označil pan ředitel negativní odpovědí. Tým Majáku spíše nesdílí s ostatními tipy a zkušenosti učebních plánů k vedení hodin. Jen 9 dotazovaných učitelů uvedlo, že Tým Majáku pravidelně komunikuje o programu *I ve mně je lídr*. Tato základní škola nemá žákovský Tým Majáku, ale má žákovský parlament. Sedm respondentů tedy uvedlo, že žákovský Tým Majáku na škole existuje a zároveň spolupracuje s učitelským Týmem Majáku.

Tab. 30 - Tým Majáku školy na ZŠ a MŠ Pohádka v Hradci Králové (n= 21)

Číslo	Znění	Ano	Procenta	Ne	Procenta	Ředitel
2	Naše škola má Tým Majáku.	21	100 %	0	0 %	-
3	Jsem členem Týmu Majáku naší školy.	8	38 %	13	62 %	Ano
Jakým způsobem Tým Majáku podporuje učitele?						
35	Sdílí s nimi tipy a zkušenosti učebních plánů k vedení hodin.	15	75 %	5	5 %	-
36	Poskytuje jim zdroje na podporu zavádění programu <i>I ve mně je lídr</i> do učebních osnov.	17	81 %	4	19 %	Ano
37	Pravidelně komunikuje na téma programu <i>I ve mně je lídr</i> .	17	81 %	4	19 %	Ne
38	Plánuje akce podporující program <i>I ve mně je lídr</i> .	21	100 %	0	0 %	-
39	Naše škola má žákovský Tým Majáku, který spolupracuje s učitelským Týmem Majáku.	14	67 %	7	33 %	Ano

I s Týmem Majáku je na tom ZŠ a MŠ Pohádka v Hradci Králové opět podstatně lépe. Všichni učitelé se shodli na plánování akcí podporujících program *I ve mně je lídr*. Celých 81 % učitelů odpovědělo, že Tým majáku poskytuje zdroje a pravidelně komunikuje na téma programu *I ve mně je lídr*. Se zmíněnou pravidelnou komunikací ovšem nesouhlasí jejich pan ředitel.

Tab. 31 - Zapojení rodin do projektu *I ve mně je lídr* na ZŠ Bratří Čapků v Ústí nad Orlicí (n= 21)

Číslo	Znění	Ano	Procenta	Ne	Procenta
40	Pořádáme Setkání 7 návyků pro rodiče.	1	5 %	20	95 %
41	Organizujeme akce podporující program <i>I ve mně je lídr</i> .	9	43 %	12	57 %
42	Při jednání s rodiči používáme jazyk 7 návyků.	9	43 %	12	57 %
43	Vedeme žáky k tomu, aby se 7 návyky doma seznamovali rodiče.	11	52 %	10	48 %
44	Naše škola pořádá akci Den leadershipu, během níž může škola předvést výsledky dosažené v programu.	3	14 %	18	86 %

Následující tabulka taktéž nedopadla pro ZŠ Bratří Čapků v Ústí nad Orlicí dobře. Celkem 20 učitelů uvedlo, že na škole nepořádají Setkání 7 návyků pro rodiče. Dohromady 12 učitelů při jednání s rodiči nepoužívá jazyk 7 návyků a stejný počet uvedl, že neorganizuje akce podporující program *I ve mně je lídr*. Zmiňovaná škola má ovšem naplánovaných nespočet akcí za celý školní rok, viz internetové stránky školy. Domníváme se tedy, že akce Dnů leadershipu jsou nahrazeny jinými aktivitami školy.

Tab. 32 - Zapojení rodin do projektu *I ve mně je lídr* na ZŠ a MŠ Pohádka v Hradci Králové (n= 21)

Číslo	Znění	Ano	Procenta	Ne	Procenta
40	Pořádáme Setkání 7 návyků pro rodiče.	11	58 %	8	42 %
41	Organizujeme akce podporující program <i>I ve mně je lídr</i> .	16	94 %	1	6 %
42	Při jednání s rodiči používáme jazyk 7 návyků.	16	84 %	3	16 %
43	Vedeme žáky k tomu, aby se 7 návyky doma seznamovali rodiče.	18	95 %	1	5 %
44	Naše škola pořádá akci Den leadershipu, během níž může škola předvést výsledky dosažené v programu.	14	93 %	1	7 %

V těchto položkách nehodnotili všichni z respondentů. Z tabulky 32 je patrné velké nasazení učitelů do projektu *I ve mně je lídr*. Největší počet získala položka 43. Učitelé i ředitel školy vedou žáky k tomu, aby se 7 návyky doma seznamovali i rodiče. Ve škole se organizují akce podporující program *I ve mně je lídr*, škola pořádá akci Den leadershipu a při jednání s rodiči sami používají jazyk 7 návyků.

Tab. 33 - Cíle tříd a školy na ZŠ Bratří Čapků v Ústí nad Orlicí (n= 21; 1)

Číslo	Znění	Ano	Procenta	Ne	Procenta	Ředitel
46	Učím žáky dávat si skutečně nejdůležitější cíle formulované jako: z „X“ do „Y“ a zároveň do kdy.	17	81 %	4	19 %	Ano
47	Ke sledování pokroku v dosahování třídních cílů máme tabulku výsledků ve třídě.	2	10 %	19	90 %	Ne
48	Pomáhám žákům sledovat jejich pokrok k cílům s využitím Sešitů úspěchů.	4	19 %	17	81 %	Ne
49	Škola má stanovené 2 - 3 cíle.	12	57 %	9	43 %	Ano
50	Ke sledování pokroku školy v dosahování cílů používáme tabulku výsledků.	5	24 %	16	76 %	Ne
51	Pro třídu nastavuji takové cíle, které jsou v souladu s cíli školy.	16	76 %	5	24 %	Ne

Jako nejvíce souhlasná se jeví položka 46. Dohromady 17 učitelů učí své žáky dávat si cíle a dodržovat termíny odevzdání. Pan ředitel se také vyjadřuje a souhlasí s učiteli. Bohužel pouze 10 % z dotazovaných učitelů pomáhá žákům sledovat jejich pokroky ve stanovených cílech. Rozdílná konfrontace učitelů a ředitele školy vyšla u položky 51. Učitelé si myslí, že pro třídu nastavují cíle, které jsou v souladu s cíli školy. Pan ředitel s touto odpovědí nesouhlasí. Z tabulky i vyplývá, že 9 učitelů neví, že ZŠ Bratří Čapků v Ústí nad Orlicí má stanovené 2 – 3 cíle.

Tab. 34 - Cíle tříd a školy na ZŠ a MŠ Pohádka v Hradci Králové (n= 21; 1)

Číslo	Znění	Ano	Procenta	Ne	Procenta	Ředitel
46	Učím žáky dávat si skutečně nejdůležitější cíle formulované jako: z „X“ do „Y“ a zároveň do kdy.	18	90 %	2	20 %	-
47	Ke sledování pokroku v dosahování třídních cílů máme tabulku výsledků ve třídě.	8	40 %	12	60 %	-
48	Pomáhám žákům sledovat jejich pokrok k cílům s využitím Sešitů úspěchů.	6	33 %	12	67 %	-
49	Škola má stanovené 2 – 3 cíle.	20	95 %	1	5 %	Ano
50	Ke sledování pokroku školy v dosahování cílů používáme tabulku výsledků.	6	35 %	11	65 %	Ano
51	Pro třídu nastavuji takové cíle, které jsou v souladu s cíli školy.	20	95 %	1	5 %	Ano

V této tabulce opět neodpověděli všichni respondenti. Výborně vyšly položky 49 a 51, týkající se cílů školy a třídy. Podobně jako u druhé školy učitelé učí své žáky dávat si cíle a stanovovat si termíny dokončení zadaných úkolů. Pouze 6 učitelů využívá Sešity úspěchů a zapisuje s dětmi jejich snažení. S tím souvisí i položka 50, kde 11 učitelů přiznalo, že nepoužívá tabulky výsledků.

Tab. 35 - Položka 52 – Jak podle Vás vaše škola plní svůj cíl zavést program *I ve mně je lídr* na ZŠ Bratří Čapků v Ústí nad Orlicí (n = 21; 1)

Číslo	Špatně	S obtížemi	Dobře	Velmi dobře	Výborně	Vážený průměr
52	0	9	10	2	0	3,33

Učitelé ZŠ Bratří Čapků v Ústí nad Orlicí hodnotí tuto položku s váženým průměrem 3,33. Jako „výborné“ zavedení programu *I ve mně je lídr* na škole nevidí žádný z dotazovaných učitelů. Ani na opačné straně škály není odpověď žádného učitele. Nejvíce respondentů se shodlo u odpovědi „dobře“. Pan ředitel označil výrok „s obtížemi“. Na otázku: Co je ve vaší škole největší překážkou kvalitní implementace programu *I ve mně je lídr* odpověděl: „Ochota přijmout něco nového, co vůbec nové není. Jedná se o upravenou formu komunikace s žáky, rodiči a zaměstnanci školy v rámci jazyka 7 návyků a leadershipu.“

Tab. 36 - Položka 52 – Jak podle Vás vaše škola plní svůj cíl zavést program *I ve mně je lídr* na ZŠ a MŠ Pohádka v Hradci Králové (n = 21; 1)

Číslo	Špatně	S obtížemi	Dobře	Velmi dobře	Výborně	Vážený průměr
52	0	2	8	9	2	2,48

Ze ZŠ a MŠ Pohádka v Hradci Králové označili pozitivní odpověď 2 učitelé. Ti si myslí, že jejich škola „výborně“ plní svůj cíl zavést program *I ve mně je lídr*. Žádný z respondentů neoznačil negativní odpověď. „Celkově učitelé zhodnotili, že škola zavedla program *I ve mně je lídr* dobře. Ředitel školy odpověděl stejným výrokem – „dobře“ a v další položce zmiňuje, že největší překážkou lepší implementace programu je zapojení některých učitelů do tohoto programu.“ (Nyškovská, 2018).

Tab. 37 – Hodnoty položek z dotazníku pro pedagogy, které jsou shodné s položkami v dotazníku pro žáky ZŠ Bratří Čapků v Ústí nad Orlicí

Číslo U	Číslo Ž	Položky z pohledu učitele a žáka	Vážený průměr U	Vážený průměr Ž 4. třída	Vážený průměr Ž 5. třída	Vážený průměr Ž 7. třída	Vážený průměr Ž 9. třída
10	42	U: Nabízím žákům podporu, aby věděli, že se mi můžou svěřit s jejich problémy. Ž: Se svým učitelem se můžu bavit o svých problémech.	1,29	2,00	2,56	3,00	3,00
9	1	U: Vedu žáky k tomu, aby byli zodpovědní za svoje činy a jednání. Ž: Jsem zodpovědný za to, jak si ve škole vedu.	1,29	1,78	1,77	1,82	1,67
12	35	U: Dbám na to, aby každý žák v mé třídě mohl mít nějakou roli lídra. Ž: Při práci ve skupině mám nějakou roli, za kterou jsem zodpovědný.	2,14	2,11	2,00	2,47	2,00

Hned první položky 10 a 42 vypovídají pravděpodobně o nedůvěře žáků vůči svým učitelům. Možné také je, že žáci nemají potřebu nebo se nechtějí svým učitelům svěřovat. O tom vypovídá také tabulka 26. Vysoký vážený průměr jsme zaznamenali hlavně u sedmého a devátého ročníku. Tito žáci se mohou se svými problémy svěřovat vrstevníkům nebo rodičům. Otázka zodpovědnosti vyplývá z položek 9 a 1. Učitelé se snaží své žáky vést k zodpovědnosti za svoje činy a jednání. Zde se objevuje návyk 1. Žáci si jsou zde vědomi, že mají zodpovědnost za to, jak se jim ve škole vede.

4.3.1 Shrnutí dotazníků pro pedagogy a ředitele škol

Učitelé ze ZŠ Bratří Čapků v Ústí nad Orlicí v dotazníku uvedli, že hlavní přínos programu *I ve mně je lídr* spočívá v mnoha věcech. Například má program naučit žáky zodpovědnosti za jejich chování a rozhodování, včetně nesení následků. Program umožňuje naučit se porozumět sobě i ostatním, vést smysluplný a spokojený život. Někteří uvedli, že podstatu vidí v nastavení změn v chování a přístupu nejen učitelů k žákům, ale i zlepšení kultury mezi všemi zaměstnanci školy. Dále se objevovaly odpovědi: přiměřená sebedůvěra dětí, spolupráce mezi žáky, komunikace, motivace aj. Podle ředitele školy je hlavním přínosem tohoto programu: Podpora silných stránek žáků ve skupinách i jako jednotlivce. Bohužel z dotazníků vyplývá, že se programem základní škola neinspiruje. Pouze 66 % učitelů podporuje program *I ve mně je lídr*, a ještě menší část usiluje o to, aby šlo příkladem 7 návyků. Velmi málo učitelé pracují s poskytovanými materiály. Nevyužívají facebookovou skupinu, nepracují se Sešity úspěchů a nepoužívají dostupné online příručky. Podstatně lépe dopadla tabulka týkající se výukových metod. Učitelé vedou žáky k tomu, aby byli sami zodpovědní za své činy a jednání, a nabízejí jim podporu. Dávají svým žákům prostor se aktivně účastnit hodin. Poté s kolegy sdílí úspěchy žáků, popř. se snaží neúspěšnému žáku společně pomoci. Tým Majáku svou roli dle tab. 29 neplní.

Do budoucna by se měl začít Tým Majáku pravidelně scházet a více komunikovat s ostatními pedagogy. Cíle školy a tříd se částečně plnit zvládají, i když učitelé nevyužívají tabulku výsledků. Učitelé nakonec uvedli, že je program *I ve mně je lídr* ve škole zavedený dobře. Pan ředitel má pocit, že je program plněn s obtížemi.

ZŠ a MŠ Pohádka v Hradci Králové v dotazníku uvedla, že program *I ve mně je lídr* na škole podporuje. „Učitelé napsali, že hlavním přínosem tohoto programu je rozvoj zodpovědnosti a samostatnosti žáků. Podle ředitele školy je to jednotný cíl a pravidla, k čemuž se přiklání i další učitelé.“ (Nyškovská, 2018). Škola celkově mnohem lépe zapadla do tohoto programu.

ZÁVĚR

Téma DP jsme si zvolili proto, že v myšlenkách Stephena R. Coveyho vidíme reálné cesty ke zvýšení účinnosti výuky a výchovy na kterékoliv škole. To je první cíl, avšak nejdůležitější je, aby se efektivita výuky projevila v její výslednosti. Aby se poznatky, zkušenosti a názory učitelů, vychovatelů a žáků získané výukou a studiem 7 návyků promítly do života dalších lidí, aby začaly působit v různých oblastech života. Jsme si vědomi, že dokázat to vyžaduje značné úsilí, a že se jedná o dlouhodobý úkol.

Cílem diplomové práce bylo zjistit, jak se odráží 7 návyků u dětí ve školním a domácím prostředí. Jaké návyky se u dětí vyskytují více a méně a jaký je rozdíl v dodržování návyků na I. a II. stupni. Dále nás zajímalo, jaký postoj zaujímají k programu rodiče, učitelé a ředitel školy. Zjištěná data jsou dále porovnávána se zkušenostmi srovnatelné základní školy, ve které byl tento program rovněž realizován.

Z výsledků bylo zjištěno, že žáci na Základní škole Bratří Čapků v Ústí nad Orlicí dobře aplikují Návyk 1: Buďte proaktivní, Návyk 3: To nejdůležitější dávejte na první místo a Návyk 7: Ostřete pilu. S věkem žáků roste chuť naslouchat druhým lidem. Snaží se zároveň pochopit, že na stejnou věc můžou být různé názory. V porovnání s prvním stupněm si žáci na druhém stupni více uvědomují svou zodpovědnost za to, jak si ve škole vedou. Rozdíly mezi žáky I. a II. stupně jsme zaznamenali v dotazníkovém šetření mezi odpověďmi žáků různých ročníků. V devátém ročníku žáci označili svým hodnocením pozitivně 8 položek. Naopak se zvyšoval počet položek hodnocených s nejnižším souhlasem. Ve čtvrtém ročníku hodnotili žáci 11 položek s nejvyšším souhlasem a 9 položek s nejnižším souhlasem. Děti by se měly naučit v mladším školním věku dělat správná rozhodnutí. Plánovat a stanovovat si cíle můžou například použitím nástěnek nebo týdenního plánu. První stupeň dopadl ve výzkumu lépe.

Se svými dětmi souhlasili i rodiče. Zde se objevil i Návyk 6: Vytvářejte synergii. Považujeme za důležité připomínat žákům na různých příkladech, aby si odlišností vážili, aby se naučili hledat třetí alternativu, pěstovali v nich principy pokory a spolupráce a chápali rozmanitost.

Žáci záporně hodnotili Návyk 4: Myslete způsobem výhra-výhra a Návyk 2: Začínej s myšlenkou na konec. Tyto návyky hlásají, že úspěch jednoho nevzniká na úkor druhého a že je důležité si stanovit svůj životní cíl a zvážit všechny kroky, které k němu povedou.

Rodiče u svých dětí hodnotili hůře i Návyk 5: Nejdříve se snažte pochopit, potom být pochopeni. Celkově rodiče hodnotí školu průměrným skóre. Jejich děti chodí do školy rády, protože tam mají kamarády. Rodiče vidí pokroky, které jejich děti dělají na cestě ke svým vzdělávacím cílům.

Učitelé program *I ve mně je lídr* podporují z 66 %. Zde si myslíme, že je „kámen úrazu“. Pokud učitelé nebudou tomuto programu věřit, nemohou ho předat dál svým žákům a poté rodičům.

V porovnání se ZŠ a MŠ Pohádka v Hradci Králové dopadla ZŠ Bratří Čapků celkově hůře. *„Učitelé program I ve mně je lídr podporují, což uvedlo 67 % dotázaných učitelů a 24 % z nich uvedlo, že spíše ano. Často se shodli i v odpovědích týkajících se hlavního přínosu tohoto programu. Ten se snaží podporovat u žáků jejich zodpovědnost, což můžeme vidět i z výsledků žakovských dotazníků. Učitelé by měli více využívat podklady, které jim tento program nabízí. Škola pořádá akce podporující tento program, které slouží k provázání vztahu školy s rodiči.* (Nyškovská, 2018).

Stromy rostou dlouhá léta, než dosáhnou určité výše a síly. Stejně tak program 7 návyků není možné zvládnout ze dne na den a ani po čtyřech letech, kdy je na Základní škole Bratří Čapků v Ústí nad Orlicí zaveden, ještě nedozrál a nedospěl. Stále se vyvíjí a bude vyvíjet. Záleží na učitelích, žácích, ale i rodičích, jak o návyky budou pečovat a rozvíjet je. Tak jako semínko musíme zalévat, aby se ujalo a vyrostla z něho rostlinka, později stromek a z něho velký, silný a zdravý strom, podobně je zapotřebí starat se i o 7 návyků. Všechno má svůj čas a nic nelze uspěchat. Jednotlivé návyky nestačí jen nastudovat a vyjmenovat je, ale abychom je do svého života začlenili, musí se nám dostat "pod kůži". Až se pro nás stanou samozřejmostí, pak teprve budeme sklízet ovoce našeho snažení. Čeká nás ještě hodně práce, pokud chceme, aby se náš společný strom sedmi návyků pěkně rozrostl a zesílil. Jeho kořeny potřebují pevnou a výživnou půdu, což mu může naše škola poskytnout. Silný kmen podpoří každý z nás tím, že bude pracovat sám na sobě. Košatou a krásně hustou korunu získáme díky vzájemné spolupráci a na jejím vrcholu spočineme, když při vši té náročné práci nezapomeneme na sebe.

Pokud vezmeme zodpovědnost do svých rukou, uděláme si plán, dáme přednost práci před zábavou, budeme věřit, že každý může získat, vynasnažíme se chápat druhé a zároveň budeme dbát o sebe, společně více zvládneme a 7 návyků se stane nedílnou součástí našeho pestrého života.

Základ tohoto programu tkví v principech, které lze snadno začlenit do výuky v rámci kurikula. Tento program působí jako vhodný nástroj pro osvojování dovedností a nabízí možnosti získání schopností, které mají vliv na budoucí rozvoj žáků. Princip 7 návyků a program *I ve mně je lídr* upoutává pozornost stále většího počtu škol na celém světě a proniká jak do hospodářské oblasti, tak i k veřejnosti. Tato skutečnost dokazuje, že je to úkol, který se daří naplňovat. Je jen potřeba se tomuto programu otevřít a věřit mu.

SEZNAM ZDROJŮ

- Building Leadership Skills in Children. Penn State Extension [online]. 2016 [cit. 2016-06-01]. Dostupné z: <http://extension.psu.edu/somerset/news/2012/building-leadership-skills-in-children>.
- COVEY, R. Stephen (2012). *I ve mně je lídr*. Jak školy a rodiče po celém světě vedou děti k tomu, aby každé z nich bylo výjimečné. FranklinCovey Co. ISBN 978-80-2603087-4.
- COVEY, R. Stephen (2016). *7 návyků skutečně efektivních lidí*. Praha: Management Press. ISBN 978-80-7261-403-5.
- COVEY, R. Stephen (2017). *7 návyků spokojené rodiny*. Praha: Management Press. ISBN 978-80-7261-482-0.
- COVEY, R. Stephen a ENGLAND Breck (2013). *Třetí alternativa: jak řešit obtížné životní problémy*. Vyd. 1. Praha: FC Czech, 2013, 480 s. ISBN 978-80-7261-256-7.
- COVEY, Sean (2010). *7 návyků úspěšných teenagerů*. Praha: FC Czech, s. r. o. ISBN 978-80-254-7926-1.
- COVEY, Sean (2011). *7 návyků šťastných dětí*. Praha: FC Czech, s. r. o. ISBN 978-80254-9993-1.
- Franklin Covey (2018). *O programu I ve mně je lídr*. [online]. [cit. 18. 12. 2018]. Dostupné.
- GRECMANOVA, Helena a URBANOVSKÁ Eva (1996). *Waldorfská škola*. Olomouc: HANEX. ISBN 80-85753-09-6.
- KREJČOVÁ, Věra a KARGEROVÁ, Jana (2003). *Začít spolu (metodický průvodce pro I. stupeň základní školy)*. Praha: Portál s. r. o. ISBN 80-7178-695-0.
- MŠMT. Vyhlášky ke školskému zákonu. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. [Online]. 2017 [Citace: 9. dubna 2020]. Dostupný z: <http://www.msmt.cz/dokumenty3/vyhlasky-ke-skolskemu-zakonu>.
- Otevřené vyučování (2019). *Otevřené vyučování*. [online]. [cit. 31. 3. 2019]. Dostupné z <http://www.otevrene-vyucovani.cz>.

- PECHÁČKOVÁ, Yveta a VÁCLAVÍK, Vladimír (2014). *Alternativní edukační koncepce v současné pedagogické praxi*. Hradec Králové: Gaudeamus. ISBN 978-80-7435-501-1.
- PRŮCHA, Jan (2012). *Alternativní školy a inovace ve vzdělávání*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7178-999-4.
- PRŮCHA, Jan. WALTEROVÁ, Eliška. MAREŠ Jiří (1995). *Pedagogický slovník*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-029-4.
- PRŮCHA, Jan (2000). *Přehled pedagogiky (Úvod do studia oboru)*. Praha: Portál, s. r. o. ISBN 80-7178-399-4.
- RAMPTON, John. Leadership. Entrepreneur. [online]. 2016 [cit. 2016-06-09]. Dostupné z: <https://www.entrepreneur.com/article/241619>.
- Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (2017). *Národní ústav pro vzdělávání*. [online]. [cit. 24. 4. 2019] Dostupné z <http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/vzdelavaci-oblasti-rvp-zv>.
- Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (2017). *Národní ústav pro vzdělávání*. [online]. [cit. 25. 4. 2019] Dostupné z <http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/opatreni-ministryne-skolstvi-mladeze-a-telovychovy-kterym-se-1-1-1>.
- KOPŘIVA, Pavel. NOVÁČKOVÁ, Jana. NEVOLOVÁ, Dobromila. KOPŘIVOVÁ, Tatjana (2008). *Respektovat a být respektován*. Kroměříž: Spirála. ISBN 978-80-904030-0-0.
- NYŠKOVSKÁ, Iva (2018). *Efektivita implementace programu „7 návyků“ na základní škole*. Hradec Králové. Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Hradec Králové. Pedagogická fakulta. Ústav primární a preprimární edukace.
- RÝDL, Karel (2001). *Peter Petersen a pedagogika jenského plánu*. Praha: ISV. ISBN 80-85866-87-0.
- SKUTIL, Martin (2014). *Kapitoly z primární pedagogiky I*. Univerzita Hradec Králové: Gaudeamus. ISBN 978-80-7435-496-0.

SKUTIL, Martin (2011). *Základy pedagogicko-psychologického výzkumu pro studenty učitelství*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-778-7.

STREJCOVA, Veronika. Návyky i nadhled ano, lítost ne. Tak Muhlfeit „odemyká“ děti. 5plus2 Svitavsko a Orlickoústecko. 9. 11. 2018, č. 41, s.10. ISSN 2570-6985.

Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání „S dětmi pro děti“ (2018). [online]. [cit. 30. 3. 2019]. Dostupné z <https://www.zsbcuo.cz/svp.htm>.

Theleaderinme.org (2018). A whole-school Transformation Process. [online]. [cit. 6. 12. 2018]. Dostupné z <http://www.theleaderinme.org/what-is-the-leader-in-me/>.

ZÁKLADNÍ ŠKOLA A MATEŘSKÁ ŠKOLA POHÁDKA. O škole. [online]. 2020 [cit. 2020-03-09]. Dostupné z: <https://mandyska.cz/files/data/zakladni-dokumenty-skoly/koncepce-skoly-2016-2020.pdf>.

ZÁKLADNÍ ŠKOLA BRATŘÍ ČAPKŮ ÚSTÍ NAD ORLICÍ. O škole. [online]. 2020 [cit. 2020-03-29]. Dostupné z: <https://www.zsbcuo.cz/jaradosti-2020.htm>.

Právní předpisy

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1 - Položka 16 – Učitel mého dítěte dobře vede třídní schůzky (n = 105, rodiče dětí ZŠ Bratří Čapků v Ústí nad Orlicí)	63
Graf 2 - Položka 16 – Učitel mého dítěte dobře vede třídní schůzky (n = 101, rodiče dětí ZŠ a MŠ Pohádka v Hradci Králové)	63
Graf 3 – Položka 17 – Tato škola poskytuje dětem možnosti, jak se cvičit v dovednostech potřebných pro vedení sebe sama i druhých (n = 105, rodiče dětí ZŠ Bratří Čapků v Ústí nad Orlicí)	65
Graf 4 – Položka 17 – Tato škola poskytuje dětem možnosti, jak se cvičit v dovednostech potřebných pro vedení sebe sama i druhých (n = 103, rodiče dětí ZŠ a MŠ Pohádka v Hradci Králové)	65
Graf 5 - Položka 19 – Učitel mi navrhuje konkrétní možnosti, jak mohu svému dítěti pomoci k lepším výsledkům (n = 105, rodiče dětí ZŠ Bratří Čapků v Ústí nad Orlicí)	67
Graf 6 - Položka 19 – Učitel mi navrhuje konkrétní možnosti, jak mohu svému dítěti pomoci k lepším výsledkům (n = 103, rodiče dětí ZŠ a MŠ Pohádka v Hradci Králové)	67
Graf 7 - Položka 25 – S dítětem doma mluvíme o 7 návycích (n = 105, ZŠ Bratří Čapků v Ústí nad Orlicí)	69
Graf 8 - Položka 25 – S dítětem doma mluvíme o 7 návycích (n = 103, ZŠ a MŠ Pohádka v Hradci Králové)	69

SEZNAM TABULEK

Tab. 1 - Odpovědi žáků 4. ročníku s nejvyšším souhlasem k dané položce	41
Tab. 2 - Odpovědi žáků 4. ročníku s nejnižším souhlasem k dané položce	42
Tab. 3 - Odpovědi žáků 5. ročníku s nejvyšším souhlasem k dané položce	44
Tab. 4 - Odpovědi žáků 5. ročníku s nejnižším souhlasem k dané položce	45
Tab. 5 - Odpovědi žáků 7. ročníku s nejvyšším souhlasem k dané položce	46
Tab. 6 - Odpovědi žáků 7. ročníku s nejnižším souhlasem k dané položce	47
Tab. 7 - Odpovědi žáků 9. ročníku s nejvyšším souhlasem k dané položce.....	48
Tab. 8 - Odpovědi žáků 9. ročníku s nejnižším souhlasem k dané položce	49
Tab. 9 – Porovnání počtů položek v daných tabulkách	50

Tab. 10 - Porovnání nejlépe hodnocených položek v uvedených ročnících 1. stupně na ZŠ Bratří Čapků v Ústí nad Orlicí a ZŠ a MŠ Pohádka v Hradci Králové	50
Tab. 11 - Porovnání nejlépe hodnocených položek v uvedených ročnících 2. stupně na ZŠ Bratří Čapků v Ústí nad Orlicí a ZŠ a MŠ Pohádka v Hradci Králové	51
Tab. 12 - Porovnání nejhůře hodnocených položek v uvedených ročnících 1. stupně na ZŠ Bratří Čapků v Ústí nad Orlicí a ZŠ a MŠ Pohádka v Hradci Králové	52
Tab. 13 - Porovnání nejhůře hodnocených položek v uvedených ročnících 2. stupně na ZŠ Bratří Čapků v Ústí nad Orlicí a ZŠ a MŠ Pohádka v Hradci Králové	52
Tab. 14 - Položky, které nejsou jednotné u dotazníků pro rodiče a žáky 4. ročníku	54
Tab. 15 - Hodnoty položek z dotazníku pro rodiče, které jsou shodné s položkami v dotazníku pro žáky 4. ročníku ZŠ Bratří Čapků v Ústí nad Orlicí	55
Tab. 16 - Položky, které nejsou jednotné u dotazníků pro rodiče a žáky 5. ročníku	56
Tab. 17 - Porovnání nejhůře hodnocených položek v uvedených ročnících 2. stupně na ZŠ Bratří Čapků v Ústí nad Orlicí a ZŠ a MŠ Pohádka v Hradci Králové	57
Tab. 18 - Položky, které nejsou jednotné u dotazníků pro rodiče a žáky 7. ročníku	58
Tab. 19 - Hodnoty položek z dotazníku pro rodiče, které jsou shodné s položkami v dotazníku pro žáky 7. ročníku ZŠ Bratří Čapků v Ústí nad Orlicí	59
Tab. 20 - Položky, které nejsou jednotné u dotazníků pro rodiče a žáky 9. ročníku	60
Tab. 21 – Hodnoty položek z dotazníku pro rodiče, které jsou shodné s položkami v dotazníku pro žáky 9. ročníku ZŠ Bratří Čapků v Ústí nad Orlicí	61
Tab. 22 - Porovnání položek dotazníků pro učitele a ředitele školy na ZŠ Bratří Čapků v Ústí nad Orlicí (n= 21; 1)	73
Tab. 23 - Porovnání položek dotazníků pro učitele a ředitele školy na ZŠ a MŠ Pohádka v Hradci Králové (n= 21; 1)	73
Tab. 24 - Využívání materiálů k projektu <i>I ve mně je lídr</i> (n = 21)	74
Tab. 25 - Zařazování výukových metod při hodinách (n= 21)	75
Tab. 26 - Položka 42: Se svým učitelem se můžu bavit o svých problémech.....	76
Tab. 27 - Položka 14: Učitel mého dítěte se zajímá o to, jak se mu daří	76
Tab. 28 - Atmosféra školy (n = 21)	77
Tab. 29 - Tým Majáku školy na ZŠ Bratří Čapků v Ústí nad Orlicí (n= 21)	78
Tab. 30 - Tým Majáku školy na ZŠ a MŠ Pohádka v Hradci Králové (n= 21)	79
Tab. 31 - Zapojení rodin do projektu <i>I ve mně je lídr</i> na ZŠ Bratří Čapků v Ústí nad Orlicí (n= 21)	79

Tab. 32 – Zapojení rodin do projektu <i>I ve mně je lídr</i> na ZŠ a MŠ Pohádka v Hradci Králové (n= 21)	80
Tab. 33 - Cíle tříd a školy na ZŠ Bratří Čapků v Ústí nad Orlicí (n= 21; 1)	81
Tab. 34 - Cíle tříd a školy na ZŠ a MŠ Pohádka v Hradci Králové (n= 21; 1)	81
Tab. 35 - Položka 52 – Jak podle Vás vaše škola plní svůj cíl zavést program <i>I ve mně je lídr</i> na ZŠ Bratří Čapků v Ústí nad Orlicí (n = 21; 1)	82
Tab. 36 - Položka 52 – Jak podle Vás vaše škola plní svůj cíl zavést program <i>I ve mně je lídr</i> na ZŠ a MŠ Pohádka v Hradci Králové (n = 21; 1)	82
Tab. 37 - Hodnoty položek z dotazníku pro pedagogy, které jsou shodné s položkami v dotazníku pro žáky ZŠ Bratří Čapků v Ústí nad Orlicí	83

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A – obrázky

Příloha B – fotografie

Příloha C – Dotazník pro žáky

Příloha D – Dotazník pro rodiče

Příloha E – Dotazník pro učitele

Příloha F – Dotazník pro ředitele školy

Příloha A - obrázky

Obr. 1 – Strom 7 návyků

(FranklinCovey, 2020)

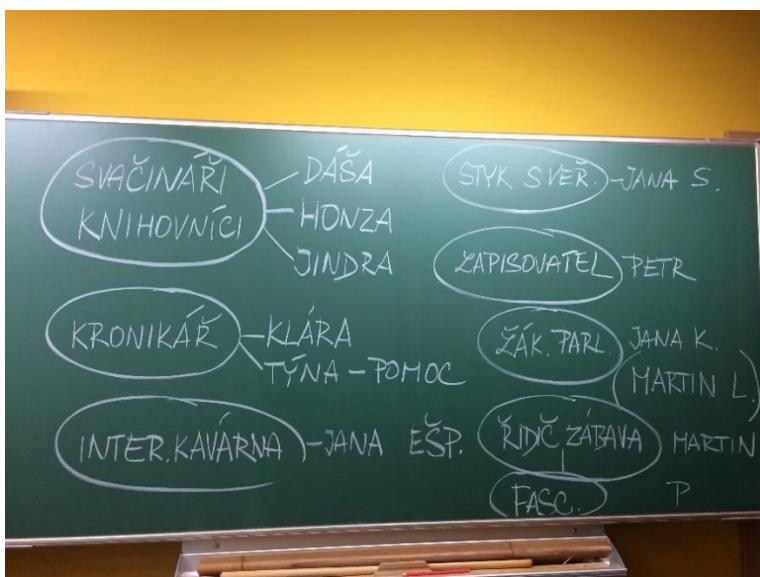

Příloha B - fotografie

Netradiční Strom 7 návyků ze třídy 5. A ze ZŠ Bratří Čapků v Ústí nad Orlicí

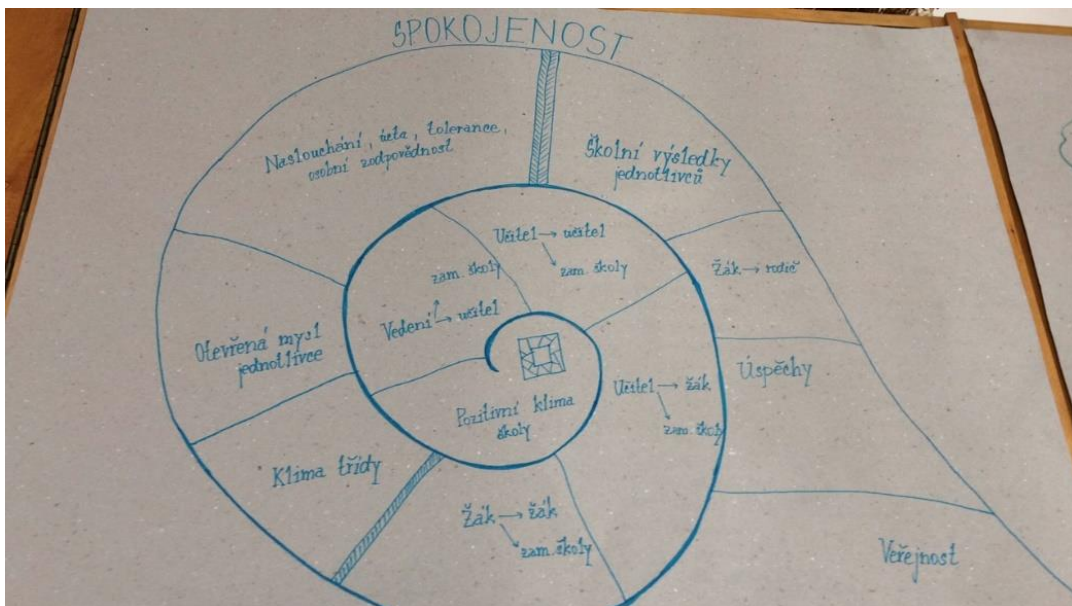
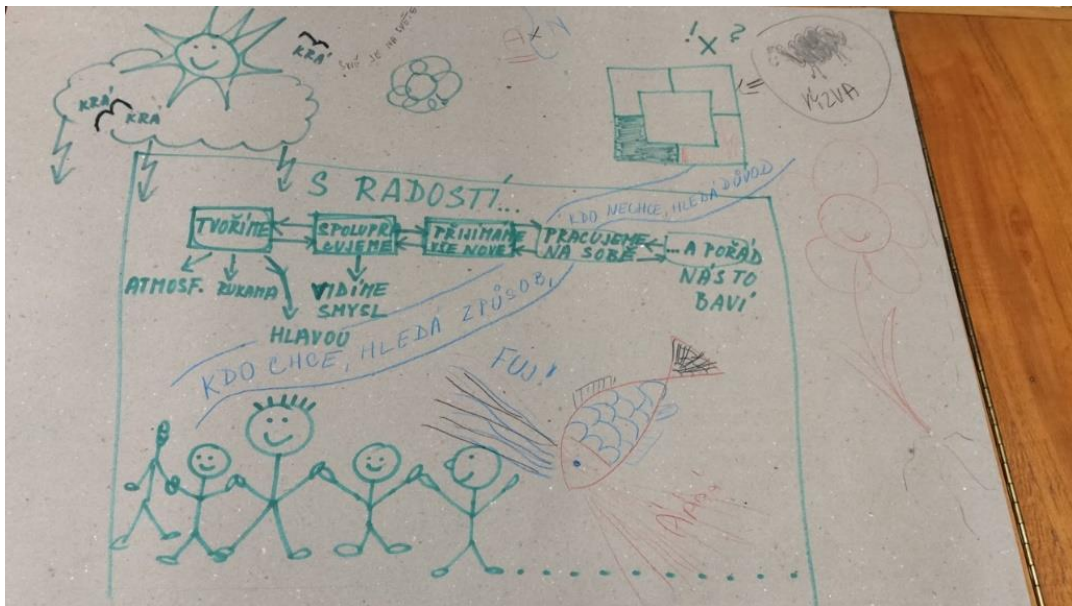

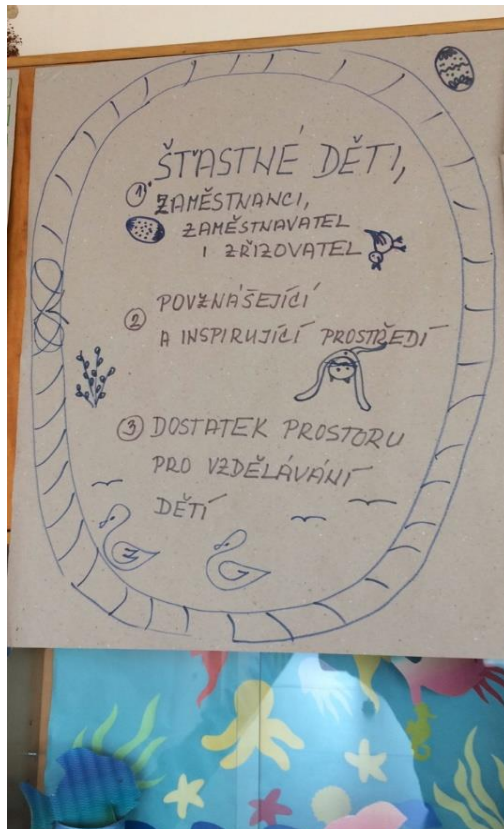
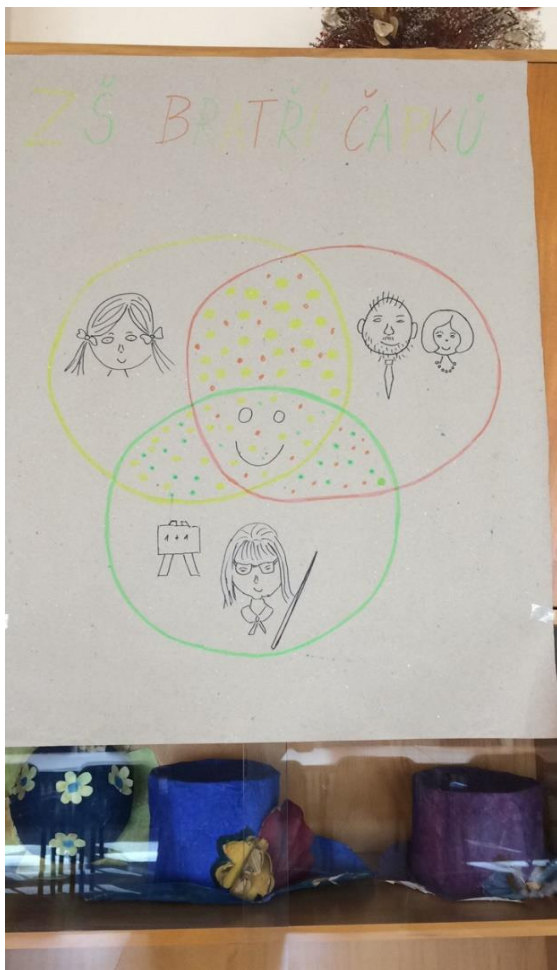
Tým Majáku ZŠ Bratří Čapků v Ústí nad Orlicí – rozdělení rolí

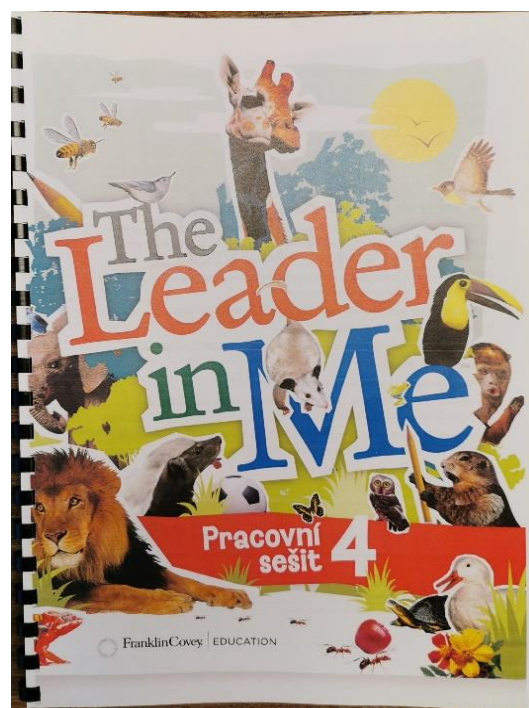
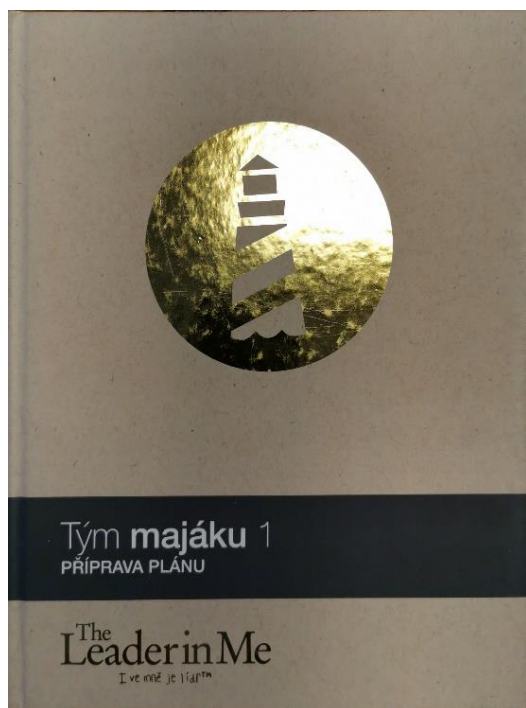
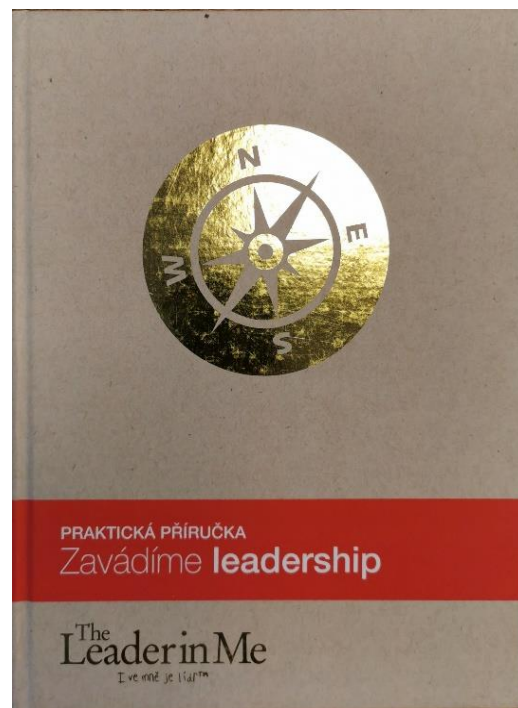
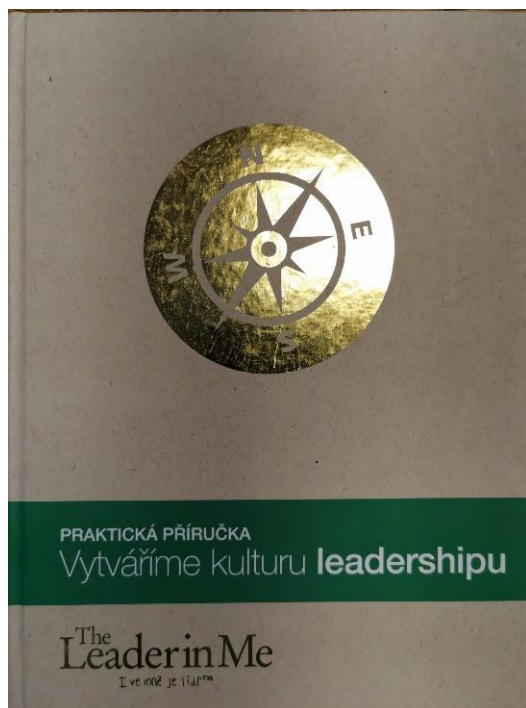
Cíle programu *I ve mně je lídr* z pohledu Týmu Majáku ze ZŠ Bratří Čapků v Ústí nad Orlicí

Publikace pro pedagogy

(FranklinCovey, 2020)

Akce pořádané na ZŠ Bratří Čapků v Ústí nad Orlicí z roku 2019

ADVENT
ZÁKLADNÍ ŠKOLY
Bratří Čapků

1. 12. Slavnostní rozsvícení
a rozezvučení betléma
18:00

4. 12. Krampus čerti
+ pekelnická show
17:00

8. 12. Vánoční muzicírování
17:00
17:00 ECHO([...])NAUT, 18:00 Milagro, 19:00 Težká doba

15. 12. Adventní vystoupení
a vánoční jarmark
16:00

JARO
PŘICHÁZÍ
pojdte ho přivítat s námi

12-13/2 SAFER INTERNET DAY
Den bezpečného internetu

17-24/2 EDISON - AIESEC

23/3 PLES V OPEŘE
oslavte s námi jaro a Den učitelů

1/4 APRÍL: DEN PTACTVA, DEN NARUBY
výuka naruby, představení 7 návyků

3/4 DEN OTEVŘENÝCH DVEŘÍ ŠKOLY
od 13 do 19 hodin

3-4/4 „I VE MNĚ JE LÍDR“
celostátní konference

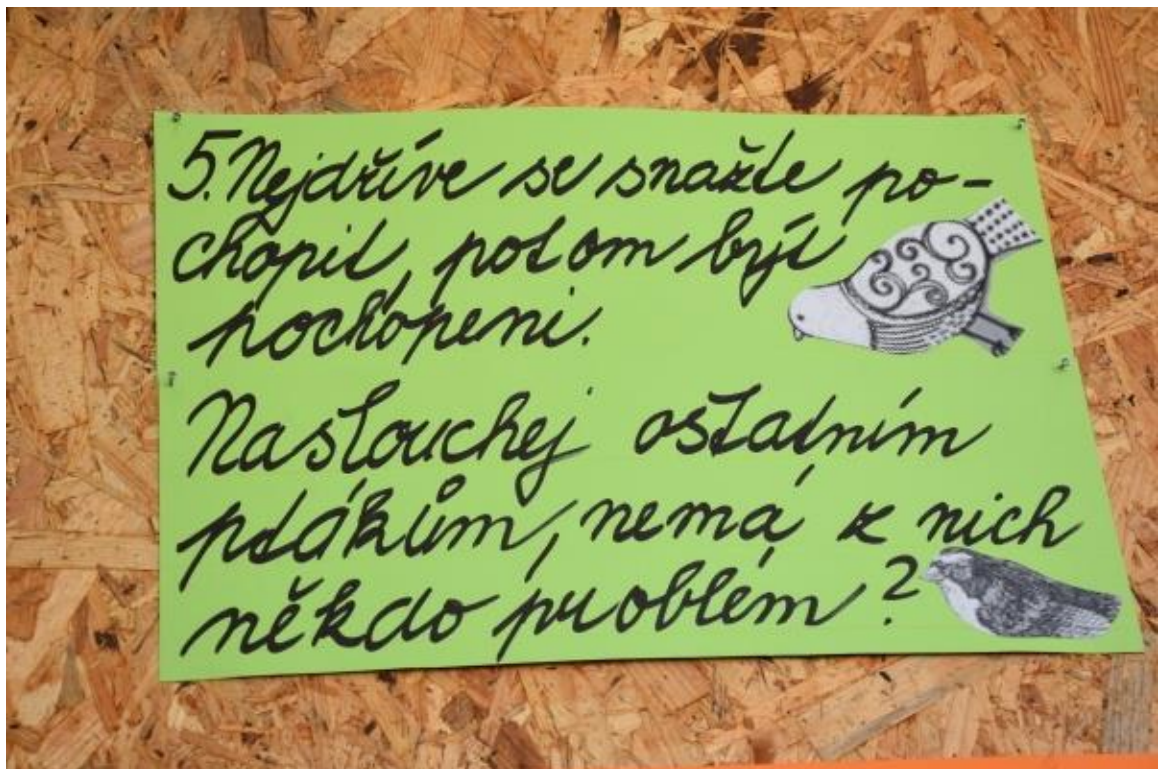
8/4 MEZINÁR. DEN DESKOVÝCH HER
přijďte si zahrát do naší knihovny

26-27/4 ZÁPIS DO 1. TŘÍD
těšíme se na nově
usměvavé tváře
www.zapisdoprvnitridy.cz

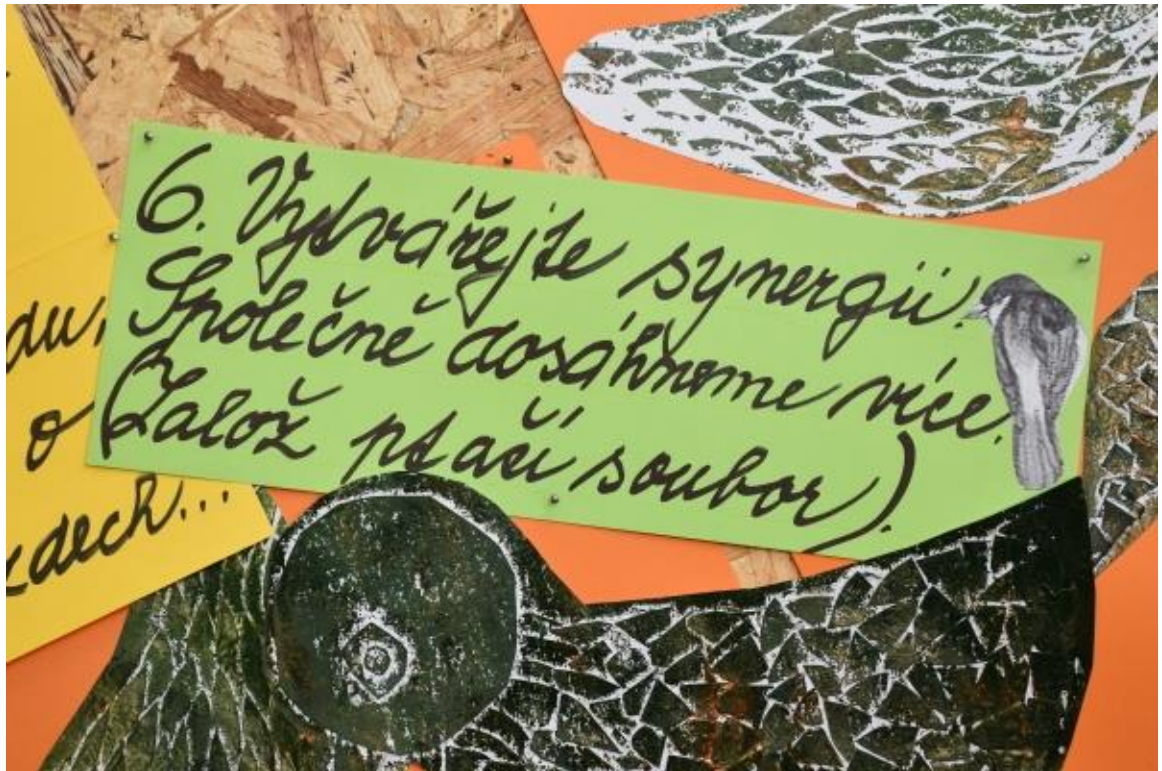

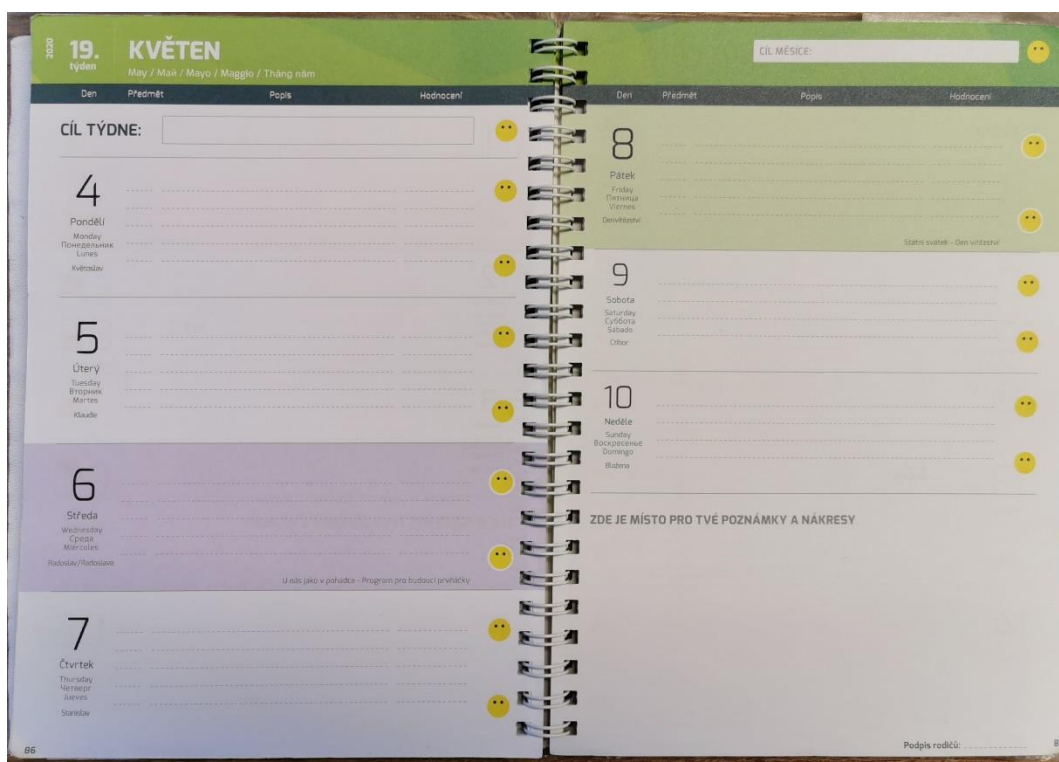
Den ptactva a 7 návyků

Žákovská knížka, tzv. Školní diář

Příloha - C Dotazník pro žáky

Milí žáci,

obracím se na vás s prosbou o vyplnění dotazníku. Tento dotazník bude použit do praktické části diplomové práce zabývající se programem 7 návyků. Prosím vás o pravdivé zodpovězení všech otázek. Z uvedené nabídky vyznačte vždy jednu nejvíce vyhovující odpověď.

Předem děkuji za ochotu a spolupráci.

Klára Maršíková

Dívka Chlapec

4. ročník 5. ročník 7. ročník 9. ročník

		Ani náhodou!	Spíše ne	Nemám jasný názor	Spíše ano	Ano!
1.	Jsem zodpovědný za to, jak si ve škole vedu.	☐	☐	☐	☐	☐
2.	Dokážu říct slušně „NE“, když mi druhý přikáže něco, co se mi nezdá správné.	☐	☐	☐	☐	☐
3.	Když jsem smutný, přemýšlím o tom, co bych mohl udělat, aby se mi zlepšila nálada.	☐	☐	☐	☐	☐
4.	Snažím se napravovat svoje chyby.	☐	☐	☐	☐	☐
5.	Když něco zkažím, vím, že si za to můžu sám a nikoho jiného ze svého neúspěchu neobviňuji.	☐	☐	☐	☐	☐
6.	Když mám mít ve škole prezentaci, pečlivě se připravuji, abych dokázal jasně říct, co chci.	☐	☐	☐	☐	☐

		Takový nejsem já!	Málokdy	Někdy	Většinou	Takový jsem já!
7.	Dávám si cíle, abych si vylepšil školní výsledky.	☐	☐	☐	☐	☐
8.	Dělám si plány, abych stihl úkoly i domácí práce.	☐	☐	☐	☐	☐
9.	Píšu si, co chci dokázat.	☐	☐	☐	☐	☐
10.	Své cíle a plány dotahuji do konce.	☐	☐	☐	☐	☐
11.	Kontroluji si plnění svých cílů, abych viděl, jak v nich postupuji dopředu.	☐	☐	☐	☐	☐

		Skoro nikdy!	Málokdy	Někdy	Většinou	Skoro vždy!
12.	Mám jasno v tom, co je pro mě důležité.	☐	☐	☐	☐	☐
13.	Ráno si uspořádám čas tak, abych beze spěchu dorazil do školy včas.	☐	☐	☐	☐	☐
14.	Odevzdávám úkoly včas.	☐	☐	☐	☐	☐
15.	Věci do školy a potřeby na kroužky si připravuji už večer.	☐	☐	☐	☐	☐
16.	Když jsem doma, udělám nejdřív to, co je nejdůležitější.	☐	☐	☐	☐	☐
17.	Udělám si úkoly předtím, než mám program s kamarády.	☐	☐	☐	☐	☐
18.	Když vím, že mě čeká náročný den, jdu si včas lehnout.	☐	☐	☐	☐	☐

		Takový nejsem já!	Málokdy	Někdy	Většinou	Takový jsem já!
19.	Udělám i něco navíc, abych pomohl druhým.	☐	☐	☐	☐	☐
20.	Doma pomáhám, i když mi o to rodiče neřeknou.	☐	☐	☐	☐	☐
21.	Snažím se o přestávkách bavit i s dětmi, se kterými se ostatní nebaví.	☐	☐	☐	☐	☐
22.	Snažím se spolužákům pomáhat s učením. (př.: s D.Ú., s přípravou na písemku)	☐	☐	☐	☐	☐
23.	Když se dostanu do hádky s kamarádem, řeším problém tak, abychom se oba cítili dobře.	☐	☐	☐	☐	☐
24.	Výhru přeji i druhým lidem nebo týmům.	☐	☐	☐	☐	☐
25.	Ostatní spolužáci mě respektují.	☐	☐	☐	☐	☐

		Skoro nikdy!	Málokdy	Někdy	Většinou	Skoro vždy!
26.	Snažím se dobře poslouchat, co druhý člověk říká, abych předešel nedorozumění.	☐	☐	☐	☐	☐
27.	Chápu, že na stejnou věc můžou být různé názory.	☐	☐	☐	☐	☐
28.	Umím druhému slušně říct svůj názor.	☐	☐	☐	☐	☐
29.	Když se dostanu do sporu se sourozencem nebo někým ve škole, nejdřív se snažím pochopit názor druhých.	☐	☐	☐	☐	☐
30.	Když má kamarád nějaký problém, nejdřív si ho od něj nechám vysvětlit, místo abych mu říkal, co má dělat.	☐	☐	☐	☐	☐
31.	Když něčemu ve škole nerozumím, zeptám se, abych si to vyjasnil.	☐	☐	☐	☐	☐
32.	Dospělým se můžu svěřit se svými problémy.	☐	☐	☐	☐	☐
33.	Než začnu pracovat na úkolu, poslouchám pokyny učitele.	☐	☐	☐	☐	☐

		Skoro nikdy!	Málokdy	Někdy	Většinou	Skoro vždy!
34.	Lépe se mi pracuje ve skupině než samostatně.	☐	☐	☐	☐	☐
35.	Při práci ve skupině mám nějakou roli, za kterou jsem zodpovědný.	☐	☐	☐	☐	☐
36.	Během skupinové práce se ve mé skupince všichni zapojují do plnění úkolu.	☐	☐	☐	☐	☐

		Skoro nikdy!	Málokdy	Někdy	Většinou	Skoro vždy!
37.	Starám se o své zdraví.	☐	☐	☐	☐	☐
38.	Jím zdravá jídla (ovoce, zeleninu, luštěniny).	☐	☐	☐	☐	☐
39.	Kromě školy mám i různé další aktivity, které mě baví.	☐	☐	☐	☐	☐
40.	Trávím čas s lidmi, které mám rád.	☐	☐	☐	☐	☐

		Ani náhodou!	Spíš ne	Možná	Spíš ano	Ano!
41.	Můj učitel má zájem o to, jak se mi daří.	☐	☐	☐	☐	☐
42.	Se svým učitelem se můžu bavit o svých problémech.	☐	☐	☐	☐	☐
43.	Můj učitel připravuje zajímavé hodiny.	☐	☐	☐	☐	☐
44.	Hodina osobnostně-sociální výchovy mi pomáhá pochopit a ukázat, jak se chovat dle 7 návyků.	☐	☐	☐	☐	☐
45.	Naše škola usiluje o to, abychom byli v učení co nejlepší.	☐	☐	☐	☐	☐
46.	Žáci v naší škole mohou ovlivnit některá rozhodnutí.	☐	☐	☐	☐	☐

Příloha D – Dotazník pro rodiče

Vážení rodiče,

obracím se na Vás s žádostí o vyplnění krátkého dotazníku. Dotazník slouží k výzkumnému šetření v rámci mé diplomové práce na téma Možnosti implementace programu I ve mně je lídr v podmínkách základní školy. Získaná data budou komparována se zkušenostmi srovnatelné základní školy, ve které byl tento program rovněž realizován. Dotazník je anonymní.

Děkuji za Váš čas a spolupráci,

Klára Maršíková

		Vůbec ne	Spíše ne	Nemám jasný názor	Spíše ano	Ano
1.	Moje dítě cítí zodpovědnost za to, aby mělo dobré školní výsledky.	☐	☐	☐	☐	☐
2.	Moje dítě se snaží napravovat své chyby.	☐	☐	☐	☐	☐

		Téměř nikdy	Málokdy	Někdy	Většinou	Téměř vždy
3.	Moje dítě přemýšlí o tom, jak doma pomoci, a to i bez říkání.	☐	☐	☐	☐	☐
4.	Moje dítě odevzdává úkoly včas.	☐	☐	☐	☐	☐
5.	Když se s dítětem dostaneme do sporu, je schopné navrhnout řešení, které je prospěšné pro obě strany.	☐	☐	☐	☐	☐
6.	Když se moje dítě dostane do sporu se sourozencem nebo kamarádem, je tím, kdo se jako první snaží pochopit pohled druhé strany.	☐	☐	☐	☐	☐
7.	Moje dítě si vyslechne od druhých i ty názory, které samo nesdílí.	☐	☐	☐	☐	☐
8.	Moje dítě pracuje dobře ve skupině.	☐	☐	☐	☐	☐

		Vůbec ne	Málokdy	Někdy	Většinou	Ano
9.	Moje dítě si dává cíle, díky nimž si chce vylepšit školní výsledky.	☐	☐	☐	☐	☐
10.	Moje dítě plní své cíle, dotahuje do konce své plány.	☐	☐	☐	☐	☐
11.	Moje dítě hledá možnosti, jak přibrat k činnosti děti, které by se mohly cítit vyloučené.	☐	☐	☐	☐	☐
12.	Moje dítě se svěří dospělému se svými problémy.	☐	☐	☐	☐	☐
13.	Moje dítě chodí na kroužky, které ho baví a přináší mu radost.	☐	☐	☐	☐	☐

		Vůbec ne	Spíš ne	Nemám jasný názor	Spíš ano	Ano
14.	Učitel mého dítěte má zájem o to, jak se mu daří.	☐	☐	☐	☐	☐
15.	Moje dítě má ve škole kamarády.	☐	☐	☐	☐	☐
16.	Učitel mého dítěte dobře vede třídní schůzky.	☐	☐	☐	☐	☐
17.	Tato škola poskytuje dětem možnosti, jak se cvičit v dovednostech potřebných pro vedení sebe sama i druhých.	☐	☐	☐	☐	☐
18.	Vidím pokrok, který moje dítě dělá na cestě ke svým vzdělávacím cílům.	☐	☐	☐	☐	☐
19.	Učitel mi navrhuje konkrétní možnosti, jak mohu svému dítěti pomoci k lepším výsledkům.	☐	☐	☐	☐	☐
20.	Moje dítě cítí, že je důležitým členem školního kolektivu.	☐	☐	☐	☐	☐
21.	Tato škola motivuje děti k učení.	☐	☐	☐	☐	☐
22.	Tato škola rozvíjí silné stránky mého dítěte.	☐	☐	☐	☐	☐
23.	Moje dítě si zorganizuje volný čas tak, aby se vždy zodpovědně připravilo na výuku.	☐	☐	☐	☐	☐
24.	Moje dítě přichází ze školy nadšené.	☐	☐	☐	☐	☐
25.	S dítětem doma mluvíme o 7 návycích.	☐	☐	☐	☐	☐

Příloha E – dotazník pro učitele

Vážení kolegové,

obracím se na Vás s žádostí o vyplnění krátkého dotazníku. Dotazník slouží k výzkumnému šetření v rámci mé diplomové práce na téma Možnosti implementace programu I ve mně je lídr v podmínkách základní školy. Získaná data budou komparována se zkušenostmi srovnatelné základní školy, ve které byl tento program rovněž realizován. Dotazník je anonymní. Prosím ovšem o pečlivé a pravdivé zodpovězení všech otázek dotazníku.

Děkuji za Váš čas a spolupráci,

Klára Maršíková

---

1. Co je podle Vás hlavním přínosem programu I ve mně je lídr?

		Ano	Ne
2.	Naše škola má Tým Majáku.	☐	☐
3.	Jsem členem Týmu Majáku naší školy.	☐	☐

	Uved'te prosím, nakolik s daným tvrzením souhlasíte.	Vůbec ne	Spíš ne	Nemám jasný názor	Spíš ano	Ano
4.	Podporuji program I ve mně je lídr.	☐	☐	☐	☐	☐
5.	Usiluji o to, abych byl ve škole sám příkladem 7 návyků.	☐	☐	☐	☐	☐
6.	Přispívám do informačního zpravodaje.	☐	☐	☐	☐	☐
7.	Aktivně pracuji na tom, abych se zlepšoval po profesní stránce.	☐	☐	☐	☐	☐
8.	Jedním z cílů mé práce je rozvíjet vlohly každého žáka.	☐	☐	☐	☐	☐
9.	Vedu žáky k tomu, aby byli zodpovědní za svoje činy a jednání.	☐	☐	☐	☐	☐
10.	Nabízím žákům podporu, aby věděli, že se mi můžou svěřit s jejich problémy.	☐	☐	☐	☐	☐
11.	Jsem přesvědčen, že se každý žák může stát lídrem.	☐	☐	☐	☐	☐

		Ano	Ne
12.	Dbám na to, aby každý žák v mé třídě mohl mít nějakou roli lídra.	☐	☐
13.	Dbám na to, aby se žáci podíleli na vytváření rolí.	☐	☐
14.	Dbám na to, aby žáci měli možnost k vyjádření názoru.	☐	☐

	Jak často děláte ve třídě níže uvedené činnosti?	Nikdy	1 x za rok	1 x za měsíc	1 x za týden	Denně
15.	Žáky přímo vyučuji 7 návykům.	☐	☐	☐	☐	☐
16.	Začleňuji principy 7 návyků do běžné výuky.	☐	☐	☐	☐	☐
17.	Používám manuály a pracovní sešity I ve mně je lídr.	☐	☐	☐	☐	☐
18.	Používám materiály k programu I ve mně je lídr dostupné online.	☐	☐	☐	☐	☐
19.	Používám videa pro školní třídy.	☐	☐	☐	☐	☐
20.	Pracuji s ukázkami ze Sešitů úspěchů.	☐	☐	☐	☐	☐
21.	Používám materiály I ve mně je lídr pro využití v hodinách.	☐	☐	☐	☐	☐
22.	Navštěvuji facebookovou skupinu „7 návyků doma i ve škole“.	☐	☐	☐	☐	☐

	Jak často ve své třídě využíváte následující možnosti?	Nikdy	1 x za rok	1 x za měsíc	1 x za týden	Denně
23.	Plánuji hodiny, které u žáků rozvíjejí dovednosti analytického a kritického myšlení.	☐	☐	☐	☐	☐
24.	Probírám s žáky, co je cílem hodiny.	☐	☐	☐	☐	☐
25.	Začleňuji práci, kde žáci řeší v malých skupinkách reálné problémy.	☐	☐	☐	☐	☐
26.	Poskytuji žákům příležitosti k tomu, aby se učili navzájem.	☐	☐	☐	☐	☐
27.	Dávám žákům prostor se aktivně účastnit hodiny.	☐	☐	☐	☐	☐
28.	Hodnotím efektivitu své výuky a metod.	☐	☐	☐	☐	☐

	Uved'te prosím, nakolik s daným tvrzením souhlasíte.	Vůbec ne	Spíše ne	Nemám jasný názor	Spíše ano	Ano
29.	S kolegy sdílím úspěchy žáků, učitelů.	☐	☐	☐	☐	☐
30.	Ke společnému hledání řešení konfliktů a problémů s kolegy využívám návyky 4, 5, 6.	☐	☐	☐	☐	☐
31.	Když se některému žákovi nedaří, radím se s kolegy, jak žákovi nejlépe pomoci.	☐	☐	☐	☐	☐

	Jaké je rozšíření prvků programu I ve mně je lídr ve vaší škole.	Nulové	Minimální	Částečné	Výrazné
32.	Vizuální prvky programu v prostorách školy.	☐	☐	☐	☐
33.	Používání jazyka 7 návyků.	☐	☐	☐	☐
34.	Vyvěšené posláné tříd a školy.	☐	☐	☐	☐

	Jakým způsobem Tým Majáku podporuje učitele?	Ano	Ne
35.	Sdílí s nimi tipy a zkušenosti učebních plánů k vedení hodin.	☐	☐
36.	Poskytuje jim zdroje na podporu zavádění programu I ve mně je lídr do učebních osnov.	☐	☐
37.	Pravidelně komunikuje na téma programu I ve mně je lídr.	☐	☐
38.	Plánuje akce podporující program I ve mně je lídr.	☐	☐
39.	Naše škola má žákovský Tým Majáku, který spolupracuje s učitelským Týmem Majáku.	☐	☐

	Jak do 7 návyků a programu I ve mně je lídr zapojujete rodiny?	Ano	Ne
40.	Pořádáme Setkání 7 návyků pro rodiče.	☐	☐
41.	Organizujeme akce podporující program I ve mně je lídr	☐	☐
42.	Při jednání s rodiči používáme jazyk 7 návyků.	☐	☐
43.	Vedeme žáky k tomu, aby se 7 návyky doma seznamovali rodiče.	☐	☐
44.	Naše škola pořádá akci Den leadershipu, během níž může škola předvést výsledky dosažené v programu I ve mně je lídr.	☐	☐
45.	Jinak, prosím upřesněte.		

	Co z následujících možností děláte pro sledování pokroku žáků na cestě k jejich cílům?	Ano	Ne
46.	Učím žáky dávat si skutečně nejdůležitější cíle, formulované jako: z „X“ do „Y“ a zároveň „do kdy - datum“.	☐	☐
47.	Ke sledování pokroku v dosahování třídních cílů máme tabulku výsledků ve třídě.	☐	☐
48.	Pomáhám žákům sledovat jejich pokrok k cílům s využitím Sešitů úspěchu.	☐	☐

	Co z následujících možností dělá Vaše škola pro sledování svého pokroku v dosahování cílů?	Ano	Ne
49.	Škola má stanovené 2 – 3 cíle.	☐	☐
50.	Ke sledování pokroku školy v dosahování cílů používáme tabulku výsledků.	☐	☐
51.	Pro třídu nastavuji takové cíle, které jsou v souladu s cíli školy.	☐	☐

		Špatně	S obtížemi	Dobře	Velmi dobře	Výborně
52.	Jak podle Vás vaše škola plní svůj cíl zavést program I ve mně je lídr?	☐	☐	☐	☐	☐

Tabulka F – Dotazník pro ředitele školy

Vážený pane řediteli,

obracím se na Vás jako studentka Pedagogické fakulty v Hradci Králové s žádostí o vyplnění krátkého dotazníku. Dotazník slouží k výzkumnému šetření v rámci mé diplomové práce na téma Možnosti implementace programu I ve mně je lídr v podmínkách základní školy. Dotazník je anonymní.

Děkuji za Váš čas a spolupráci,

Klára Maršiková

---

		1 rok	2 roky	3 roky	4 roky a déle	Nejsem si jistý.
1.	Jak dlouho už Vaše škola využívá program I ve mně je lídr?	☐	☐	☐	☐	☐

2. Co je podle Vás hlavním přínosem programu I ve mně je lídr?

	Kolik procent učitelů ve Vaší škole...	0 – 19 %	20 – 39 %	40 – 59 %	60 – 79 %	80 – 100 %
3.	Podporuje program I ve mně je lídr.	☐	☐	☐	☐	☐
4.	Usiluje o rozvoj vloh každého žáka.	☐	☐	☐	☐	☐
5.	Snaží se být příkladem života v souladu se 7 návyky.	☐	☐	☐	☐	☐
6.	Aktivně usiluje o vlastní profesní rozvoj.	☐	☐	☐	☐	☐
7.	Věří, že každý žák se může stát lídrem.	☐	☐	☐	☐	☐
8.	Dbají na to, aby každý žák v jejich třídě mohl mít nějakou roli lídra.	☐	☐	☐	☐	☐
9.	Zapojují žáky do vytváření rolí.	☐	☐	☐	☐	☐
10.	Aktivně se zajímají o názory žáků.	☐	☐	☐	☐	☐

	Uveďte prosím, nakolik s daným tvrzením souhlasíte.	Vůbec ne	Spíše ne	Nemám jasný názor	Spíše ano	Ano
11.	Naše škola má zavedený postup zaškolení a následného vedení nových učitelů a pracovníků školy v 7 návycích a programu I ve mně je lídr.	☐	☐	☐	☐	☐
12.	Dále se profesionálně vzdělávám, abych si rozšířil znalosti o 7 návycích a programu I ve mně je lídr.	☐	☐	☐	☐	☐
13.	K nastavení a dosažení svých osobních i pracovních cílů využívám návyky 1, 2 a 3.	☐	☐	☐	☐	☐
14.	S kolegy sdílím úspěchy žáků a učitelů.	☐	☐	☐	☐	☐
15.	Ke společnému hledání řešení problémů konfliktů a problémů s mými kolegy využívám návyky 4, 5 a 6.	☐	☐	☐	☐	☐

	Uveďte prosím, jaké je rozšíření prvků programu I ve mně je lídr ve vaší škole.	Nulové	Minimální	Částečné	Výrazné
16.	Vizuální prvky programu v prostorách školy.	☐	☐	☐	☐
17.	Používání jazyka 7 návyků.	☐	☐	☐	☐
18.	Vyvěšené posláné tříd a školy.	☐	☐	☐	☐

	Tým Majáku naší školy:	Ano	Ne
19.	Schází se alespoň jednou za měsíc.	☐	☐
20.	Poskytuje učitelům zdroje na podporu zavádění programu I ve mně je lídr.	☐	☐
21.	Pravidelně komunikuje na téma programu I ve mně je lídr s veškerým personálem školy.	☐	☐
22.	Shromažďuje zpětnou vazbu od školního personálu.	☐	☐
23.	Naše škola má žákovský Tým Majáku, který spolupracuje s učitelským Týmem Majáku.	☐	☐

		Ano	Ne	Naše škola nemá Tým majáku.
24.	Účastníte se aktivně činnosti Týmu Majáku ve Vaší škole?	☐	☐	☐

	Co z následujících možností dělá Vaše škola pro sledování svého pokroku v dosahování cílů?	Ano	Ne
25.	Škola má stanovené 2 – 3 cíle.	☐	☐
26.	Ke sledování pokroku školy v dosahování cílů používáme tabulku výsledků.	☐	☐
27.	Pro třídu učitelé nastavují takové cíle, které jsou v souladu s cíli školy.	☐	☐

	Jak do 7 návyků a programu I ve mně je lídr zapojujete rodiny?	Ano	Ne
28.	Pořádáme Setkání 7 návyků pro rodiče.	☐	☐
29.	Rozesíláme elektronický informační zpravodaj.	☐	☐
30.	Organizujeme akce podporující program I ve mně je lídr.	☐	☐
31.	Při jednání s rodiči používáme jazyk 7 návyků.	☐	☐
32.	Vedeme žáky k tomu, aby se 7 návyky doma seznamovali rodiče.	☐	☐
33.	Naše škola pořádá akci Den leadershipu, během níž může škola předvést výsledky dosažené v programu I ve mně je lídr.	☐	☐
34.	Jinak, prosím upřesněte.		

		Špatně	S obtížemi	Dobře	Velmi dobře	Výborně
35.	Jak podle Vás vaše škola plní svůj cíl zavést program I ve mně je lídr?	☐	☐	☐	☐	☐

36. Co je ve Vaší škole největší překážkou kvalitní implementace programu I ve mně je lídr?
